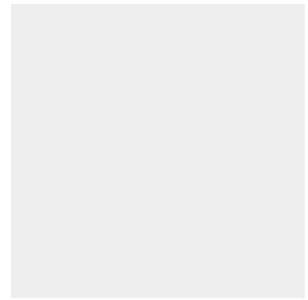

Regional årlig uppföljning av miljömålen 2025

Länsstyrelsen
Blekinge

REGIONAL ÅRLIG UPPFÖLJNING AV MILJÖMÅLEN 2025

Titel: Regional årlig uppföljning av miljömålen 2025

Författare: Miljömålsansvariga, Länsstyrelsen Blekinge och Skogsstyrelsen Blekinge

ISBN: 1651-8527

Rapportnummer: 2025:7

Diarienummer: 501-3032-2025

Utgivningsår: 2025

Omslagsbild: Foto: Robert Ekholm/Länsstyrelsen Blekinge

Inledning

Grunden för all mänsklig verksamhet är en hälsosam natur, med starka och motståndskraftiga ekosystem och rik biologisk mångfald. Det är avgörande både för att kunna hantera klimatförändringarna och för att vi på ett hållbart sätt ska kunna utvecklas – i Sverige och i världen.

Därför beslutade riksdagen år 1999 om generationsmålet och de 16 miljö kvalitetsmålen som ett löfte till framtida generationer om frisk luft, hälsosamma livsmiljöer och rika naturupplevelser. Miljö målen utgör också en central del av Sveriges arbete med de miljörelaterade målen i Agenda 2030, där Sverige har förbundit sig att aktivt arbeta för att uppnå de 17 globala målen för hållbar utveckling – både nationellt och internationellt.

Ansvar för att uppnå miljö kvalitetsmålen och de globala målen är allas angelägenhet – från riksdag och regering, myndigheter, regioner och kommuner till näringslivet, det civila samhället och var och en av oss. För att målen ska kunna nås behöver miljö målsarbetet genomsyra hela samhället och integreras i planering, beslut, investeringar och vardagliga val.

Miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i miljön som arbetet ska leda till, uppdelat i 16 olika aspekter – från hav, kust och vatten till skog, odlingslandskap, fjällnatur, växt- och djurliv samt en god bebyggd miljö. Tillsammans anger de vad som behöver vara uppfyllt till år 2030 för att målen ska anses nådda. Det övergripande generationsmålet beskriver den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att miljö målen ska kunna nås. Generationsmålet är vägledande för miljö arbetet på alla nivåer i samhället och betonar att miljö problemen inte ska lösas genom att flytta dem utanför Sveriges gränser.

För varje miljö mål finns preciseringar som förtydligar vad som ska nås. Etappmål finns för att beskriva vad som behövs på vägen för att nå de olika miljö kvalitetsmålen och generationsmålet. Uppföljning av etappmålen sker på nationell nivå och beskrivs på webbplatsen Sveriges miljö mål.

Länsstyrelsens roll

Länsstyrelserna i Sverige har en samordnande roll i det regionala arbetet för att nå miljö kvalitetsmålen. Det innebär bland annat att ge stöd och vägledning till lokala och regionala aktörer, såsom kommuner, kommunförbund, kommunala bolag, regioner, näringsliv och föreningsliv. I länsstyrelsernas ansvar ingår också att årligen följa upp arbetet med miljö kvalitetsmålen i länet – något som denna rapport är en

del av. Skogsstyrelsen ansvarar för uppföljningen av miljökvalitetsmålet Levande skogar, men även den uppföljningen redovisas i denna rapport.

Den regionala årliga uppföljningen ligger till grund för senare utvärderingar av miljömålsarbetet och dess utveckling, och utgör ett viktigt underlag vid utformning av ny lagstiftning, policyer och styrmedel.

Rapportens innehåll

De årliga utvärderingarna ger viktig information om tillståndet i den regionala miljön och vilka insatser som krävs för att miljökvalitetsmålen ska kunna nås. I denna rapport redovisas Blekinges miljömålsuppföljning för 2025. I den årliga uppföljningen bedöms om beslutade eller redan befintliga styrmedel och åtgärder är tillräckliga för att nå miljömålen till 2030. Bedömningen anges med JA, NÄRA eller NEJ. Trenden för utvecklingen i miljön bedöms också och anges som POSITIV, NEUTRAL, NEGATIV eller OKLAR.

I rapporten beskrivs även en del av det åtgärdsarbete som utförts av olika aktörer i länet det senaste året – med fokus på statligt finansierade åtgärder, exempelvis Klimatklivet, Kväveklivet och det Strategiska innovationsprogrammet, men också åtgärder som bidrar till att uppfylla målen och som genomförs av länets kommuner, näringsliv och civila organisationer.

Nytt för årets uppföljning är att respektive miljömål kompletteras med en bedömning av målets utveckling och en beskrivning av behovet av förbättrad styrning inför den fördjupade nationella utvärderingen 2027, samt – där det är aktuellt – svar på särskilda frågor som de nationella målansvariga myndigheterna ställt.

Miljömål i Blekinge

I det regionala åtgärdsprogrammet *Ett hållbart Blekinge – regionalt åtgärdsprogram för miljökvalitetsmålen 2022–2025* lyfts regionala åtgärder som behöver genomföras för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. Åtgärdsprogrammet och mer information om det regionala arbetet med miljökvalitetsmålen finns på Länsstyrelsen Blekinges webbplats. Mer information om Sveriges miljökvalitetsmål, etappmål och generationsmålet finns på webbplatsen Sveriges miljömål.

I Blekinge län gäller alla de nationella miljökvalitetsmålen med tillhörande preciseringar och etappmål, med undantag för målet Storslagen fjällmiljö som inte bedöms i Blekinge. Rapporten är skriven av miljömålsansvariga på Länsstyrelsen Blekinge med stöd av en intern målansvarsgrupp för respektive mål, och arbetet samordnas av en

miljömålssamordnare. Avsnittet om miljömålet Levande skogar är skrivet av miljömålsansvariga på Skogsstyrelsen i Blekinge.

Innehåll

INLEDNING	3
SAMMANFATTNING FÖR BLEKINGE	7
GENERATIONSMÅLET I BLEKINGE.....	10
BEGRÄNSAD KLIMATPÅVERKAN BLEKINGE	16
FRISK LUFT BLEKINGE	23
BARA NATURLIG FÖRSURNING BLEKINGE.....	29
GIFTFRI MILJÖ BLEKINGE	35
SKYDDANDE OZONSKIKT BLEKINGE.....	40
SÄKER STRÅLMILJÖ BLEKINGE	45
INGEN ÖVERGÖDNING BLEKINGE	50
LEVANDE SJÖAR OCH VATTENDRAG BLEKINGE.....	55
GRUNDEVATTEN AV GOD KVALITET BLEKINGE	62
HAV I BALANS BLEKINGE	68
MYLLRANDE VÅTMARKER BLEKINGE	72
LEVANDE SKOGAR BLEKINGE	78
ETT RIKT ODLINGSLANDSKAP BLEKINGE	84
GOD BEBYGGD MILJÖ BLEKINGE.....	89
ETT RIKT VÄXT- OCH DJURLIV BLEKINGE.....	95

Sammanfattning för Blekinge

Inledning Blekinge

Trots att många åtgärder genomförs för att nå miljömålen finns områden där utvecklingen i Blekinge går för långsamt eller åt fel håll. Gapet mellan vad som görs och vad som behöver göras är fortfarande stort.

För miljö kvalitetsmålet Frisk luft är utvecklingen sammantaget neutral och målet bedöms inte kunna nås till 2030 med nuvarande styrning och åtgärds takt. Införandet av WHO:s nya riktlinjer och EU:s reviderade luftkvalitetsdirektiv innebär skärpta krav som sannolikt kräver både reviderade preciseringar och förstärkta åtgärder. För övriga miljö kvalitetsmål i Blekinge bedöms utvecklingen i huvudsak som oklar, neutral eller negativ, vilket innebär att måluppfyllelsen är osäker och i flera fall förutsätter tydligt skärpt styrning och ett mer omfattande åtgärds arbete.

Oljeutsläppet i Pukaviksbukten i oktober 2023 orsakade stora skador på Blekinges stränder och djurliv. Oljan innehöll miljöfarliga ämnen som påverkar arter i hela näringskedjan. Saneringsarbetet pågår fortfarande och konsekvenserna kommer att synas under lång tid. Händelsen påminner om hur sårbara vi är och hur viktigt det är att bygga upp vår beredskapsförmåga.

Åtgärdsarbetet i Blekinge

Under 2025 har Länsstyrelsen Blekinge fortsatt att sköta och förvalta över 120 naturreservat och stärkt skyddet för värdefull natur. Reservaten omfattar främst ädellövskog, men även hagmarker, sjöar, vattendrag och marina miljöer.

Saneringen efter oljeutsläppet i Blekinge pågår fortfarande. Efter den senaste miljörapporten har man fortsatt att genomföra provtagningar av bland annat blåmusslor för att övervaka effekterna av oljeutsläppet.

Blekinges mark och vatten klassas fortfarande som kraftigt försurade. Försurningsläget har förbättrats, men återhämtningen går mycket långsamt. Länets kommuner ansvarar för kalkningsverksamheten, och cirka 170 av länets omkring 900 sjöar större än en hektar kalkas.

Länsstyrelsen Blekinge har också restaurerat flera kilometer vattendrag för att möjliggöra återhämtning av arter och stärka den biologiska mångfalden.

Länsstyrelse Blekinges och andra myndigheters åtgärder kompletteras av Region Blekinge samt länets kommuner, näringsliv och civilsamhälle, vars egna åtgärder och insatser bidrar till att nå miljömålen och andra nationella och internationella åtaganden som Sverige har. Trots dessa gemensamma ansträngningar är vi fortfarande långt ifrån att nå målen.

Miljötilståndet och bedömning av miljömålen i Blekinge

Bebyggelsen i Blekinge är koncentrerad längs kusten, vilket medför stora klimatrelaterade risker och stora anspråk på mark som ofta har höga natur- och kulturvärden.

Blekinge har begränsade grundvattenresurser och klimatförändringarna väntas leda till längre perioder med låg grundvattentillgång.

Många arter och naturtyper i Blekinge hotas av igenväxning eller avverkning. Färre lantbrukare och betesdjur leder till igenväxning av hagmarker i odlingslandskapet, och värdefulla natur- och kulturmiljöer i skogen skadas i samband med skogsbruk.

I Blekinge råder stor spridning av invasiva arter och trenden är fortsatt negativ. Klimatförändringar, exploateringsåtgärder, förflyttning av jordmassor, bristande hantering av växtavfall samt otillräckliga resurser för bekämpningsåtgärder bidrar till spridningen.

Övergödning, miljögifter, fiske och exploatering påverkar det marina ekosystemet, ofta på ett storskaligt och gränsöverskridande sätt. Sviktande reproduktion av gädda längs Blekingekusten är en varningssignal och ett allvarligt hot mot det kustnära ekosystemet.

Både ekosystemtjänster samt natur- och friluftslivsvärden hotas i sjöar och vattendrag. Många vattendrag i Blekinge når inte god ekologisk status och många arter och naturtyper uppnår inte gynnsam bevarandestatus.

När fartyget Marco Polo gick på grund nära land mellan Hanö och Listerlandet i oktober 2023 läckte cirka 150 000 liter tjockolja ut. De områden som drabbades av oljan hade höga naturvärden med unika marina miljöer, betade havsstrandängar samt sand- och stenstränder. Att sanera oljan har kostat mycket stora summor och omfattningen av effekterna är svår att bedöma. Vi vet ännu inte vad slutsumman för denna katastrof kommer att bli.

Tabell över Blekinge bedömningar av respektive miljö kvalitetsmål

Miljömål	Målbedömning (ja, nära, nej) 	Miljötillstånd (trendpil)
Begränsad klimatpåverkan	<i>Ingen regional bedömning</i>	<i>Ingen regional bedömning</i>
Frisk luft		
Bara naturlig försurning		
Giftfri miljö		
Skyddande ozonskikt	<i>Ingen regional bedömning</i>	<i>Ingen regional bedömning</i>
Säker strålmiljö	<i>Ingen regional bedömning</i>	<i>Ingen regional bedömning</i>
Ingen övergödning		
Levande sjöar och vattendrag		
Grundvatten av god kvalitet		
Hav i balans samt levande kust och skärgård		
Myllrande våtmarker		
Levande skogar		
Ett rikt odlingslandskap		
Storslagen fjällmiljö	<i>Ingen regional bedömning</i>	<i>Ingen regional bedömning</i>
God bebyggd miljö		
Ett rikt växt- och djurliv		

Generationsmålet i Blekinge

Sammanfattning för generationsmålet Blekinge

Blekinge är ett kustlän där stora natur- och kulturvärden möter hårt exploateringsstryck, klimatförändringar och miljöpåverkan från sjöfart, transporter samt jord- och skogsbruk. Bebyggelsen koncentreras längs kusten, vilket ökar sårbarheten för havsnivåhöjning och översvämningar och skapar konkurrens om mark med höga natur- och kulturmiljövärden. Åtgärdsarbetet fokuserar på att knyta ihop klimatomställning, klimatanpassning, vattenförvaltning, kulturmiljö och folkhälsa genom ny klimat- och energistrategi, energiplaner, biogas, energieffektivisering, återbruk och restaurering av sjöar, vattendrag, skogar och våtmarker. Samtidigt visar oljeutsläppet från Marco Polo, PFAS-föroreningar, sviktande kustfisk och invasiva arter att ekosystemen är sårbara. Utvecklingen går åt rätt håll i flera delar, men gapet till generationsmålet är fortfarande stort.

Åtgärdsarbetet för generationsmålet i Blekinge

Arbetet för att nå generationsmålet i Blekinge bedrivs i brett samarbete mellan Länsstyrelsen, Region Blekinge, kommuner, näringsliv, markägare och civilsamhälle. Tyngdpunkten ligger på att koppla samman klimat- och energiarbete, vattenförvaltning, natur- och kulturmiljövård, fysisk planering och folkhälsa. Den reviderade klimat- och energistrategin, kommunala energiplaner, biogassatsningar, energieffektivisering, återbruk samt restaurering av sjöar, vattendrag, skogar och våtmarker är centrala byggstenar i omställningen.

Samtidigt visar händelser som oljeutsläppet i Pukaviksbukten, PFAS-föroreningar, sviktande kustfiskbestånd och spridningen av invasiva arter att ekosystemen är sårbara och att åtgärdstakten behöver öka. Kulturmiljön lyfts i allt högre grad som en resurs i samhällsomställningen, bland annat genom ökad hänsyn i översiktsplanering, nya kulturmiljöprogram och arbete med världsarvet. Kommunernas satsningar på hållbara transporter, minskad klimat- och kemikaliepåverkan från konsumtion och stärkta utemiljöer bidrar till både miljönytta och bättre folkhälsa.

I avsnitten under generationsmålets strecksatser redovisas åtgärderna mer ingående utifrån respektive delmål, med exempel från både regional och lokal nivå.

Kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart

Kulturmiljön lyfts i allt högre grad som en resurs i samhällsomställningen, inte som ett hinder. Länsstyrelsen Blekinge stärker intern kompetens kring strandskydd, fornlämningar och brukandet av skogs- och jordbruksmark i fastighetsbildningsärenden, och ger löpande stöd till kommunernas översikts- och detaljplanering så att bebyggelseutveckling bättre tar hänsyn till kulturhistoriska värden.

Samtliga medarbetare på plan- och kulturmiljöenheten har genomfört utbildning i Gestaltad livsmiljö. En checklista för hälsa och säkerhet tas fram för att tydligare väga in sociala, kulturmiljömässiga och klimatrelaterade aspekter i fysisk planering. Klimatanpassning kopplad till kulturmiljö är ett växande fokusområde: Länsstyrelsen arbetar bland annat med riskkartor för översvämning i Karlskrona och Karlshamn, regional kustsamverkan och underlag för hur världsarvet Örlogsstaden Karlskrona kan skyddas mot havsnivåhöjningar utan att kulturhistoriska värden går förlorade.

På kommunal nivå integreras kulturmiljö och landskapsvärden i strategiska dokument som Karlshamns grönplan och Ronnebys översiktsplan 2045. I Sölvesborg tas ett kommunövergripande kulturmiljöprogram fram för att peka ut värdefulla miljöer och sprida kunskap om dem.

Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen

Resurseffektiva kretslopp byggs främst genom biogasproduktion, återbruk och förbättrad avfallshantering. I Mörrum omvandlas varje år stora mängder mat- och bioavfall från flera kommuner till fordonsgas, vilket ersätter betydande volymer fossila bränslen och samtidigt ger ett kretsloppsbaseerat gödselmedel. Nya biogasanläggningar inom jordbruket stärker både klimatnytta och gödselhantering.

Fyra av fem kommuner erbjuder fastighetsnära avfallssortering i flera fraktioner, vilket ökar materialåtervinningen och minskar restavfallet. Kommunala bolag och fastighetsägare, bland annat i Ronneby, inventerar byggdelar vid om- och nybyggnation för att öka återbruket. Avloppsslam återförs till åkermark eller används i jordtillverkning där det är lämpligt.

Parallellt pågår ett omfattande arbete med förorenade områden och miljögifter. PFAS-undersökningar vid grundvattenförekomster och förorenade områden, sanering och åtgärdsförberedelser vid sågverk och

andra riskobjekt samt uppföljning av PAH-halter efter oljeutsläppet i Pukaviksbukten är centrala för att minska den historiska föroreningsskulden. Samlad bedömning är att kretsloppen blir mer resurseffektiva, men att arbetet med farliga ämnen, kvalitetssäkring av materialflöden och sanering behöver förstärkas kraftigt.

Konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt

Konsumtionsperspektivet syns tydligt i arbetet med avfall och illegala avfallstransporter. Länsstyrelsen Skåne bedriver på uppdrag av Naturvårdsverket tillsyn av gränsöverskridande avfallstransporter även i Blekinge, vilket har lett till att ett flertal transporter med uttjänta fordon, fordonsdelar och textilier stoppats i länets hamnar. Detta minskar risken att miljöproblem exporteras till andra länder och tydliggör att ansvar sträcker sig från inköp till avfallets slutdestination.

Kommunala kostenheter, särskilt i Ronneby, arbetar aktivt för att minska engångsplast genom återanvändbara förpackningar och lock, vilket både minskar avfall och indirekt klimat- och kemikaliepåverkan.

Återbrukscentraler och sociala verksamheter tar emot möbler, textilier och andra föremål som repareras och säljs vidare, vilket förlänger produkternas livslängd och stödjer mer cirkulära konsumtionsmönster. Ronneby har tagit fram en hållbarhetsutbildning för medarbetare, och kommunens förskolor arbetar med utomhuspedagogik och är nu certifierade som Skola för hållbar utveckling, vilket stödjer mer hållbara val i vardagen.

Dessa initiativ är viktiga steg mot mer hållbar konsumtion, men behöver på sikt kompletteras med styrning och uppföljning av klimat-, resurs- och kemikaliepåverkan från såväl offentlig som privat konsumtion.

Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas

Miljörelaterade hälsorisker i Blekinge kopplas bland annat till luftföroreningar, miljögifter, UV-strålning och vattenkvalitet. Utsläppen av luftföroreningar har minskat, och ombyggnaden av E22 förbi Jämjö har förbättrat luftkvaliteten lokalt. Samtidigt kräver skärpta EU-normer och WHO:s riktlinjer fortsatt arbete med partiklar, kvävedioxid, marknära ozon och ammoniak.

Oljeutsläppet i Pukaviksbukten har inneburit betydande påverkan på kustens växt- och djurliv. Höga halter PAH i blåmusslor och ökade halter i sediment och mark visar på långvariga risker för både ekosystem och livsmedelsuttag. PFAS-föroreningar i grundvatten, särskilt i Bredåkra, har

lett till vattenrestriktioner och lokala kostråd om fiskkonsumtion.

Samtidigt genomförs åtgärder som stärker miljöns positiva effekter på hälsan. Utemiljöer vid boenden i Ronneby har förbättrats, naturreservat görs mer tillgängliga och Sölvesborg deltar i ett EU-projekt för ökad cykling. Kommuner och region arbetar med energieffektivisering och minskade utsläpp i vardagsmiljöer. Sammantaget finns viktiga steg framåt, men den samlade påverkan från kemikalier, luftföroreningar, buller, UV-strålning och klimatrelaterade risker gör att målet fortfarande är långt ifrån uppnått.

Ekosystemen har återhämtat sig, eller är på väg att återhämta sig, och deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster är säkrad

Ekosystemen i Blekinge påverkas av övergödning, försurning, exploatering, klimatförändringar och spridning av invasiva främmande arter. Strategier och lokala handlingsplaner för invasiva arter har tagits fram, och konsekvent bekämpning har kraftigt minskat bestånden av gul skunkkalla. För arter som jättebalsamin, jätteloka, vresros, vattenpest och kanadensiskt gullris finns etablerade metoder, men insatserna är resurskrävande och hittills inte tillräckliga för att vända trenden i hela länet.

Samtidigt pågår omfattande restaureringsinsatser i våtmarker, vattendrag och skogar, bland annat genom GRIP on LIFE, Improve Aquatic LIFE och andra satsningar. Återvätning av torvmarker, kalkning av sjöar och vattendrag, återställning av strömvattenmiljöer och återskapande av våtmarker förbättrar vattenreglering, minskar näringsläckage, stärker kolsänkor och ökar rekreativa värden.

I kommunal planering, till exempel i Sölvesborgs översiktsplan, lyfts ekosystemtjänster och krav på kompensation när de påverkas av exploatering, och det nya kommunala naturreservatet Hjalmar Sterns park säkrar grönstruktur och rekreation centralt i tätorten. För att ekosystemen ska leverera viktiga tjänster även på lång sikt bedöms det dock nödvändigt med fortsatt kunskapsuppbyggnad, finansiering och tydligare integrering av ekosystemtjänster i fysisk planering, jord- och skogsbruk samt kustförvaltning.

Den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart

Biologisk mångfald och kulturmiljö behandlas allt mer samlat i Blekinge. Genom flera EU-finansierade Life-projekt – GRIP on LIFE, Improve Aquatic LIFE, Life Restored och Life's a beech – bedrivs långsiktigt arbete i några av länets viktigaste Natura 2000-områden. Åtgärderna omfattar

restaurering av skogar, våtmarker, strömvatten, kantzoner och livsmiljöer för hotade arter som flodpärlmussla och tjockskalig målarmussla.

Kommunernas översiktsplaner utvecklas mot tydligare hänsyn till både natur- och kulturmiljö. I exempelvis Sölvesborg identifieras och motiveras kulturmiljöer för bevarande och sammanhängande gröna stråk lyfts fram. Nya och utvidgade naturreservat, inklusive limniska reservat och marina reservat som Näsabbarna, stärker skyddet av värdefulla landskap och vattenmiljöer.

Trots viktiga insatser når många arter och naturtyper inte gynnsam bevarandestatus, och i flera fall pågår en försämring. Vandringshinder, övergödning, försurning, miljögifter, låga vattenflöden och klimatförändringar utgör sammantaget stora hot. För att strecksatsen ska kunna uppnås krävs fortsatt restaurering, stärkt tillsyn, ökad samverkan med markägare och mer ändamålsenligt skydd av både natur- och kulturmiljöer.

Andelen förnybar energi ökar och energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön

Den reviderade klimat- och energistrategin för Blekinge, nya kommunala energiplaner och satsningar på energieffektivisering i offentliga kök och fastigheter är centrala för att minska energianvändningen och öka andelen förnybart. Visualisering av effektuttag i storkök, energigrupper i kommuner och byte till LED-belysning är exempel på åtgärder som både minskar belastningen på elsystemet och skapar lärande i organisationerna. I Sölvesborg startar ett projekt med Energikontor Syd där företag tar fram energi- och klimatkontrakt.

Biogasproduktionen i Mörrum, nya biogasanläggningar inom jordbruket, konvertering från fossil uppvärmning till biobränslen och fjärrvärme samt utbyggnad av laddinfrastruktur och HVO-tankning i kustnära hamnar bidrar till minskade utsläpp från energi- och transportsystemet. I Karlskrona byggs solenergi och batterilagring ut och kommunen utvecklar sin energiplanering. Den snabba utbyggnaden av sol i Blekinge innebär att det regionala målet för installerad effekt bedöms kunna nås i förtid.

Samtidigt begränsar bland annat totalförsvarets riksintressen möjligheter till ytterligare vindkraftsutbyggnad, och behovet av energieffektivisering i byggnadsbeståndet samt elektrifiering av transporter är fortsatt stort. För att strecksatsen ska kunna nås krävs att den reviderade strategin omsätts i konkreta åtgärder hos kommuner, näringsliv och andra aktörer, med långsiktig finansiering och tydlig

koppling till både klimat-, natur- och kulturmiljömål.

Begränsad klimatpåverkan Blekinge

Sammanfattning för Begränsad klimatpåverkan – Blekinge

Utsläppen av klimatpåverkande gaser i Blekinge minskade 2023 och nådde sin lägsta nivå sedan 1990 efter att under åren 2020 till 2022 ha ökat till följd av ett ökat utnyttjande av det nationella reservkraftverket i Karlshamn. Omställningsarbetet måste trots detta öka väsentligt för att nå Blekinges mål om att halvera utsläppen av koldioxid vart sjätte år. Transporterna står för 45 procent av de klimatpåverkande utsläppen och är därmed den sektor som är viktigast att åtgärda.

Utveckling i miljön och målbedömning för Begränsad klimatpåverkan – Blekinge

Målbedömning för Begränsad klimatpåverkan görs endast på nationell nivå.

Åtgärdsarbete för Begränsad klimatpåverkan – Blekinge

Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Länsstyrelsen Blekinge har under 2025 beslutat om en reviderad klimat- och energistrategi för Blekinge, med regionala mål inom fem fokusområden: Fossilfri och robust elproduktion, Effektiv energianvändning, Effektiva och fossilfria transporter, Hållbar konsumtion och Klimatsmart jord- och skogsbruk. Därtill finns ett övergripande mål om att koldioxidutsläppen ska halveras vart sjätte år. Strategin är framtagen i samverkan med Region Blekinge och Klimatsamverkan Blekinge.
- Länsstyrelsen Blekinge har, tillsammans med ytterligare elva partnerorganisationer i Europa, fortsatt arbeta i det fyraåriga projektet CycleRight inom programmet Interreg Europe. Målet med projektet är att genom erfarenhetsutbyte stärka kunskapen hos alla medverkande aktörer om åtgärder som främjar cykling.

Länsstyrelsen Blekinges deltagande finansieras både med EU-medel och regionala tillväxtmedel.¹

- Länsstyrelsen Blekinge arrangerade den årliga konferensen Klimatsamtalet 2025, tillsammans med Karlshamns kommun. Årets tema var "Smart elektrifiering". Evenemanget var öppet för olika aktörer och samlade knappt 40 deltagare
- Länsstyrelsen Blekinge har tillsammans med länets kommuner under 2024 deltagit i nätverket Laddsamverkan Syd för att bland annat främja hemmaladdning av elfordon i flerfamiljshus.

Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Energikontor Syd har genom EU-projektet RECET, medfinansierat av Region Blekinge, stött framtagandet av kommunala energiplaner i Blekinge, framför allt till Karlshamn, Karlskrona och Sölvesborg. Sölvesborgs kommun har under året beslutat om sin plan, Karlshamns plan inväntar beslut och Karlskrona är färdig med ett utkast. RECET finansieras av LIFE, EU:s program för miljö och klimatåtgärder.
- Den 9 september genomförde Energikontor Syd Biogas Road Show i Norge, i samverkan med Energigas Sverige, Karlshamns kommun, Sölvesborgs kommun, Olofströms kommun, Länsstyrelsen Blekinge och Region Blekinge. Programmet bestod av föreläsningar, demonstrationer och provkörning av lastbilar och andra tunga fordon med förnybara bränslen.
- Under 2025 har Sölvesborg Energi påbörjat byggandet av ett nytt biobränsleeldat värmeverk. Det framtida värmeverket säkerställer en hållbar fjärrvärmeförsörjning i Sölvesborg och den fossila andelen i den egna produktionen kommer till stor del att ersättas med biobränsle.
- Hälleviks hamnförening har inrättat en HVO100 tankstation och säljer numera endast fossilfritt bränsle.
- Karlshamns kommun har genom samordning av sex olika markprojekt kunnat genomföra en cirkulär masshantering med betydande vinster, både vad gäller ekonomi och miljö. Genom att använda egna massor för sluttäckning av en deponi och andra markberedningsarbeten, kunde den totala transportsträckan och koldioxidutsläppen mer än halveras.

¹ [CycleRight-improving-cycling-policies-with-a-focus-on-climate-resiliency-accessibility-and-safety.html](https://www.cycle-right.org/en/cycle-right-improving-cycling-policies-with-a-focus-on-climate-resiliency-accessibility-and-safety.html)

- Region Blekinge har under 2025 fortsatt arbetet med Genomförandeprojekt Kraftkommission Blekinge, med stöd från Energimyndigheten. Projektet har samplanerats med Energikontor Syd och Länsstyrelsen Blekinge och pågår till 2026. Inom projektet har under 2025 flera underlag tagits fram till stöd för aktualisering och upprättande av olika strategidokument. Exempel på stöddokument är Lokaliseringsutredning för kärnkraft och Elförsörjning Blekinge. Genom projektet har även stöd kunnat ges för framtagandet av kommunala energiplaner i Olofström och Ronneby.
- Energi – och klimatrådgivningen i Blekinge och Tingsryd har under 2025 kontaktat cirka 300 ideella föreningar genom fysiska brevutskick och deltagit i flera olika riktade aktiviteter. Exempel på aktiviteter är trädgårdsdagen i Sölvesborg den 18 september, Energidialog i Holmsjö den 27 augusti, Seniordagen i Karlshamn den 11 september och Skördedagen i Olofström den 27 september.

Åtgärder inom näringslivet

- Energikontor Syd driver satsningen Energilyftet med stöd från den regionala utvecklingsfonden och Region Blekinge. Även Energi- och klimatrådgivningen i Blekinge och Tingsryd är engagerad i Energilyftet. Projektet pågår juli 2024 till december 2026 och ger små och medelstora företag en möjlighet att få individuell rådgivning och deltagande i nätverk för energieffektivisering.
- Orkla i Fågelmara har med stöd av Klimatklivet bytt ut en gasolpanna mot två pelletspannor för att åstadkomma en fossilfri tillverkning av ketchup och såser.
- Atria i Sölvesborg har genomfört en energikonvertering med stöd av Klimatklivet
- ITE i Olofström har anslutit sig till fjärrvärme med stöd från Klimatklivet
- Elleholms Maskin har också genomfört en energikonvertering, i detta fall till fliseldning, med stöd från Klimatklivet.

Övriga åtgärder

- Naturskyddsföreningen i Blekinge, i samarbete med Studieförbundet Skåne/Blekinge, anordnade en konferens om biologisk mångfald i Karlskrona den 16–17 november 2024. Fokus för arrangemanget var skog och klimat.

Tillstånd och bedömning för Begränsad klimatpåverkan – Blekinge

Det sker ingen bedömning av miljökvalitetsmålet på regional nivå. På nationell nivå görs bedömningen att målet inte kommer att nås. Utvecklingen i miljön är negativ.

Miljöarbetets utveckling

Blekinges klimat- och energistrategi reviderades 2025 med regionala mål inom fem fokusområden: Fossilfri och robust elproduktion, Effektiv energianvändning, Effektiva och fossilfria transporter, Hållbar konsumtion och Klimatsmart jord- och skogsbruk. Därtill finns ett övergripande mål om att koldioxidutsläppen ska halveras vart sjätte år. Strategin är framtagen i samverkan med Region Blekinge och Klimatsamverkan Blekinge. Förhoppningen är att strategin ska vara ett stöd för olika samhällsaktörer att genomföra åtgärder för minskad energianvändning och övergång till fossilfri energi. Åtgärder kopplade till strategin finns i regionala åtgärdsprogrammet för miljömål, som beslutades under 2023.

Transportsektorn dominerar helt utsläppen av de klimatpåverkande gaserna i Blekinge, år 2023 utgjorde de cirka 45 procent av de totala utsläppen. Det är därför viktigt att uppnå det regionala målet att var tredje resa i Blekinge görs med cykel, gång eller kollektivtrafik år 2031. I Blekinges reviderade klimat- och energistrategi anges även som övergripande mål att koldioxidutsläppen i länet ska halveras vart sjätte år från 2025. Utsläppen i Blekinge ökade under såväl 2021 som 2022 på grund av energikrisen som ledde till att Karlshamnsverket var i drift mer än normalt. Under 2023 sjönk därefter utsläppen av klimatpåverkande gaser till sin lägsta nivå sedan 1990, 2,8 ton per invånare i Blekinge.²

Länsstyrelsen Blekinge har genom samverkansforumet Klimatsamverkan Blekinge³ många viktiga samarbetspartners i länet. Organisationer knutna till Klimatsamverkan Blekinge driver och medverkar i projekt inom flera områden som stödjer åtgärdsprogrammet för miljömålen.⁴

Blekinges geografiska läge och naturförhållanden ger mycket goda förutsättningar för produktion av förnybar energi. Det finns ytterligare möjligheter till lokal energiproduktion i Blekinge, som till exempel ökad

² [Länk till Nationella emissionsdatabasen, smhi.se](https://smhi.se)

³ [Klimatsamverkan Blekinges webbplats](#)

⁴ [Ett hållbart Blekinge - regionalt åtgärdsprogram för miljömål 2022-2025 | Länsstyrelsen Blekinge](#)

produktion av biogas och ökad användning av spillvärme, vind-, sol- och biokraft. Vindkraften utvecklades kraftigt i Blekinge under början av 2000-talet men utvecklingen har mattats av de senaste åren. Rikssintresset för totalförsvaret begränsar möjligheterna till utbyggnad av vindkraften såväl på land som till havs. I Blekinge finns all vindkraft på land. Under 2024 uppgick den vindproducerade elen till cirka 150 GWh.⁵ Intresset för installation av solceller är fortsatt stort hos både privatpersoner och företag. Blekinge har ett mål att solelen ska stå för cirka 5 procent av elanvändningen i Blekinge senast år 2030, vilket bedöms motsvara en installerad effekt på 120 MW. Vid utgången av år 2024 var den totala installerade effekten 132 MW, en uppgång med 27 procent på ett år.⁶

Det är viktigt att de åtgärder som föreslås för omställningen är förankrade och accepterade i samhället. I Blekinge är detta viktigt till exempel när det gäller insatser inom transportområdet, men även när det kommer till utbyggnad av vindkraft. Energimyndigheten arbetar för närvarande med ett förslag till riksintresseanspråk för land- och havsbaserad vindkraft, som kan möjliggöra ytterligare etablering av vindkraft i Blekinge.

I arbetet för att begränsa klimatpåverkan krävs ökade insatser inom samtliga fem prioriterade fokusområden i den regionala Klimat- och energistrategin. Länsstyrelsen Blekinge och andra aktörer kommer att fortsätta med insatser inom samtliga identifierade fokusområden.

Behov av förändrad styrning

Transporternas utsläpp dominerar i Blekinge och det är därför mycket viktigt att fortsätta arbetet med att begränsa dessa. Ett sätt är att accelerera utbyggnaden av laddinfrastruktur, särskilt i flerfamiljshus, så att tillgången till hemmaladdning ökar. Möjligheten att ladda en elbil nära bostaden är avgörande för att man ska ta steget att köpa en elbil. Kommunerna och de kommunala bolagen kan underlätta för omställningen genom att tillgängliggöra gator och allmän platsmark samt planera elnätsutbyggnad för detta. De statliga stöden för laddinfrastruktur har också varit viktiga, särskilt för tung trafik, och behövs även fortsättningsvis.

Ett annat sätt att begränsa transportsektorns utsläpp är att gynna gång, cykel och kollektivtrafik. Ett nytt nationellt mål har tidigare aviserats på detta område men inte kommit till stånd. Det vore en styrka att ha ett

⁵ [Länk till underlag från Energimyndighetens statistikdatabas, 2025-11-07](#)

⁶ [Nätanslutna solcellsanläggningar, Energimyndighetens databas 2025-11-07](#)

sådant nationellt mål att arbeta mot. Även i det arbetet har kommuner och regioner ett stort ansvar att styra mot ökad gång, cykel och kollektivtrafik i sitt planeringsarbete.

Särskilda frågor Begränsad klimatpåverkan – Blekinge

Länsstyrelsen Blekinge anser att det viktigaste vid omställningen till fossilfri biltrafik är att alla samhällets aktörer underlättar laddmöjligheterna för elfordon. I det sammanhanget är hemmaladdning det allra viktigaste för att få ett stort genomslag, oavsett boendeform och geografisk plats. Där kan kommuner och kommunala bolag göra en viktig insats genom att planera och förbereda för laddmöjligheter för elfordon, till exempel på allmän platsmark.

Frisk luft Blekinge

Sammanfattning för Frisk luft – Blekinge

Luftkvaliteten i Blekinge har förbättrats de senaste 20 åren, men luftföroreningar påverkar fortfarande människors hälsa. Transporter och industri står för de största utsläppen; även vedeldning och långväga intransport påverkar luftkvaliteten. För att nå målet till 2030 behöver åtgärdsarbetet intensifieras för att minska utsläpp från vägtrafik, sjöfart, industri, energiproduktion och hushållens vedeldning, samtidigt som uppföljning och mätningar stärks.

Utveckling i miljön och målbedömning för Frisk luft – Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är Neutral
- Nås miljökvalitetsmålet till 2030? Nej

Åtgärdsarbete för Frisk luft – Blekinge

Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Trafikverket har färdigställt E22 Lösen–Jämsjö som motortrafikled. Trafiken leds nu norr om Jämsjö och de uppsatta målen har uppnåtts: ökad trafiksäkerhet, förbättrad framkomlighet på E22 samt bättre boendemiljö och luftkvalitet i Jämsjö. Tre samåkningsparkeringar och nya busshållplatser har anlagts vid trafikplatserna.
- Länets kommuner, Länsstyrelsen Blekinge och några av de största företagen i länet samarbetar kring luftkvalitetsmätningar via Blekinge kustvatten- och luftvårdsförbund.⁷ Genom förbundet deltar Blekinge i två nationella mätprogram; Ozonmättnätet⁸ och Krondroppsnätet.⁹

Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Blekinges kommuner finansierar och genomför mätningar av tätortsluft inom Blekinge Kustvatten- och Luftvårdsförbund (BKLF). För närvarande saknas löpande mätning i tätorterna. Upphandlingen av nytt mätprogram och nya mätstationer slutfördes 2025, mätningarna

⁷ Blekinge kustvatten och luftvårdsförbund – En sida under vattenorg.se

⁸ Ozonmättnätet - Ozonmättnätet (ivl.se)

⁹ Krondroppsnätet (ivl.se)

inleddes samma år, och representativa resultat väntas bli tillgängliga under 2026.

- Sölvesborgs kommun: Kontinuerlig NOx-mätning, satsningar på distansarbete för att minska transporter samt interna cykelutmaningar för att främja cykelpendling.
- Olofströms kommun: Samordnade leveranser av post och mat till kommunens enheter, vilket minskar antalet fordon och därmed transporter och utsläpp i den kommunala verksamheten.
- Ronneby kommun: Arbetar för en fossilfri fordonsflotta, med ökat antal elbilar. Vård- och omsorgsförvaltningen har även köpt in elcyklar och mopedbilar.
- Karlskrona kommun: Deltar i Viable Cities.

Åtgärder inom näringslivet

- Flera åtgärder i Blekinge med stöd från Klimatklivet har förbättrat luftkvaliteten genom utfasning av fossila bränslen. Under det senaste året har detta bl.a. inneburit energieffektivisering, konvertering från fossil förbränning (t.ex. byte till flispanna eller anslutning till fjärrvärmenätet), samt utbyggnad av laddinfrastruktur för både personbilar och tunga fordon. En ny biogasanläggning har färdigställts. Inom jordbruket har eldrift ersatt tidigare fossildrivna system, exempelvis för utfodring och bevattning.¹⁰

Tillstånd och bedömning för Frisk luft – Blekinge

Utsläpp av luftföroreningar fortsätter att minska i Blekinge och flera uppmätta halter visar en nedåtgående trend. I den nationella fördjupade utvärderingen 2023 bedömdes målet kunna nås, men i den aktuella regionala bedömningen bedöms miljökvalitetsmålet Frisk luft inte nås till 2030. Sammantaget görs en neutral trendbedömning, eftersom minskningen går för långsamt och vissa halter fortfarande ligger på nivåer som innebär risker för människors hälsa och miljön. När WHO:s nya riktlinjer och EU:s reviderade luftkvalitetsdirektiv omsätts i svensk lagstiftning skärps dessutom kraven, vilket ytterligare understryker behovet av att se över och justera flera preciseringar.

Det nya direktivet innebär skärpta normer som ska vara uppfyllda senast 2030. Medlemsländerna har två år att införa bestämmelserna i nationell lag.

¹⁰ Information från Enheten för miljöstrategi, Länsstyrelsen Blekinge

Nuvarande direktiv är i Sverige genomfört via miljöbalken, luftkvalitetsförordningen och Naturvårdsverkets föreskrifter.

Luftföroreningar skadar hälsa och bidrar till andra miljöproblem. I Blekinge dominerar transporter och industri utsläppen; länet påverkas också av intransport och internationell sjöfart.

Underlaget bygger främst på mätningar/beräkningar 2022–2023 (rapporterade 2024). Regeringen har antagit ett uppdaterat luftvårdsprogram. Länsstyrelsen Blekinge, Region Blekinge, kommuner och näringsliv rapporterar åtgärder som minskat utsläpp – men behovet av mer mätdata kvarstår. Regionalt har Trafikverket bidragit, och Klimatklivet har gett följd effekter i form av minskade luftföroreningar.

Ytterligare insatser behövs för att minska PM, NO₂, marknära ozon och B(a)P. NH₃ behöver minska kraftigt för att Sverige ska uppfylla sina åtaganden enligt EU:s takdirektiv och internationella överenskommelser.

Analys utifrån preciseringarna

Bensen

Bensen är ett lättflyktigt kolväte (VOC). De största källorna till VOC-utsläpp är användning av lösningsmedel och färg samt utsläpp från jordbruk. I tätortsluft är fordonsavgaser från bensindrivna fordon, vedeldning och hantering av petroleumprodukter de främsta källorna. Halterna av bensen i Blekinges tätorter har minskat från drygt 4 µg/m³ i slutet av 1990-talet till nivåer under miljömålspreciseringen. Det innebär att preciseringen inte överskrids i någon av kommunerna. Den senaste skattningen av halter avser 2023.¹¹

Bensapyren

Bens(a)pyren (B(a)P) ingår i gruppen polycykliska aromatiska kolväten (PAH) och bildas oavsiktligt vid förbränning samt i industriprocesser. Utsläppen har minskat kraftigt sedan 1990-talet, både från uppvärmning och från industrin. I Karlskrona kommun mättes B(a)P som del av PAH under 2012–2013; periodmedelvärdet i gaturum var 0,11 ng/m³, vilket ligger under miljökvalitetsnormen (årsmedelvärde 1 ng/m³) men i nivå med miljömålspreciseringen (0,10 ng/m³). Månadsmedelvärdena för både total PAH och B(a)P var högre under vinterhalvåret än sommartid. Enligt SMHI:s nationella kartering av vedeldning i småhusområden uppskattas de högsta halterna i något område i Blekinge till cirka 0,33 ng/m³ ett normalår, alltså strax under den nedre utvärderingströskeln (0,4 ng/m³), medan ytsnitt över kommunerna ligger omkring 0,07–0,10 ng/m³. Vedeldning för bostadsuppvärmning är mindre vanlig i länets tätbebyggda delar tack vare

¹¹ Objektiv skattning av luftkvalitet i Blekinge 2023, Blekinge Kustvatten och luftvårdsförbund (2024-07-10).

väl utbyggd fjärrvärme, och klagomål på vedeldning är numera få. Samlad bedömning är att B(a)P-halterna i Blekinges kommuner underskrider såväl miljökvalitetsnormen som dess utvärderingströsklar.¹²

Butadien

Butadien är ett aromatiskt kolväte som frigörs vid förbränning. Halter som överskridit miljömålspreciseringen uppmättes för några år sedan i en kommun i Blekinge, men har minskat igen. Sannolikt var det en följd av att den verksamhet som orsakade utsläppen upphört.¹³

Formaldehyd

Inga mätningar av formaldehyd har genomförts i Blekinge.

Partiklar (PM_{2,5})

Små partiklar (PM_{2,5}) bildas främst vid förbränning och genom att gaser från förbränning kondenserar. De uppstår också genom vägslitage, däck och bromsar, och i södra Sverige finns dessutom en betydande intransport av små partiklar från andra länder. Mätningar av PM_{2,5} genomfördes senast i Olofström kommun 2018–2019 och underskred miljömålspreciseringen. Samlad bedömning: PM_{2,5} underskrider MKN och dess utvärderingströsklar i alla kommuner i Blekinge.

Partiklar (PM₁₀)

I Karlshamn kommun och Karlskrona kommun har halterna minskat från ca 20–25 µg/m³ i början av 2000-talet till omkring 15 µg/m³ år 2020. Karlskrona (centralt placerad station) årsmedel 2020: 14 µg/m³. Karlshamn Kommun årsmedel 2020: 15 µg/m³ (tangerar miljömålet; nedre utvärderingströskeln överskreds inte). Olofström 2018: PM₁₀ 15,8 µg/m³ (något över miljömålet, under MKN). Samlad bedömning: PM₁₀ underskrider MKN och dess utvärderingströsklar i alla kommuner; ingen fördjupad kartläggning bedöms nödvändig.

Marknära ozon

Marknära ozon bildas när vissa luftföroreningar exponeras för starkt solljus och halterna blir därför högre under soliga somrar. Blekinge län tillhör kustzonen i zonindelningen inom Ozonmättnätet i södra Sverige. I länet finns mätningar i låglänt lokaltyp vid Sannen (Ronneby kommun) samt instrumentmätning i Rödeby (Karlskrona kommun).

¹² Objektiv skattning av luftkvalitet i Blekinge 2023, Blekinge Kustvatten och luftvårdsförbund (2024-07-10).

¹³ Luftkvalitetsmätningar i Blekinge län 2020–2021, (2022) Rapport U6736 IVL, Blekinge Kustvatten och luftvårdsförbund.

Ozonindex

Preciseringen för ozon och växtlighet (AOT40, april–september: 10 000 $\mu\text{g m}^{-3}$ timmar) överskreds 2023 i samtliga lokaltyper i kustzonen som helhet, där Blekinge ingår.

Mätningarna tyder dock på att AOT40 i länets inre låglänta områden kan ha varit något lägre, och att preciseringen där möjligen inte överskreds.

Den gällande miljökvalitetsnormen (MKN) för ozon och växtlighet – AOT40, maj–juli: 6 000 $\mu\text{g m}^{-3}$ timmar – överskreds 2023 i kustzonen och i Blekinge län.

Kväveoxid

NO_2 kommer främst från fordonstrafik; halterna har minskat länge via bl.a. skärpta avgaskrav, och industrins bidrag har också minskat. Vid Torget i Ronneby har halterna minskat från ca 30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (vinterhalvåret 1986/87) till 11 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (vinterhalvåret 2011/12) och 8,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ som årsmedel 2021. Miljömålspreciseringen överskreds inte vid någon tätortsstation 2020–2021¹⁴

Korrosion

Inga mätningar av korrosion har genomförts i Blekinge.

Miljöarbetets utveckling

Sveriges utsläpp minskar, men för långsamt för att säkra god utomhusluft. Fler åtgärder krävs för att sänka halter av NO_2 , O_3 , B(a)P, $\text{PM}_{2.5}$, PM_{10} samt NH_3 . Data för 2022–2023 visar fortsatt nedåtgående trender för de flesta föroreningar, men Sverige överskrider fortfarande sina ammoniakåtaganden (FN:s luftvårdskonvention, EU:s takdirektiv). Forskningen visar tydligare hälsoeffekter vid lägre halter, vilket motiverar skärpta preciseringar. Naturvårdsverket föreslår skärpningar för $\text{PM}_{2.5}$, PM_{10} , O_3 och NO_2 i linje med WHO.

EU har antagit ett nytt luftkvalitetsdirektiv med skärpta gränsvärden som ska uppfyllas senast 2030 och införas i svensk rätt. Naturvårdsverket analyserar nödvändiga författningsändringar och implementeringsalternativ. Därutöver har EU- och statliga stödprogram – t.ex. Klimatklivet, Kväveklivet och Strategiska programmet – direkta eller indirekta positiva effekter på målet Frisk luft.

Samtidigt krävs vidare infrastruktursatsningar för en dynamisk och attraktiv region. Framkomlighetsåtgärder behöver balanseras så att de inte motverkar andra samhällsmål (t.ex. klimat- och naturmål, buller, barriäreffekter) och bör utformas klimatanpassade. Uppföljning bör ske

¹⁴ Objektiv skattning av luftkvalitet i Blekinge 2023, Blekinge Kustvatten och luftvårdsförbund (2024-07-10).

genom fortsatt prioritering av kollektivtrafik och cykel, riktade mobilitetsåtgärder samt systematisk uppföljning av trafikflöden och utsläpp i stråken.

Behov av förändrad styrning

För att nå Frisk luft krävs samordnad styrning som skalar upp fungerande insatser och täpper till brister. Sedan FU2023 har bland annat elektrifiering, energieffektivisering, utfasning av fossil värme, ladd- och biogasinфраstruktur samt Klimatklivet gett resultat, men takten räcker inte. Utmaningar kvarstår: höga bakgrundshalter PM_{2.5} i sydost, ozonöverskridanden på landsbygd, lokala toppar PM₁₀/NO₂ i tätorter, vedeldningspåverkan (B(a)P/PM_{2.5}), samt data- och kunskapsluckor (butadien, formaldehyd, ved-hotspots).

Mer av (skala upp): elektrifiering och logistikoptimering; styrmedel som minskar vägtrafik i tätort (miljözoner, parkering/trängsel, cykel/kollektivtrafikprioritering); snabbare utfasning av fossil uppvärmning och renare småskalig förbränning; VOC/NO_x-åtgärder i industri och sjöfart; NH₃-åtgärder i jordbruket (täckta lager, låg-emissionsspridning, foder).

Bättre styrning (ny/ändrad): revidera preciseringar enligt WHO och implementera EU-direktivet med tydliga krav, tidsplaner och sanktioner; bindande regionala luftvårdsplaner integrerade i klimat-, trafik- och fysisk planering (förtätning ska inte försämra luftkvalitet); stärkt mätning/uppföljning (utökat stationsnät, ved-hotspots, sensornät, modellering; inkludera butadien och formaldehyd); tydligare roll- och ansvarsfördelning (stat/region/kommun inkl. BKLF), långsiktig finansiering och kunskapsstöd.

Bara naturlig försurning Blekinge

Sammanfattning för Bara naturlig försurning – Blekinge

Mark och vatten i Blekinge är fortfarande försurade, trots minskade utsläpp. Försurning orsakas av svavel- och kvävenedfall, men även skogsbruket bidrar då försurande ämnen frigörs när biomassa skördas och förs bort från skogen. Även om nedfallet fortsätter att minska kommer marken att vara försurad under lång tid framöver. Markens återhämtning går långsamt och fortsatt kalkning är nödvändig. Ytterligare åtgärder krävs för att minska utsläppen av försurande ämnen och skogsbrukets påverkan.

Utveckling i miljön och målbedömning för Bara naturlig försurning – Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEUTRAL
- Nås miljökvalitetsmålet till 2030? NEJ

Åtgärdsarbete för Bara naturlig försurning – Blekinge

Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Regeringen har fattat beslut om att infrastrukturprojektet Sydostlänken¹⁵ får förberedas för byggstart 2027-2029. Satsningen innebär bland annat en helt ny järnvägsbana mellan Olofström och Blekinge kustbana samt upprustning och elektrifiering av befintlig järnväg mellan Älmhult och Olofström. Den nationella planen ska bidra till ökad tillgänglighet, regional utveckling och minskade utsläpp för att nå klimatmålen.
- Klimatklivet¹⁶ är regeringens bredaste investeringsstöd för att minska koldioxidutsläpp, som kan användas till marknadsintroduktionen av ny klimatsmart teknik. Stödet är särskilt viktigt för att påskynda utbyggnaden av laddinfrastruktur i landet. I budgetpropositionen för

¹⁵ Sydostlänken. [Publikationen](#) finns på Trafikverkets webbsida.

¹⁶ Klimatklivet och andra klimatsatsningar. [Publikationen](#) finns på Regeringskansliets webbsida.

2026 föreslås att anslaget ökar med 1,5 miljarder kronor, till totalt cirka 4,5 miljarder kronor.

- Länsstyrelsen Blekinge har tagit fram en Klimat- och energistrategi som utgår ifrån Sveriges klimat- och energipolitiska mål samt de internationella klimat- och energipolitiska målsättningarna. Strategin ska bland annat bidra till snabba utsläppsminskningar av växthusgaser i länet.¹⁷

Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- I Blekinge lindras förurningens skadliga effekt genom en omfattande kalkningsverksamhet. Länets kommuner som ansvarar för verksamheten och i nuläget kalkas 170 av länets 900 sjöar som är större än en hektar. Totalt sprids cirka 1 500 ton kalk årligen till länets sjöar, våtmarker och vattendrag.
- Karlshamns kommun har i samverkan med Energikontor Syd, tagit fram ett förslag till en ny energiplan för att säkerställa framtida energibehov. Planens målsättning förväntas innebära en positiv effekt på miljöpåverkande utsläpp.¹⁸
- Karlskrona kommun är sedan 2025 en del av Sveriges största satsning för klimatneutrala städer – Viable Cities. Målbilden är nettonollutsläpp av växthusgaser i Sverige senast år 2045.¹⁹
- Under 2025 ges företag i Sölvesborgs kommun möjlighet att bli mer energieffektiva. Genom att skriva under ett lokalt energi- och klimatkontrakt tillsammans med kommunen får företag stöd av Energikontor Syd. Kontraktet är en del av kommunens satsning på att minska de fossila utsläppen lokalt.²⁰
- Olofströms kommun är medlem i Klimatkommunerna²¹ som är en förening för kommuner och regioner som jobbar aktivt med lokalt klimatarbete. Syftet är att minska utsläppen av växthusgaser genom erfarenhetsutbyte, påverkansarbete och spridning av goda exempel. Resultaten visar att medlemmarnas respektive transportsektor minskat utsläppen med 31 procent jämfört med 1990.

¹⁷ Klimat- och energistrategi för Blekinge. [Publikationen](#) finns på Länsstyrelsen Blekinges webbsida.

¹⁸ Energiplan. [Publikationen](#) finns på Karlshamns kommuns webbsida.

¹⁹ Viable Cities – tillsammans för klimatneutrala städer. [Publikationen](#) finns på Karlskrona kommuns webbsida.

²⁰ Kontrakt för klimatet. [Publikationen](#) finns på Sölvesborgs kommuns webbsida.

²¹ Resultat: Så minskar utsläppen. [Publikationen](#) finns på Klimatkommunernas webbsida.

Åtgärder inom näringslivet

- Affärsverken Karlskrona AB som ansvarar för skärgårdstrafiken har under 2025 tagit en eldriven båt i drift.
- Affärsverken Karlskrona AB tillsammans med BTH har startat en testbädd för eldrivna pendlingsbåtar.

Tillstånd och bedömning för Bara naturlig försurning – Blekinge

Analys utifrån preciseringarna

Miljökvalitetsmålet bedöms inte kunna nås till 2030. Trots att nedfallet av försurande ämnen har minskat går det inte att se en tydlig riktning för utvecklingen i miljön. Försurningsläget har förbättrats men återhämtningen sker mycket långsamt. Det beror dels på frigörelse av adsorberat svavel i marken, dels på att vittringen, som motverkar försurningen, generellt är långsam i de näringsfattiga moränmarkerna. Åtgärder som kalkning är nödvändigt för att upprätthålla pH-balansen sjöar och vattendrag.

Påverkan genom atmosfäriskt nedfall

Svavelnedfallet har minskat kraftigt i Blekinge sen mitten av 1980 talet. Nedfallet i Blekinge under år 2023 beräknades uppgå till 0,78 kilo per hektar och år. Därmed överskrids inte den kritiska belastningen²² på 3,5 kg per hektar.

Under 2023 beräknades det årliga medelvärdet för kvävenedfallet i Blekinge²³ till cirka 7,1 kg kväve per hektar, vilket är i paritet med de två föregående åren. Det innebär dock fortfarande ett överskridande av den kritiska belastningen på 5 kg kväve per hektar. Nedfallet av nitratkväve i Sverige under 2022 kom främst via intransport från Östersjön, Nordsjön samt från Tyskland.²⁴

Påverkan genom skogsbruk

Under 2024 minskade den planerade avverkningsarealen i Blekinge med 22 procent jämfört 2023. Variationen mellan åren beror till största del på virkespriser och hur stor efterfrågan är.²⁵ Askåterföring är en åtgärd för att minska skogens försurningspåverkan. Den årliga askåterföringen inom Blekinge län uppgick under 2024 till 1700 ton jämfört med 2023 då det

²² Indikatorn [Nedfall av svavel](#), [sverigesmiljömål.se](#)

²³ Indikatorn [Nedfall av kväve till barrskog](#), [sverigesmiljömål.se](#)

²⁴ Miljömålen – [Årlig uppföljning](#) av Sveriges nationella miljömål 2025, Naturvårdsverket.

²⁵ Areal anmälan om avverkning i Blekinge län. [Skogsstyrelsens statistikdatabas](#).

återfördes cirka 400 ton.²⁶ Vid en jämförelse med närliggande län är mängden återförd aska fortfarande låg.

Försurade sjöar och vattendrag

De senaste uppskattningarna visar att 12 procent av länets okalkade sjöar är försurade på grund av mänskliga aktiviteter. Ytterligare cirka 40 procent skulle varit försurade om de inte hade kalkats.²⁷ Blekinges okalkade referenssjöar uppvisade en viss återhämtning under 1990-talet som nu tycks avstannat.²⁸ Vattendragen i länet visar inga tydliga tecken på återhämtning.²⁹

Försurad mark

Markvattnet på mätplatserna i Blekinge län uppvisar fortsatta tecken på försurning i form av låga pH-värden, lågt eller negativt ANC (syraneutraliserande förmåga) och förhöjda halter av oorganiskt aluminium. Ett negativt värde på ANC innebär att avrinnande vatten från rotzonen inte har någon syrabuffrande förmåga. Återhämtningen är en långsam process som fördröjs av havssaltepisoder och störningar som leder till nitrifiering som i sin tur orsakar surstötter.³⁰

Miljöarbetets utveckling

Det viktigaste styrmedlet är takdirektivet, i kombination med det uppdaterade Göteborgsprotokollet.³¹ I det reviderade protokollet, som trädde i kraft 2019, ålades Sverige minskningar fram till 2020 jämfört med basåret 2005 med 22 procent för svaveldioxid, 36 procent för kväveoxider och 15 procent för ammoniak. Sverige klarade alla åtaganden utom det för ammoniak. På luftvårdskonventionens möte i december 2024 fattades beslut om en tidplan för processen att revidera Göteborgsprotokollet. Revideringen kan på sikt medföra utsläppsminskningar internationellt och därmed minskad intransport av luftföroreningar till Sverige.

Enligt EU:s takdirektiv³² ska alla länder redovisa hur man avser att genomföra åtgärder och styrmedel för att uppfylla direktivets krav på nationella utsläppsminskningar. Takdirektivets nya målår 2030 innebär en skärpning jämfört med Göteborgsprotokollet. För Sverige innebär de nya utsläppstaken att utsläppen under perioden 2005–2030 ska minska med 22 procent för svaveldioxid, 66 procent för kväveoxider och med 17 procent för

²⁶ Åtgärder i skogsbruket. [Skogsstyrelsens statistikdatabas](#).

²⁷ [MAGIC-biblioteket](#), IVL Svenska Miljöinstitutet.

²⁸ Stationslista [Trendstationer](#), sjöar och vattenkemi, Sveriges Lantbruksuniversitet.

²⁹ Information om [Kalkeffektuppföljning](#) (KEU), Sveriges Lantbruksuniversitet.

³⁰ Försurning och övergödning i Blekinge län, IVL Svenska miljöinstitutet, [rapport](#) C850.

³¹ Nytt internationellt avtal för ren luft, [Publikationen finns på Extrakts webbsida](#).

³² EU:s direktiv för utsläpp av luftföroreningar. [Publikation från Naturvårdsverkets webbsida](#).

ammoniak.³³ För att säkerställa att utsläppen av luftföroreningar minskar enligt kraven i EU:s takdirektiv beslutade regeringen om ett uppdaterat luftvårdsprogram i början av 2024. Sveriges främsta utmaningar blir att minska utsläppen av ammoniak och kväveoxider.

Under 2025 laserades Kväveklivet, ett nytt nationellt investeringsstöd. Syftet med stödet är att minska Sveriges utsläpp av ammoniak från jordbruk, men också att bidra till ett mer effektivt utnyttjande av kväve. I Sverige står jordbruket för 88 procent av de totala utsläppen av ammoniak

Utsläppen av svavel från sjöfarten i Östersjön har legat stabilt på 10 000 ton per år, sedan kravet på högst 0,1 procent svavel i fartygsbränslet trädde i kraft 2015 inom svavelkontrollområdet (SECA). Svenska regeringen införde under 2020 miljöskattavgifter för fartyg som använder bränsle med en svavelhalt som överstiger 0,5 viktprocent. Detta förmodas ha en positiv påverkan på nedfallet av svavel i Blekinge som är ett kustlän.³⁴

Sedan 2021 är Östersjön även ett kvävekontrollområde, vilket innebär att alla fartyg byggda från 2021 och framåt, samt befintliga fartyg som byter motor, måste implementera teknik som gör att de klarar satta krav på kväveoxidutsläpp. Resultat från forskningsprojektet SCIPPER³⁵ har dock visat att endast omkring en tredjedel av fartygen har kväveoxidutsläpp som ligger inom de förväntade Tier III-nivåerna och visar på utsläpp som är två till fem gånger högre än de tillåtna.

Försurningspåverkan från skogsbruket har ökat, då efterfrågan på förnybar energi ökat frekvensen av helträdsuttag, det vill säga uttag av grenar och toppar (GROT) utöver stamuttaget.³⁶ Skogsbrukets påverkan är idag lika stor som bidraget från försurande nedfall. Under 2019 uppdaterade Skogsstyrelsen rekommendationerna och kunskapsunderlaget för grotuttag och askåterföring i Sverige.³⁷ Enligt de nya rekommendationerna bör askåterföring alltid göras i södra Sverige, även vid mindre uttag av grot. Man menar även att aska inte bör spridas närmare än 15 meter från vattendrag eller sjöar. Detta kan ha en negativ försurningspåverkan.

Behov av förändrad styrning

För att nå miljökvalitetsmålet krävs internationella insatser där Sverige aktivt verkar för minskade utsläpp av försurande ämnen. Kväveklivet och

³³ Bara naturlig försurning – fördjupad utvärdering av miljömålen 2019, Naturvårdsverket [rapport 6860](#).

³⁴ Miljömålen – Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2021, Naturvårdsverket [rapport 6968](#).

³⁵ SCIPPER: Shipping Contributions to Inland Pollution. [Publikation](#) från The Scipper project.

³⁶ Indikatorn [Försurning från skogsbruk](#), [sverigesmiljömål.se](#)

³⁷ Regler och rekommendationer för skogsbränsleuttag och kompensationsåtgärder. Skogsstyrelsen [rapport 2019/14](#).

det uppdaterade luftvårdsprogrammet är viktiga styrmedel för att klara utsläppsminskningarna av kväveoxider och ammoniak. Men det kommer att krävas fler åtgärder såväl inom inrikes transporter som industrin samt inom el- och fjärrvärmesektorn. På nationell nivå måste även skogsbrukets försurande påverkan minska.³⁸

³⁸ Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2025, Naturvårdsverket. [Rapport](#).

Giftfri miljö Blekinge

Sammanfattning för Giftfri miljö – Blekinge

Viktiga insatser har genomförts för att på sikt uppnå giftfri miljö. Lagstiftningen blir alltmer tillämpbar, kunskapen om kemikaliers påverkan på hälsa och miljö allt bättre och åtgärderna för att minska riskerna med läckage av olika ämnen till luft och vatten mer effektiva. Men detta ska ställas i relation till den enorma föroreningsskuld som vi skapat. Ämnen med farliga egenskaper släpps fortfarande ut i miljön.

Utveckling i miljön och målbedömning för Giftfri miljö – Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är OKLAR
- Nås miljö kvalitetsmålet till 2030? NEJ

Åtgärdsarbete för Giftfri miljö – Blekinge

Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Länsstyrelsen Blekinge genomför kontinuerligt miljöövervakning i samtliga länets större, och även flera mindre, vattendrag. Metaller, olika typer av industrikemikalier och bekämpningsmedel ingår i programmet. Fokus ligger i hög utsträckning på att få en bättre bild av hur PFAS sprids. PFAS har framför allt använts i brandskum.
- Länsstyrelsen Blekinge har genomfört analyser av kemiska ämnen i musslor i Pukaviksbukten³⁹. Efter oljeutsläppet från Marco Polo i oktober 2023 fanns farhågor att ämnen från oljan skulle förgifta marina organismer. Vid analys påvisades höga halter av giftiga PAH (polyaromatiska kolväten) i blåmusslor. Halterna i blåmusslor har vid uppföljning sjunkit medan halterna i sediment istället har ökat
- Länsstyrelsen Blekinge har undersökt hur PAH från oljan i Pukaviksbukten påverkar strandängar⁴⁰. I naturreservatet vid Spraglehall påvisades kraftigt förhöjda halter i marken.

³⁹ Miljöundersökning efter oljespill från Marco Polo, IVL C856, 2024.

⁴⁰ Slutrapport Pukavik 2025, provtagning av strandängar och strandad tång / sjögräs efter fartyget Marco Polos oljespill, IVL C11050, 2025.

- Länsstyrelsen Blekinge arbetar kontinuerligt med utredningar och saneringar vid förorenade områden enligt den prioriteringslista som tagits fram. Samverkan sker med kommunerna för att öka antalet saneringar som genomförs vid förorenade områden i länet.
- Länsstyrelsen Blekinge har erhållit statligt bidrag för att under 2025 genomföra verifierande provtagningar av PFAS vid 15 olika förorenade områden. Syftet med provtagningarna är att se om det förekommer PFAS inom potentiellt PFAS-förorenade områden och om det finns ett fortsatt undersökningsbehov. Arbetet görs inom regeringsuppdraget RUPFO.
- Länsstyrelsen Blekinge har under 2025 varit huvudman för en kompletterande undersökning vid Mariefors bruk. Objekt har riskklass 2, vilket innebär hög risk för människors hälsa och miljön. Den kompletterande undersökningen syftade till att få en bättre bild av föroreningssituationen inom objekten och se om det finns fortsatt behov av undersökning. Resultatet rapporteras vid årsskiftet.
- Länsstyrelsen Blekinge har erhållit statligt bidrag för att under 2025 genomföra verifierande provtagning i områden med förorenade sediment. Syftet med provtagningarna är att få en bättre kunskap om föroreningssituationen och kunna bedöma risker kopplat till föroreningarna. Arbetet görs inom regeringsuppdraget SESAM.
- Länsstyrelsen Blekinge har under året förmedlat bidrag till SGU som ska genomföra åtgärdsförberedelser vid Backaryd sågverk. Objektet har riskklass 1 och ligger inom vattenskyddsområde. Det finns en betydande risk för spridning av framför allt dioxiner.

Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Sölvesborgs kommun har genomfört omfattande sanering av olja efter det att Marco Polo gick på grund i oktober 2023.
- Sölvesborgs kommun har i samverkan med Blekinge Arkipelag har haft en utställning "I love Östersjön" på biblioteket. Kommunens naturskola samverkade i projektet. Syftet var att uppmärksamma gifter i havet.
- Olofströms kommun tog för några år sedan fram en handlingsplan för Giftfria verksamheter. Genom denna arbetas det med de olika åtgärderna.
- Karlshamns kommun har genomfört en studie av det förorenade området vis ett gammalt sågverk. Studien utfördes med hjälp av statliga bidrag från Naturvårdsverket. Studien gav insikt i hur förorenat området är, vilka risker som är förknippade med detta och gav också förslag på åtgärder. Vid eventuell åtgärd minskar föroreningsbelastningen på grundvattnet i området och därmed också spridningen till Svartasjön och i förlängningen Långasjön där kommunen har sitt dricksvattenuttag.
- Utredning av kommunens möjligheter att åtgärda "sopberget" i Vittskövle, Mörrum pågår sedan början av 2025.

- Karlshamn kommun genomförde en sluttäckning av Hunnemaradeponin i slutet av 2024, vilket leder till minskad föroreningsspridning i till närmiljön.
- Ronneby kommun har färdigställt reningsanläggningen för lakvatten från deponin i Angelskog. Från och med juni 2025 släpps det renade lakvattnet till Ronnebyån i stället för att ledas till spillvattennätet och avloppsreningsverket. Anläggningen renar tungmetaller, metaller, kväve och fosfor vilket innebär att utsläppen av dessa föroreningar till Ronnebyån och Östersjön minskar.
- Under vintern 2024/2025 genomförde Ronneby kommun och Länsstyrelsen Blekinge analyser av PFAS i abborre från Ronneby ån. Detta resulterade i lokala kostråd om att inte äta fisk ifrån Ronneby ån.

Tillstånd och bedömning för Giftfri miljö – Blekinge

Förbättrad kunskap om kemiska ämnens egenskaper innebär att preciseringsarna om användning och oavsiktlig bildning av farliga ämne är möjliga att uppnå i Blekinge, dock ej till 2030. För att det på längre sikt ska vara möjligt att nå dessa preciseringar krävs en effektiv lagstiftning och en hårt tillämpad försiktighetsprincip.

Analys utifrån preciseringarna

Den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen

Vissa exponeringsvägar, till exempel via mat och olika varor, är relativt enkla att påverka genom den lagstiftning och det kontrollsystem vi har inom EU och i Sverige. Andra vägar är betydligt svårare att förutse och åtgärda. Det visar inte minst upptäckten av PFAS i grundvattnet i Kallinge 2013 och alla de människor som druckit förorenat vatten i många år. Det var vid provtagning inom den regionala miljöövervakningen som höga halter PFAS påvisades. De miljömässiga och ekonomiska konsekvenserna av detta är fortfarande svåra att överblicka. Klart är dock att det mänskliga lidandet, för de tusentals människor som druckit förgiftat vatten, är mycket stort.

Användningen av särskilt farliga ämnen och oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper

Om vi tillämpat den kunskap vi redan har, hade många ämnen och produkter inte använts så som är fallet. Ett exempel är bunkerolja som används som bränsle för fartyg. Det finns vissa regler när det gäller oljans beskaffenhet, men vid ett oljeutsläpp är dessa ovidkommande. Då TT-Lines färja Marco Polo gick på grund i Pukaviksbukten i oktober 2023 släpptes stora mängder bunkerolja ut och förstörde en lång kuststräcka i västra Blekinge. Oljan innehåller tusentals olika kemiska ämnen som i olika grad sprids i miljön. En grupp av ämnen är giftiga polyaromatiska kolväten (PAH) som ett år efter grundstötningen uppmättes i höga halter i blåmusslor.

Dessa ämnen sprid vidare och kan nu påvisas i sediment, i tångvallar och i marken i känsliga naturtyper som strandängar. Även om oljan till stor del är sanerad finns dessa ämnen kvar i miljön och kan spridas vidare till djur och människor.

Förorenade områden

Det krävs en enorm ökning av saneringar om denna precisering ska uppnås i Blekinge inom överskådlig framtid. Trots det gedigna kunskapsunderlag vi har idag läcker förorenade områden farliga ämnen till miljön utan att de åtgärdas. Ett stort problem i saneringsarbetet är att kommunerna måste ta på sig huvudmannaskap för statligt finansierade åtgärder. Länsstyrelsen Blekinge kan i dessa fall endast agera bidragsförmedlare.

Under de senaste åren har anslaget för statliga medel för sanering av förorenade områden varit högt. Trots detta har endast ett mindre antal förorenade områden undersökts, till följd av resursbrist hos kommunerna. Inga områden har sanerats med hjälp av statliga medel. Under flera år har länsstyrelsen Blekinge framfört till kommunerna hur viktigt det är de tar på sig huvudmannaskapet. Under 2025 har Ronneby kommun tagit på sig huvudmannaskap för att genomföra utredning av ett riskklass 1-objekt under 2026. Endast två kommuner har under de senaste åren haft möjlighet att ta på sig huvudmannaskap för undersökningar.

Kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper

Att nå denna precisering är en förutsättning för att övriga preciseringar ska kunna nås. Den är fundamentet som allt övrigt utgår ifrån. För det krävs en ökad satsning på miljöövervakning av miljögifter och forskning om ämnens fysikaliska och kemiska egenskaper samt deras påverkan på olika arter. Det är genom miljöövervakning, nationell och regional, som vi har fått kunskapen om hur kemiska ämnen sprids i miljön. Utan miljöövervakning hade vi inte haft underlag att förbjuda användning av farliga bekämpningsmedel, båtbottnfärg med TBT eller fasa ut PFAS. Med de mycket begränsade resurser Länsstyrelsen Blekinge har idag för miljöövervakning finns stora risker att farliga ämnen förblir oupptäckta i miljön.

Miljöarbetets utveckling

I takt med att kunskapen om kemikalier i miljön har blivit bättre har också riskerna med vår kemikalieanvändning blivit tydligare. Inom EU har Sverige tagit viktiga initiativ för att förbättra lagstiftningen och för att underlätta arbetet med att fasa ut och förbjuda särskilt farliga ämnen. Det finns idag väl fungerande verktyg och stöd gentemot verksamheter för att underlätta utfasning av farliga ämnen och hjälpa dem följa lagstiftningen.

Miljöövervakningen har under de senaste åren visat ett förbättrat miljötillstånd för vissa ämnesgrupper, medan halterna av till exempel bekämpningsmedel inte förändrats nämnvärt. När det gäller vår nuvarande kemikalieanvändning finns det därför positiva signaler, även om vi inte kommer att vara nära att nå målet till 2030. För att inte ytterligare försena

en giftfri miljö är det också avgörande att nya kemikalier, oavsett användningsområde, utreds på ett bättre sätt än vad som skett tidigare.

När det gäller förorenade områden, som deponier, industrimark, hamnsediment, eller alla de ämnen som finns inbyggda i vår infrastruktur, i byggnader, jordbruksmark med mera, är prognosen desto sämre. Kunskapen om var ämnena finns är relativt god, men förmågan och viljan att sanera är liten. Resurserna hos kommunerna i ett litet län räcker inte till för att arbeta med frågan. För att ställa krav på verksamhetsutövare i enlighet med 10 kap. miljöbalken måste kommunerna arbeta strategiskt och utreda ansvar. Verkligheten är att kommunerna framför allt arbetar händelsestyrt och endast ett litet antal förorenade områden där det finns ett ansvar saneras. Idag är flera grundvattenförekomster i Blekinge förorenade, men åtgärder för att minska påverkan på dessa är så gott som obefintliga. I länet finns ett stort antal förorenade områden som inte är tillräckligt utredda för att kunna bedöma vilken påverkan de har på omgivningen. Det finns också en risk att förorenade massor inte hanteras på ett korrekt sätt och att miljögifter därför sprids till miljön ännu en gång. Vidare finns det i många fall inga incitament till att göra rätt då rätt hantering av föroreningar och förorenade massor medför stora kostnader.

Behov av förändrad styrning

Genom miljöövervakning har kunskapen om kemikalier i miljön blir allt bättre, vilket också gjort riskerna med vår kemikalieanvändning tydligare. Det krävs en ökad satsning på miljöövervakning av miljögifter och forskning om kemikaliers egenskaper.

Särskilda frågor Giftfri miljö – Blekinge

Preciseringarna fyller sin funktion vid uppföljning av målet. Framför allt kan de vara användbara då man ska diskutera miljögifter på ett pedagogiskt sätt och sätta de olika problemen med miljögifter i ett sammanhang.

Skyddande ozonskikt Blekinge

Sammanfattning för Skyddande ozonskikt – Blekinge

Länsstyrelsen Blekinge samordnar och informerar om insatser som minskar nedbrytningen av ozonskiktet. Effekterna är svåra att följa upp eftersom osäkerheten är stor, bland annat på grund av variationer i ozonskiktet, nya forskningsrön och klimatförändringarnas påverkan. I Blekinge fokuseras arbetet på att minska utsläpp av lustgas, ammoniak och kväve samt förbättra hanteringen av ozonnedbrytande ämnen i isoleringsmaterial, uttjänta kylmöbler och kylanläggningar.

Utveckling i miljön och målbedömning Skyddande ozonskikt – Blekinge

- Målbedömning för Skyddande ozonskikt görs endast på nationell nivå.

Åtgärdsarbete för Skyddande ozonskikt – Blekinge

Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Inom projektet Greppa Näringen, som pågår hela 2026, har Länsstyrelsen Blekinge upphandlat tjänster för enskild rådgivning och kompetensutveckling riktad till jordbruksföretag. Genom ökad kompetens kan lantbrukare och företag verksamma på landsbygden effektivare minska sina utsläpp av lustgas, ammoniak och kväveföreningar till atmosfären (kan omvandlas till lustgas), vilket kan påverka ozonskiktet. För 2025 har 211 rådgivningar upphandlats.⁴¹
- Länsstyrelsen Skåne arbetar med gränsöverskridande avfallstransporter även i Blekinge och följer en handlingsplan från Naturvårdsverket.⁴² Målet med handlingsplanen är att det inte ska förekomma några illegala

⁴¹ Skriftlig information från handläggare Karl-Johan Öhlin inom Greppa Näringen Länsstyrelsen Blekinge (2025-11-24)

⁴² Gränsöverskridande transporter av avfall – roller och ansvar, Reviderad vägledning 2020-11-

transporter av avfall till och från Sverige. En del av avfallet kan bestå av gamla kylmöbler eller liknande och riskerar därmed att innehålla köldmedier med ozonnedbrytande ämnen. Länsstyrelsen Skåne har genomfört tillsyn i Blekinges hamnar vid sju tillfällen i Karlskrona och fjorton tillfällen i Karlshamn mellan januari och november 2025. Utöver detta utförs administrativ tillsyn med stöd av information från samverkande myndigheter (Tullverket, Polisen och Kustbevakningen), liksom kontroller av illegala avfallstransporter från Blekinges hamnar samt tillsyn hos bil- och lastbilsdemonterare under perioden januari–november 2025.⁴³

Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- En av de största satsningarna som gjorts för att minska utsläpp av lustgas i Blekinge under de senaste åren genomfördes med stöd från Klimatklivet: Region Blekinges installation av lustgasdestruktionsanläggningar vid länets två sjukhus samt vid specialisttandvården i Karlskrona. Utsläppen av lustgas beräknas kunna minska med upp till 90 procent från respektive anläggning. Inom tandvården i länet används mobila anläggningar för lustgasdestruktion. Dessa och andra anläggningar som använder köldmedier som kan innehålla ozonnedbrytande ämnen står under tillsyn av kommunernas miljöförvaltningar för exempelvis minska läckage av köldmedia.⁴⁴

Åtgärder inom näringslivet

- En biogasanläggning har färdigställts på lantbruk i Blekinge under 2025. Projekten genomförs med stöd från Klimatklivet.⁴⁵ Förutom klimatnyttan från energiproduktion bidrar biogasanläggningarna även till en förbättrad gödselhantering med minskade utsläpp av kväveföreningar som kan skada ozonskiktet.
- Länsstyrelsen Blekinge distribuerar genom Den strategiska planen stöd till lantbrukare för att utveckla jordbruket på ett hållbart sätt. Lantbrukare kan bland annat söka stöd för att hantera stall- och biogödsel på ett sätt som minskar utsläpp av bland annat ammoniak och lustgas.⁴⁶
- Från och med sommaren 2025 kan lantbrukare och andra jordbruksföretag söka investeringsstöd genom Kväveklivet, ett nytt stöd från Jordbruksverket som syftar till att minska ammoniakutsläpp och

⁴³ Skriftlig information från Miljöläggare Andreas Nilsson för gränsöverskridande transporter, Länsstyrelsen Skåne (2025-11-20).

⁴⁴ Muntlig information från klimatklivets handläggare Anna-Karin Bilen, Region Blekinge.

⁴⁵ Information från Enheten för miljöstrategi, Länsstyrelsen Blekinge.

⁴⁶ Muntlig information från handläggare De strategiska planen, Per Petersson, Länsstyrelsen Blekinge

effektivisera kväveutnyttjandet inom svenskt jordbruk. Därigenom kan ozonnedbrytande ämne, minska.⁴⁷

Tillstånd och bedömning för Skyddande ozonskikt – Blekinge

På grund av ozonskiktets naturliga variationer och klimatförändringarnas påverkan är osäkerheterna i bedömningen av miljökvalitetsmålet stora. Nationellt bedöms målet kunna nås till 2030, men det går inte att se någon tydlig riktning för utvecklingen i miljön. På regional nivå görs ingen bedömning.

Analys utifrån preciseringarna

Vändpunkt och återväxt

Enligt observationer och modelldata upphörde nedbrytningen av ozonskiktet på global nivå omkring år 2000. Ozonskiktet är två procent tunnare jämfört med medelvärdet för referensperioden 1964–1980 då ozonskiktet fortfarande till stor del ansågs vara opåverkat av mänskliga utsläpp. Observationer från marken, satellitmätningar och datamodelleringar visar att den globala återväxten av ozonskiktet har påbörjats. Bilden är dock komplex och återväxten av ozonskiktet skiljer sig åt för olika delar av stratosfären. Ozonskiktets tjocklek varierar också mycket geografiskt från år till år.⁴⁸

Även om både utsläpp och halter av reglerade ozonnedbrytande ämnen generellt fortsätter att minska kan de fortsatta utsläppen av såväl reglerade som icke reglerade ämnen bidra till en betydande försening av ozonskiktets återväxt. Det finns flera faktorer som motverkar återhämtning av ozonskiktet. Några av dessa är fortsatt användning av reglerade ozonnedbrytande ämnen, utsläpp från uttjänta produkter som innehåller ozonnedbrytande ämnen, kortlivade ämnen som kan nå upp till stratosfären samt utsläpp av lustgas.⁴⁹

Ofarliga halter ozonnedbrytande ämnen

När utsläppen från reglerade ozonnedbrytande ämnen minskar ökar betydelsen av de utsläpp som inte regleras av Montrealprotokollet. Lustgas är ett ämne som har en livslängd i atmosfären på cirka 120 år. Utsläpp av lustgas kommer främst från jordbrukssektorn och annan markanvändning som ger förändringar i markens kolförråd, men även från energisektorn,

⁴⁷ Investeringsstöd Kväveklivet - Jordbruksverket.se (hämtad 2025-11-25)

⁴⁸ Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2024, Naturvårdsverket, skrivelse.

⁴⁹ Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2024, Naturvårdsverket, skrivelse.

industriprocesser, produktanvändning samt hantering av avloppsvatten.⁵⁰ Flera kväveföreningar kan under vissa omständigheter omvandlas till lustgas. Minskade utsläpp av kväveföreningar är därför också viktigt.

Sedan förbudet mot klorfluorkarboner (CFC) och förbudet mot klorfluorväten i större anläggningar trädde i kraft har andelen ozonnedbrytande ämnen i kyl-, klimat- och värmepumpsanläggningar minskat kraftigt. Få anläggningar innehåller idag klorfluorkolväten (HCFC) och hantering av produkterna sker reglerat. Men även om halterna minskar kommer det fortfarande att finnas kvar CFC i bland annat byggisolering år 2030.

Isoleringsmaterial som innehåller CFC är svårare att identifiera än uttjänta kylmöbler och därför fungerar inte utsorteringen lika bra. En rapport visar att 90 procent av CFC i isoleringsmaterial i Sverige inte tas om hand vid rivning och ombyggnation. Den främsta orsaken är helt enkelt bristande kunskap.^{51 52}

Läckagen av köldmedier kan minskas genom tillsyn och information om hur olika verksamheter kan förbättra sitt sätt att ta hand om köldmedier. Tillsynsansvaret innebär bland annat att köldmedierrapporter löpande kontrolleras av länets kommuner och Länsstyrelsen Blekinge. Om något verkar fel görs uppföljning. Om kontrollen hos företagen inte sköts som avsett får aktuellt företag betala en miljöstraffavgift.

Miljöarbetets utveckling

Internationellt förhandlingsarbete för att skydda ozonskiktet bedrivs inom ramen för Wienkonventionen för skydd av ozonskiktet och det tillhörande Montrealprotokollet om ämnen som bryter ned ozonskiktet. Möjligheterna att få gehör i internationella sammanhang ökar genom att kunna påvisa ett effektivt nationellt åtgärdsarbete, relevant forskning och övervakning samt genom att bidra med ekonomiskt stöd.⁵³

Utsläpp av ozonnedbrytande ämnen sker fortfarande i Sverige. Tillsyn av farligt avfall behöver utökas både nationellt och gränsöverskridande.⁵⁴ Naturvårdsverket har tagit fram vägledningar för hantering av isolering som innehåller freoner.⁵⁵ Det behövs dock ökad tillsyn, bättre spårbarhet och ekonomiska motiv för att förbättra insamlingen och hanteringen. Information om omhändertagande av CFC-haltigt isolermaterial bör spridas

⁵⁰ [Lustgasutsläpp - Sveriges miljösmål \(sverigesmiljomal.se\)](https://sverigesmiljomal.se) (hämtad 2024-09-30)

⁵¹ [Skyddande ozonskikt](#), Naturvårdsverket, rapport 7070

⁵² [Rapport Avancerad \(Analys och Strategi\)](#) (naturvardsverket.se)

⁵³ [Skyddande ozonskikt](#), Naturvårdsverket, rapport 7070

⁵⁴ [Skyddande ozonskikt](#), Naturvårdsverket, rapport 7070

⁵⁵ [Vägledning om CFC-haltigt byggisolermaterial](#) (naturvardsverket.se)

ytterligare och till alla målgrupper som har del i hanteringen av aktuella material. Arbetet inom ramen för Montrealprotokollet behöver fortsätta samtidigt som Sverige behöver fortsätta agera internationellt för att minska de globala utsläppen av klorerade ämnen, lustgas och kväveföreningar.⁵⁶

Regionalt är utsläpp från uttjänta produkter och jordbrukets utsläpp av lustgas viktiga frågor och antalet konkreta åtgärder har ökat. Det finns dock fortfarande behov av mer kunskap och spridning av information. Det gäller främst de aktörer som i olika steg är inblandade i hanteringen av klorfluorkarboner (CFC) i rivningsavfall samt förbättrad hantering av gödsel inom jordbruket.

Behov av förändrad styrning

Det finns framför allt behov av stärkt styrning kring två områden:

Dels tillsyn, spårbarhet och ekonomiska incitament för att omhänderta CFC-haltigt isoleringsmaterial och annat rivnings- och farligt avfall – inklusive bättre kontroll av illegala avfallstransporter och tydligare ansvar längs hela kedjan från rivning till slutlig behandling.

Dels styrning som minskar jordbrukets utsläpp av lustgas och kväveföreningar, till exempel genom förstärkt rådgivning, ekonomiska styrmedel och krav kopplade till gödselhantering och investeringar. Båda dessa områden kräver ökad kunskap, riktad information och mer samordnad tillsyn för att miljömålet Skyddande ozonskikt ska kunna nås.

⁵⁶ Skyddande ozonskikt, Naturvårdsverket, rapport 7070

Säker strålmiljö Blekinge

Sammanfattning för Säker strålmiljö – Blekinge

Hudcancer är den cancerform som ökar snabbast i Sverige. I Blekinge är trenden ökande även om antalet nya hudcancerfall varierar mellan åren. De senaste åren har antalet fall av malignt melanom, som är den allvarligaste formen av hudcancer, varit högre i Blekinge än riksgenomsnittet. Minskad exponering av solens UV-strålning, för både barn och vuxna, är av central betydelse för att kunna vända trenden.⁵⁷

Utveckling i miljön och målbedömning för Säker strålmiljö – Blekinge

- Målbedömning för Säker strålmiljö görs endast på nationell nivå.

Åtgärdsarbete för Säker strålmiljö – Blekinge

Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Runt de svenska kärnkraftverken, kärnbränslefabriken i Västerås och det centrala mellanlagret för använt kärnbränsle (Clab) i Oskarshamn finns så kallade beredskaps- och planeringszoner. Blekinge ligger utanför planeringszonen. Detta förtar dock inte Länsstyrelsen Blekinges ansvar för räddningstjänst i samband med en kärnteknisk olycka enligt lagen om skydd mot olyckor. Från och med den 1 juli 2022 implementerades nya beredskaps- och planeringszoner. Runt de svenska kärnkraftverken innebär det en inre och en yttre beredskapszon samt en planeringszon med en ungefärlig utsträckning om 5, 25 respektive 100 kilometer. Förändringen är viktig för att förbättra möjligheterna att genomföra effektiva skyddsåtgärder i samband med en kärnkraftsolycka.
- Länsstyrelsen Blekinge har under året uppdaterat sin plan för räddningstjänst och sanering vid kärnteknisk olycka.
- Länsstyrelsen har utsett tre personer till saneringsledare.

⁵⁷ [Blekinge län - Sveriges miljömål](#)

- Länsstyrelsen Blekinge uppmärksammar inom samhällsplaneringen att försiktighet bör vidtas vad gäller bebyggelse i starkare elektromagnetiska fält. Magnetfält är som starkast närmast källan, till exempel kraftledningen, men styrkan avtar snabbt med avståndet.

Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Mätning av bakgrundsstrålning görs regelbundet. Mätningar genomförs av Räddningstjänsten Östra Blekinge, Ronneby kommun och Miljöförbundet Blekinge Väst. Länsstyrelsen Blekinge lägger in uppgifter om bakgrundstrålning i Strålsäkerhetsmyndighetens databas RadGIS.

Tillstånd och bedömning för Säker strålmiljö – Blekinge

Analys utifrån preciseringarna

Strålskyddsprinciper

Den som bedriver sjukvård och tandvård har ansvar för att verksamheten är säker för patienter och att personalen och allmänheten skyddas mot strålning. Strålsäkerhetsmyndigheten är tillsynsmyndighet.⁵⁸

Den som driver en kärnteknisk anläggning ansvarar för att den drivs på ett strålsäkert sätt och arbetar för att förebygga radiologiska olyckor. Strålsäkerhetsmyndigheten ansvarar för tillsyn över att kraven för strålsäkerhet följs.⁵⁹

Radioaktiva ämnen

Strålsäkerhetsmyndigheten ställer krav på hur höga utsläppen från landets kärntekniska anläggningar får vara. Målet är att skydda människor och miljö från skadlig verkan av strålning.⁶⁰

Den radioaktiva gasen radon finns naturligt i marken, luften och vattnet. Radon i bostäder kan komma från tre olika källor – marken under och runt om huset, byggnadsmaterialet eller vattnet som används i hushållet. Marken är den vanligaste radonkällan.⁶¹ Inandning av radon utgör en hälsorisk och exponering för radon ökar framför allt risken för lungcancer. Strålsäkerhetsmyndigheten bedömer att cirka 500 fall av lungcancer årligen kan härledas till exponering av radon, vilket utgör en åttondel av alla lungcancerfall i Sverige. Det är önskvärt att öka antalet radonmätningar

⁵⁸ [Myndighetens uppdrag inom vård - Strålsäkerhetsmyndigheten](#)

⁵⁹ [Det här inspekterar och granskar vi - Strålsäkerhetsmyndigheten](#)

⁶⁰ [Det här inspekterar och granskar vi - Strålsäkerhetsmyndigheten](#)

⁶¹ Boverket, [Vad är radon? - Boverket](#)

som underlag för att kunna sätta in åtgärder för att minska radonhalter där referensnivån överskrids.⁶²

Ultraviolett strålning

Hudcancer är den cancerform som ökar snabbast i Sverige och den långsiktiga trenden med ett ökat antal årliga fall av hudcancer bedöms fortsätta. Antalet fall av malignt melanom har ökat med nästan 40 % under de senaste 10 åren och övrig hudcancer med nästan 60 % i genomsnitt. Överexponering för ultraviolett (UV) strålning är den främsta riskfaktorn för alla vanliga hudcancerformer, näst kommer individuell känslighet som omfattar hur mycket pigment som huden har. Personer med mindre pigment och ljusare hud är mer känsliga.⁶³

I Blekinge var under 2023 antalet nya fall av malignt melanom 54 för kvinnor och 48 för män (ålderskorrigerad till befolkningen år 2000). Trenden är ökande även om antalet nya fall varierar mellan åren. Antalet nya fall i länet är betydligt högre än riksgenomsnittet för både kvinnor och män.⁶⁴

För skivepitelcancer var antalet nya fall i Blekinge 69 för kvinnor och 139 för män, vilket är högre än riksgenomsnittet. Trenden är ökande även om antalet nya fall varierar mellan åren. Skivepitelcancer är generellt sett vanligare hos män. Utomhusarbete medför ökad risk för skivepitelcancer och drabbar oftast de delar av huden som är mest utsatta för solen.

Enligt preciseringen om ultraviolett strålning för Säker strålmiljö ska antalet årliga fall av hudcancer orsakade av UV-strålning vara lägre än år 2000. Ökningen av hudcancerfall har varit markant sedan 1980-talet och om trenden håller i sig kommer målet inte att kunna uppnås.

Elektromagnetiska fält

Starka elektromagnetiska fält är hälsoskadliga. Strålsäkerhetsmyndigheten tar fram referensvärden, som anger den högsta strålningsnivån som allmänheten bör exponeras för. Referensvärdena är baserade på riktlinjer från EU.⁶⁵

Strålsäkerhetsmyndigheten genomför årliga mätningar av radiofrekventa elektromagnetiska fält för att mäta den elektriska fältstyrkan för radiofrekventa elektromagnetiska fält (radiovågor) på allmänna platser. De medelnivåer som hittills uppmätts indikerar en något nedåtgående trend på en nivå som med god marginal underskrider gällande referensvärdesnivåer. De uppmätta medelnivåerna uppgår till cirka en tusendel av gällande

⁶² [Säker strålmiljö - Sveriges miljömål](#)

⁶³ [Hudcancerfall - Sveriges miljömål](#)

⁶⁴ [Blekinge län - Sveriges miljömål](#)

⁶⁵ [Referensvärden - Strålsäkerhetsmyndigheten](#)

referensvärden som är satta för att med marginal skydda mot säkerställda hälsorisker.⁶⁶

Miljöarbetets utveckling

Arbetet med säker strålmiljö i Blekinge sker i huvudsak inom ramen för nationell lagstiftning och Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter, men flera regionala och lokala insatser bidrar. Länsstyrelsen Blekinge har ansvar för räddningstjänst vid en kärnteknisk olycka och under år 2025 uppdaterat sin plan för hantering av en sådan olycka samt efterkommande sanering. Kommuner och räddningstjänst mäter regelbundet bakgrundsstrålning och rapporterar data till den nationella databasen RadGIS.

Kunskapen om hälsorisker kopplade till UV-strålning, radon och elektromagnetiska fält har ökat, och hälso- och sjukvården, skolor och andra aktörer arbetar med information om solvanor och egenkontroll. Trots detta fortsätter antalet fall av hudcancer att öka, och Blekinge ligger över riksgenomsnittet för både malignt melanom och skivepitelcancer. Radonfrågor hanteras genom tillsyn och rådgivning, men antalet genomförda mätningar i bostäder och arbetslokaler är fortfarande otillräckligt i förhållande till behovet.

Sammantaget finns en grundläggande struktur för strålskyddsarbete, men det förebyggande arbetet behöver stärkas, särskilt när det gäller långsiktig UV-exponering och radon.

Behov av förändrad styrning

För att minska strålningsrelaterade hälsorisker behöver det förebyggande arbetet bli mer systematiskt och samordnat. Det gäller särskilt UV-strålning och radon, där många små insatser i dag drivs parallellt utan en gemensam regional struktur. Ett tydligare uppdrag att integrera strålmiljöfrågorna i regionala folkhälsostrategier, skol- och förskoleverksamhet samt i vårdens hälsofrämjande arbete skulle skapa bättre förutsättningar att påverka beteenden över tid.

För radon behövs ökad styrning och incitament för mätning och åtgärder i både bostäder och arbetslokaler, till exempel genom stöd till mätkampanjer, krav vid bygglov och riktad information till fastighetsägare. I fysisk planering behöver försiktighetsprincipen tillämpas mer konsekvent, så att ny bebyggelse undviker områden med förhöjda radonhalter eller starka elektromagnetiska fält.

En stärkt samverkan mellan Länsstyrelsen, kommuner, Strålsäkerhetsmyndigheten och hälso- och sjukvården, tillsammans med

⁶⁶ [Radiovågor i allmän miljö - Sveriges miljömål](#)

långsiktig finansiering för informations- och kartläggningsinsatser, är avgörande för att närma sig miljökvalitetsmålet Säker strålmiljö.

Ingen övergödning Blekinge

Sammanfattning för Ingen övergödning – Blekinge

Det är inte möjligt att nå miljö kvalitetsmålet till 2030 med idag beslutade eller planerade styrmedel, speciellt inte för kustvattnet. Det går inte att se någon tydlig riktning för utvecklingen i miljön. Under de senaste åren har viktiga insatser i samhället skett, men inte tillräckligt för att svara mot Sveriges åtagande i Baltic Sea Action Plan.⁶⁷ En stor del av påverkan från övergödning är starkt kopplad till jordbruks- och avloppsfrågor.

Utveckling i miljön och målbedömning för Ingen övergödning – Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEUTRAL
- Nås miljö kvalitetsmålet till 2030? NEJ

Åtgärdsarbete för Ingen övergödning – Blekinge

Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Länsstyrelsen Blekinge har inom Greppa Näringen upphandlat 211 enskilda rådgivningar som bidrar till att minska övergödningen i lantbruket under 2025-2026. Greppa Näringen är ett samarbete mellan LRF, Jordbruksverket och länsstyrelserna som finansieras av landsbygdsprogrammet. Syftet med rådgivningarna är att lantbrukaren ska införa miljö- och klimatåtgärder i det dagliga brukandet.⁶⁸
- Skogsstyrelsen erbjuder naturvårdsavtal för återvätning av torvmark. Staten tecknar naturvårdsavtal på 50 år med markägaren. Återvätning, som innebär en höjning av grundvattnet, bidrar till minskat utsläpp av växthusgaser.⁶⁹

⁶⁷ [Åktionsplan för miljön i Östersjön – Konventioner – Planering, förvaltning och samverkan – Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

⁶⁸ [Greppa – Greppa](#)

⁶⁹ [Återvätning av torvmark – Skogsstyrelsen](#)

- Länsstyrelsen Blekinge prioriterar LOVA-medel till projekt i kust- och avrinningsområden med särskilt hög näringsbelastning

Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- För att ta ett helhetsgrepp kring åtgärdsbehovet har hydromorfologiska åtgärdsplaner för flera av Blekinges vattendrag tagits fram på uppdrag av länsstyrelsen och kommuner.
Åtgärdsplanerna visar var åtgärder ger störst miljönytta, vilket är ett viktigt underlag för att kommunen ska kunna jobba systematiskt med framtida vattenvårdsåtgärder. Syftet är att vattendragen ska uppnå god status.
- Processoptimering har genomförts vid Sölvesborgs reningsverk för att säkerställa nya utsläppskrav avseende kväve. Va-utbyggnaden fortsätter längs kusten.
- En ny anläggning för lokal rening av lakvatten från deponin i Angelskog bidrar till minskade utsläpp av näringsämnen.
- Blekinge Arkipelag har under 2025 genomfört analyser och utrett förutsättningarna för fler musselodlingar för att bland annat motverka effekterna av övergödning och gynna biologisk mångfald.
- Blekinge Arkipelag driver ett större projekt där de anlägger våtmarker och stöttar samverkan bland länets aktörer inom vårmärk och vattenvårdsåtgärder.

Åtgärder inom näringslivet

- Inom landsbygdsprogrammet finns investeringsstöd för ny-, om- och tillbyggnation av stall och gödselbrunnar till att följa lagkrav och utökning av lagkrav för att minska övergödningen.
- Inom den strategiska planen finns investeringsstöd för anläggning av kalkfilterdiken, tvåstegsdiken och våtmarker, även detta för att minska övergödningen.⁷⁰

Tillstånd och bedömning för Ingen övergödning – Blekinge

Det krävs fler och mer kraftfulla åtgärder och styrmedel, både på nationell och på internationell nivå för att uppnå målet till 2030. Det går inte att se någon tydlig riktning för utvecklingen i miljön ännu. För att se resultat av insatta åtgärder behövs längre tid, snabbare resultat kan endast ses om

⁷⁰ [Stöd för våtmarker, vattenvård, kalkfilterdiken och bevattningsdammar - Jordbruksverket.se](#)

ambitionsnivån och genomförandetakten ökar. Med nuvarande styrmedel kommer vi inte att nå miljömålet ingen övergödning.⁷¹

Analys utifrån preciseringarna

VA-planering i kommunerna är nödvändigt för att kunna arbeta långsiktigt med frågorna. VA-planering i kommunerna är viktigt för att kunna arbeta långsiktigt med frågor som rör övergödning. Det är viktigt att kontinuerligt förbättra reningen av avloppsvatten, förbättra dagvattenhanteringen och ansluta fler små avlopp till det kommunala VA-nätet.⁷²

Inom Den strategiska planen finns viktiga stöd för att minska näringsförlusterna som att anlägga tvästegsdiken, odla fånggrödor, skyddszoner, vallodling och skötselersättning för våtmarker och dammar.⁷³

Brist på kontinuitet för jordbrukarstöd, miljöinvesteringar och anslag från Naturvårdsverket minskar möjligheterna att nå miljökvalitetsmålet. Bristen på medel bidrar till att vissa projekt inte genomförs då budgeten på länen blir oklar och ojämn.

Genom att erbjuda kostnadsfri rådgivning för att minska övergödning och anpassa stallgödselspridning inom Greppa Näringen kan lantbrukaren få insikt och kunskap som bidrar till anpassad gödsling och bättre ekonomi för lantbruket över tid. Brist på medel inom Greppa Näringen innebär tidsluckor utan rådgivning. Det i sin tur leder till brist på utbildade rådgivare. Lantbrukarna finansierar själva sina åtgärder för att minska läckage, till exempel precisionsgödsel, växtnäringsbalanser och gödselplaner.⁷⁴

I skogen kan näringsläckaget minskas genom skogsbruksmetoder med större inslag av kontinuerligt växande träd, anpassning av dikesrensning och att arbeta med hyggesfria metoder.⁷⁵

Miljöarbetets utveckling

Inom länet vilar arbetet mot övergödning på flera centrala styrmedel och program. Vattenförvaltningsförordningen och EU:s ramdirektiv för vatten utgör grunden för arbetet med att minska näringsläckage till sjöar,

⁷¹ [Ingen övergödning \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se)

⁷² [Ingen övergödning - saker kommuner kan göra - Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](https://sverigesmiljomal.se)

⁷³

<https://www2.jordbruksverket.se/download/18.643c21e416b9421f4f8a6b91/1561709797248/ovr125v3.pdf>

⁷⁴ [Fakta om Greppa Näringen - Greppa](#)

⁷⁵ [Kronnäs, V. m.fl. \(2012\) Kväveutlakning från skogsmark vid olika skogsbruksåtgärder - uppskalning för avrinningsområden i södra Östersjöns, norra Östersjöns samt Västerhavets vattendistrikt. IVL B2056 september](#)

vattendrag och kustvatten. Länsstyrelsen Blekinge ansvarar regionalt för genomförandet av vattenmyndighetens åtgärdsprogram.

Miljöbalken och jordbrukets regelverk reglerar bland annat spridning av gödsel, lagringskapacitet och skyddsavstånd. Genom landsbygdsprogrammet och den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP 2023–2027) ges stöd till miljöersättningar, exempelvis för anläggning av våtmarker, skyddszoner och fånggrödor.

Ekonomiska styrmedel i form av LOVA-bidrag (Lokala vattenvårdsprojekt) möjliggör konkreta åtgärder mot övergödning för kommuner, föreningar och markägare. I Blekinge används stödet bland annat för fosfordammar, tvåstegsdiken, åtgärder för att minska avloppsläckage, förbättringar av enskilda avlopp samt informationsinsatser riktade till jordbruket. Länsstyrelsen prioriterar LOVA-medel till kust- och avrinningsområden med särskilt hög näringsbelastning.

Arbetet styrs även genom planerings- och kunskapsunderlag, där Regionalt åtgärdsprogram 2022–2025 identifierar övergödning som ett av de mest kritiska områdena. Samverkan sker löpande med länets kommuner, bland annat via vattenråden för Mörrumsån, Bräkneån, Ronnebyån och Lyckebyån.

Behov av förändrad styrning

I dag är ansvaret för övergödningsfrågor splittrat mellan flera nivåer: EU, statliga myndigheter (Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten), länsstyrelser, kommuner och markägare. För att uppnå målet krävs samordnad styrning i hela avrinningsområden, där åtgärder i jordbruk, avlopp, industri och markanvändning planeras gemensamt.

Vattenråden i Blekinge är en bra plattform men behöver starkare mandat och resurser för att driva gemensamma beslut.

Ekonomiska styrmedel behöver bli mer kraftfulla och långsiktiga.
- LOVA-bidragen (Lokala vattenvårdsprojekt) är effektiva men små i förhållande till behovet. Det finns behov av mer stabil och långsiktig finansiering av lokala åtgärder som våtmarker, tvåstegsdiken och fosfordammar.

Jordbrukets miljöersättningar i EU:s CAP bör i högre grad styras mot resultatbaserade incitament, där lantbrukare får ersättning utifrån minskat näringsläckage snarare än enbart åtgärdstyp.

Stöd till teknikutveckling och innovation (precisionsgödsling, digitala näringsbalanser, dräneringsstyrning) kan minska läckaget utan att minska produktionen.

Särskilda frågor Ingen övergödning – Blekinge

Bristen på miljöövervakning gör att det inte enkelt går att dra några välgrundade slutsatser gällande regionala skillnader för miljötillståndet i sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten.

Levande sjöar och vattendrag Blekinge

Sammanfattning för Levande sjöar och vattendrag – Blekinge

Flertalet vattendrag och sjöar i Blekinge når inte god ekologisk status och många skyddade arter och livsmiljötyper uppnår inte gynnsamt bevarandetillstånd. Åtgärder genomförs av flera aktörer och underlag för nya åtgärder tas fram, bland annat inom ramen för omprövningen av vattenkraften och genom införandet av restaureringsförordningen. Fler styrmedel och mer långsiktiga resurser för tillsyn och skydd av sötvatten behövs och takten i åtgärdsarbetet behöver höjas.

Utveckling i miljön och målbedömning för Levande sjöar och vattendrag – Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEUTRAL
- Nås miljökvalitetsmålet till 2030? NEJ

Åtgärdsarbete för Levande sjöar och vattendrag – Blekinge

Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Arbetet med omprövning av vattenkraften enligt den nationella planen (NAP) fortskrider i fyra vattendrag – Mörrumsån, Mieån, Bräkneån och Skräbeån. En anläggning i prövningsgruppen Hållaryd har under 2025 försetts med nya miljövillkor. I Mieåns prövningsgrupp var huvudförhandlingarna planerade att inledas oktober 2025 men har skjutits upp till våren 2026.
- Projektet GRIP on LIFE IP pågår 2018–2025 och berör ett flertal aktörer i Blekinge. Fokus ligger på kapacitetsbyggande, samverkan och information men även utvärdering av tidigare genomförda åtgärder.
- Projektet Improve aquatic Life pågår mellan 2024–2031. Fokus i Blekinge ligger på konkreta åtgärder i vattendrag och våtmarker. Arbetet kommer att ske i fyra vattendrag som helt eller delvis är Natura 2000-områden: Mörrumsån, Mieån, Bräkneån och Lyckebyån. Planerade åtgärder är bland annat att ta bort vandringshinder, återskapa

våtmarker, genomföra biotopvård samt populationsstärkande åtgärder för svaga bestånd av flodpärlmussla och tjockskalig målarmussla.

- Inom GRIP on LIFE har arbetet med att genomföra upprättade långsiktiga åtgärdsplaner för Mieån och Lyckebyån fortsatt. Avsiktsförklaringar för fortsatt stöd för arbetet för alla ingående aktörer för åren 2025–2032 har upprättats och ska signeras under 2025.
- En tidigare sänkt sjö har återställts i Ire naturreservat i Mieåns avrinningsområde inom GRIP on LIFE IP.
- Utvärdering av genomförda och planerade åtgärder i Blekinge pågår inom GRIP on LIFE och Improve aquatic Life. Två fiskräknare är installerade i Bräkneån, övervakning genomförs av genomförda åtgärder inför åtgärder i Ire naturreservat och planeras inför kommande åtgärder.
- Inom GRIP on LIFE har många kommunikationsinsatser genomförts i Blekinge. Bland annat har en demonstrationsyta för våtmarksåtgärder invigts, tre filmer och ett flertal foldrar har producerats samt en våtmarksutställning på Naturum Blekinge har byggts upp.
- Inom projektet Improve Aquatic LIFE har förberedelser i form av markägarkontakter, utredning av juridik, upphandling av entreprenörer samt projektering inför åtgärder i Bräkneån, Mörrumsån och Mieån genomförts under 2025.
- Gällande invasiva arter har det inom ramen för Grip On Life genomförts en inventering i Lyckebyån och en utbildning och informationsinsats riktad till skogsbruket med syfte att öka kunskap kring invasiva främmande växter samt hur man kan agera för att undvika en spridning av dem vid skogsbruk genomförs under hösten.
- Länsstyrelsen Blekinge har fortsatt bekämpning av smal vattenpest i Mörrumsån under året. I genomfört provfiske har signalkräfta noterats i sjö med tidigare flodkräftpopulation.
- Länsstyrelsen Blekinge har, tillsammans med SLU Centrum för naturvägledning, Mälaren- och Nyköpingåarnas vattenförbund beviljats medel från FORMAS för projektet ”Dialog och naturvägledning för vattenmiljöer”. Projektet kommer att bedrivas under 2025–2026. Länsstyrelsen Blekinge arbetar med inrättande och utvidgande av limniska naturreservat. Arbetet med utvidgning av Ådalens naturreservat pågår och förväntas bli klart under 2026. Arbeta pågår även i ytterligare två limniska områden, ett i Bräkneån och ett i Silletorpsån, för vilka remiss planeras att skickas ut under början av 2026. Även uppdatering av skötselplaner har genomförts under året.
- Länsstyrelsen Blekinge har återställt strömvattenbiotoper i Bräkneån inom Hultalycke naturreservat med anslag för lokal och regional åtgärdssamordning från Havs- och vattenmyndigheten.

Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Lyckebyåns vattenförbund har tillsammans med Emmaboda kommun anställt en åtgärdssamordnare för Lyckebyån via LOVA bidrag från Länsstyrelsen Blekinge och Kalmar.
- Karlshamns kommun har genomfört blockåterställning längs ca 1 km av Mieån i Skärhallajämnområdet med anslag från Havs- och vattenmyndigheten.
- Ronneby kommun har med LOVA-medel en åtgärdssamordnare anställd. Förutom ett fokus på våtmarker ingår åtgärdssamordning i Bräkneån och Listerbyån.
- Olofströms kommun har detaljprojekterat utrivning av ett vandringshinder i Vilshultsån.
- Växjö kommun har anställt en åtgärdssamordnare för Mörrumsån. Finansierat dels via LOVA och dels via medel för lokal och regional åtgärdssamordning.

Åtgärder inom näringslivet

- Mörrums Kronolaxfiske genomför en tillståndsprocess för omfattande restaureringsarbete i Mörrumsån med anslag från Havs- och vattenmyndigheten.⁷⁶
- Mörrums Kronolaxfiske har återställt 50 meter strömsträcka och åtgärdat 1 partiellt vandringshinder i Mieåns största biflöde Påkamålabäcken med anslag från Havs- och vattenmyndigheten.⁷⁷
- Mörrums Kronolaxfiske har restaurerat en publikt tillgänglig strömsträcka och anordnat en demonstrationsyta.
- Sportfiskarna i Blekinge genomför en tillståndsprocess för ett vandringshinder i Mieåns huvudfåra, Dannemark, med anslag från Havs- och vattenmyndigheten.⁷⁸
- Sportfiskarna i Blekinge har genom anslag från Havs- och vattenmyndigheten fortsatt projektet "Mieån, populationsförstärkning av flodpärlmussla".⁷⁹

Övriga åtgärder

- Lyckebyåns FVOF har i samverkan med Karlskrona kommun inlett informations- och restaureringsprojekt med medel för lokal och regional åtgärdssamordning.

⁷⁶ [Restaurering av sjöar och vattendrag | Länsstyrelsen Blekinge \(lansstyrelsen.se\)](#)

⁷⁷ [Restaurering av sjöar och vattendrag | Länsstyrelsen Blekinge \(lansstyrelsen.se\)](#)

⁷⁸ [Restaurering av sjöar och vattendrag | Länsstyrelsen Blekinge \(lansstyrelsen.se\)](#)

⁷⁹ [Restaurering av sjöar och vattendrag | Länsstyrelsen Blekinge \(lansstyrelsen.se\)](#)

- Mieåns nedre FVOF har i samverkan med Biosfärområde Blekinge Arkipelag fortsatt restaureringsprojekt med medel från Havs- och vattenmyndigheten.
- Naturskyddsföreningen i Olofström har åtgärdat fellagda vägtrummor och återställt strömsträckor i Ulvsbäck samt inlett projektering av vandringshinder samt blockåterställning i Alltidhultsån, finansierat med medel från Havs- och vattenmyndigheten.

Tillstånd och bedömning för Levande sjöar och vattendrag – Blekinge

Miljökvalitetsmålet kommer inte att nås till 2030. Trots genomförda åtgärder skrapar vi enbart på ytan av problemet. Att förse vattenkraften med moderna miljövillkor är ett steg i rätt riktning, men då reglerna enbart omfattar en mindre del av Blekinges dammanläggningar (35 procent) och då omprövningarna i många fall är planerade till efter 2030, är åtgärden otillräcklig. Stor risk finns att till exempel flodpärlmussla hinner dö ut i vattendragen innan tillräckliga åtgärder genomförts.

Analys utifrån preciseringarna

God ekologisk och kemisk status

Restaurering och skydd av vatten samt tillsyn av dammar och vattenkraftverk utförs i alltför långsam takt. Enbart ett fåtal vattendrag i Blekinge når god ekologisk status, 85 procent av vattenförekomsterna riskerar att inte uppnå MKN.⁸⁰ En viktig orsak är vandringshinder som hindrar vattnets naturliga processer och vattenlevande organisms rörlighet. Förändrade vattenflöden⁸¹ och rensningar orsakar stora problem för livet i vattnet. När det gäller kemisk status finns problem med bland annat bekämpningsmedel och PFAS.^{82 83} Gällande Blekinges sjöar riskerar 32 av 34 av vattenförekomster att inte nå MKN, främst på grund av förorening.

Ytvattentäckers kvalitet

Under de senaste decennierna har vattnet blivit mycket brunare av humusämnen och järnföreningar vilket försvårar reningen vid dricksvattenberedning.⁸⁴ Det finns ett behov av att inrätta fler vattenskyddsområden för att hindra föroreningar att nå vattentäckerna.

⁸⁰ MKN= Miljökvalitetsnorm. [Länk till information om MKN.](#)

⁸¹ [Länk till Vattenwebb](#), SMHIs webbplats

⁸² Se Blekinges bedömning av Giftfri miljö

⁸³ Se Blekinges bedömning av Bara naturlig förorening

⁸⁴ Se Blekinges bedömning av Grundvatten av god kvalitet

Strukturer och vattenflöden

För att nå miljökvalitetsmålet behöver arbetet med att åtgärda vandringshinder och återskapa naturlig hydrologi intensifieras. För detta behövs ökade resurser, framför allt för egeninitierad tillsyn av vattenverksamhet samt en långsiktig finansiering. Det behövs ökad information och rådgivning för att skapa förståelse för varför åtgärder behövs. Här utgör arbetet inom Grip On Life samt det nya projektet *Dialog och naturvågledning för vattenmiljöer* viktiga insatser.

Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation

Flera livsmiljötyper och naturligt förekommande arter knutna till sjöar och vattendrag uppnår inte gynnsamt bevarandetillstånd. Tvärtom pågår en försämring för exempelvis flodpärlmussla trots att åtgärder har genomförts. Vandringshinder, brister i vattenkvalitet och låga vattenflöden utgör hot mot arten.⁸⁵ Verktyg saknas för att inrätta tillräckliga skydds- och kantzoner längs vattendrag i skogs- och jordbrukslandskapet. Här GRIP on LIFE IP och Improve aquatic Life viktiga insatser. Trots att viktiga åtgärder för fria vandringsvägar genomförts sker arbetet i alltför långsam takt. Sanering av förorenade områden krävs för att säkra vattnens kemiska status.

Främmande arter och genotyper

Inventering av bland annat sjögull och vattenpest har genomförts i Blekinge. Ingen sjögull hittades i länet tack vare den bekämpning som sker i Kronobergs län i Mörrumsån. Cirka 22 kända lokaler med vattenpest finns i Blekinge, varav 13 är den EU-listade smal vattenpest. Signalkräfta och regnbåge orsakar problem i ekosystemet. Risk finns att svartmunnad smörbult och vandrarmussla tar sig upp i vattendrag och påverkar sötvattensmiljöer negativt.

Bevarade natur- och kulturmiljövärden

Arbetet med skydd av sötvatten pågår och fler limniska områden än för landet i genomsnitt har skyddats.⁸⁶ Omgivningen som påverkar vattnet skyddas dock sällan och stora värdefulla områden i Blekinge saknar fortfarande långsiktigt, ändamålsenligt skydd.

Övergivna kulturlämningar från före 1850 är generellt skyddade som fornlämningar. Många yngre, men mer välbevarade kulturmiljöer står oftast utan skydd och hotas av uteblivet underhåll samt riskeras av åtgärder för att skapa fria vandringsvägar.

Stora värdefulla vattenmiljöer i Blekinge saknar fortfarande långsiktigt, ändamålsenligt skydd. Länsstyrelsen Blekinge får under 2025 och kommande år särskilda medel för skydd av bland annat limniska miljöer och

⁸⁵ [Länk till ÅGP flodpärlmusslan.](#)

⁸⁶ [Skydd av limniska områden - Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](#)

kommer att prioritera skydd för dessa både genom nya reservatsbeslut, men även revidering av befintliga för att stärka det limniska skyddet och möjliggöra restaurering och andra nödvändiga åtgärder.

Före

Efter

Före

Efter

Före

Efter

Stora delar av Blekinges vattendrag är påverkade av ett historiskt nyttjande. Långa sträckor är exempelvis rensade från sten och block för att underlätta flottning av timmer. Det tjänade samhället väl då. Idag vinner samhället mycket på att återställa vattendragen. Naturligt strömmande vattendrag renar vattnet och fungerar som översvämnings- och torkskydd. Dessutom är det mycket viktigt för den biologiska mångfalden i strömvattenmiljöerna. Bilderna visar före och efter biologisk återställning i Skärhallajämn, Mieån, 2025. De översta två bildparen visar huvudfåran och det nedersta visar ett biflöde som aktiverats som ett resultat av åtgärder i huvudfåran.

Miljöarbetets utveckling

Som nämnts ovan är behovet av biologisk återställning av våra vattenmiljöer mycket stort och åtgärdstakten fortsatt alltför låg.

Restaureringsförordningen har inneburit ett ökat fokus på biologisk återställning, bland annat i våra vattenmiljöer. Havs- och vattenmyndighetens satsning på regional och lokal åtgärdssamordning har potential att bidra till att takten i restaureringsarbetet kan öka.

En förutsättning för att restaureringsarbetet ska öka i intensitet är att fler aktörer har viljan och resurserna att agera huvudman för åtgärder. Trenden i Blekinge är dock positiv. Vi är ett litet län med ett fåtal kommuner och ett fåtal övriga aktörer. Förutsättningarna för samarbete är därför mycket goda. Ett nätverk av åtgärdssamordnare, kommunala miljöstrateger och andra viktiga aktörer är upprättat med regelbundna träffar. För flertalet av länets vattendrag har Länsstyrelsen Blekinge låtit utarbeta åtgärdsprogram som fungerar som gemensam utgångspunkt för samordning och samarbete. Mest utvecklat är det i Mieån och Lyckebyån där samverkansgrupper och genomförandeplaner har utvecklats inom GRIP on Life och fortlever efter projektslut genom utsedda förvaltare av åtgärdsplanerna.

Den nationella planen för omprövning av vattenkraftens miljövillkor utgör även det ett ökat fokus på återställningsarbetet i länet. Potentiellt sett kan genomförda miljöanpassningar få ringar på vattnet och öka trycket på och intresset vid andra vattenanläggningar att åtgärda sin miljöpåverkan.

Behov av förändrad styrning

Lagstiftningen kring vattenverksamhet är inte ändamålsenlig för restaureringsåtgärder. Ytterligare kategorier för icke-exploaterande vattenverksamhet borde införas med ändrade gränsvärden för vad som ska betraktas som anmälningspliktig vattenverksamhet. De administrativa processerna som föregår själva åtgärdsgenomförandet försvårar och fördröjer arbetet med att nå uppsatta mål inom restaureringsförordningen, art- och habitatdirektivet och vattendirektivet.

Havs- och vattenmyndighetens tilldelning av medel för lokal och regional åtgärdssamordning är mycket positiv men då arbetet med att genomföra åtgärder tar lång tid behöver finansieringen tryggas över flera år. Även finansieringen av själva åtgärderna skulle kunna användas mer effektivt om fleråriga projekt kunde beviljas medel.

Grundvatten av god kvalitet Blekinge

Sammanfattning för Grundvatten av god kvalitet – Blekinge

Blekinge är fattigt på grundvatten och klimatförändringarna väntas leda till längre perioder med låg grundvattentillgång. Kvalitetsproblem är vanligt i grundvattentäkter. Kunskapen om grundvatten och påverkansrisker behöver öka. Arbetet med ansvarsutredningar och undersökning av förorenade områden behöver förstärkas, liksom tillsynen av verksamheter som kan påverka vattentillgången eller vattenkvaliteten negativt. Arbetet med vattenskyddsområden och vattenförsörjningsplaner måste prioriteras.

Utveckling i miljön och målbedömning för Grundvatten av god kvalitet – Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEUTRAL
- Nås miljökvalitetsmålet till 2030? NEJ

Åtgärdsarbete för Grundvatten av god kvalitet – Blekinge

Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Länsstyrelsen Blekinge har satt ut åtta grundvattenrör med grundvattennivåloggrar i Ire, vilket är finansierade genom Improve Aquatic LIFE⁸⁷. Syftet är att följa upp en våtmarksåtgärd i Ire för att se hur den lokala grundvattennivån påverkas av åtgärden.
- Länsstyrelsen Blekinge har den 12 december 2024 beslutat om ett nytt vattenskyddsområde för grundvattentäkten Ringamåla i Karlshamn kommun. Föreskrifterna trädde i kraft 12 december 2024.

⁸⁷ [Mieån – Improve Aquatic Life](https://improveaquaticlife.se), improveaquaticlife.se

- Länsstyrelsen Blekinge har den 13 februari 2025 beslutat om ett nytt vattenskyddsområde för grundvattentäkten Torsö i Sölvesborgs kommun. Föreskrifterna trädde i kraft den 24 februari 2025.
- Länsstyrelsen Blekinge har den 24 april 2025 beslutat om ett nytt vattenskyddsområde för grundvattentäkten Hanö i Sölvesborgs kommun. Föreskrifterna trädde i kraft den 24 april 2025.
- Länsstyrelsen Blekinge har den 26 augusti 2025 beslutat om ett nytt vattenskyddsområde för grundvattentäkten Saleboda i Karlskrona kommun. Föreskrifterna trädde i kraft 9 september 2025.
- Länsstyrelsen Blekinge har den 26 augusti 2025 beslutat om ett nytt vattenskyddsområde för ytvattentäkten Lyckebyån i Karlskrona kommun. Föreskrifterna trädde i kraft 9 september 2025. Inom vattenskyddsområdet finns grundvattenförekomsterna Augerumsåsen-Biskopsberg⁸⁸ och Stågeryd⁸⁹, vilket med det nya vattenskyddsområdet får ett förstärkt skydd mot föroreningar.
- Länsstyrelsen Blekinge har fått statligt bidrag för att under 2025 genomföra verifierande provtagningar av PFAS. Syftet med provtagningarna är att se om det förekommer PFAS inom potentiellt PFAS-förorenade områden och om det finns ett fortsatt undersökningsbehov. Provtagning har gjorts bland annat inom vattenskyddsområdena i Sölvesborg, Hallabro, Fur och Fågelmara. Länsstyrelsen Blekinge är huvudman för provtagningarna och resultatet kommer att sammanställas runt årsskiftet.
- Länsstyrelsen Blekinge har under året varit huvudman för en kompletterande undersökning för att undersöka föroreningsproblematiken vid Mariefors bruk, som ligger på grundvattenförekomsten Augerumsåsen-Biskopsberg samt inom vattenskyddsområdet Lyckebyån. Resultatet kommer att sammanställas innan årsskiftet och ge svar på om det finns fortsatt behov av utredningar och eventuella åtgärder. Statligt bidrag har beviljats för den kompletterande förstudien.
- Under 2025–2026 genomförs åtgärdsförberedande undersökningar vid Backaryds före detta sågverk. SGU är huvudman för projektet och statliga medel från Naturvårdsverket har beviljats för undersökningarna. Ronneby kommun är tillsynsmyndighet och Länsstyrelsen Blekinge bidragsförmedlare.

⁸⁸ [Augerumsåsen - Biskopsberg - Grundvatten - VISS - VattenInformationsSystem för Sverige](https://viss.lansstyrelsen.se/Augerumsasen-Biskopsberg-Grundvatten-VISS-VattenInformationsSystem-för-Sverige), viss.lansstyrelsen.se

⁸⁹ [Strågeryd - Grundvatten - VISS - VattenInformationsSystem för Sverige](https://viss.lansstyrelsen.se/Strageryd-Grundvatten-VISS-VattenInformationsSystem-för-Sverige), viss.lansstyrelsen.se

Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Det kommunala bolaget Sölvesborg Energi och Vatten AB har hittills inrättat tre vattenskyddsområden och har flera beslut på gång hos Länsstyrelsen Blekinge. Vilket ökar skyddet för grundvattnet som används för dricksvattenproduktion.
- Sölvesborg Energi och Vatten AB har påbörjat arbete med utbyggnad av vatten och avlopp i Östra Torsö. Syftet är att förbättra den framtida lokala miljön, och även för att få en mer hållbar och långsiktig vatten- och avloppsförsörjning.
- Karlshamns kommun håller på med att ta fram en vattentjänstplan, syftet är att få en heltäckande långsiktig planering för hela kommunens vatten- och avloppsförsörjning (VA-försörjning). Planen är ett verktyg för att uppnå en robust VA-försörjning i kommunen med hänsyn till såväl miljö- som hälsomässiga faktorer samt ekonomiska aspekter.
- Ronneby Miljö & Teknik AB planerar att färdigställa VA-ledningsnätet till 30 fastigheter i Kullåkra. Syftet är att förbättra den framtida lokala miljön, och även för att få en mer hållbar och långsiktig vatten- och avloppsförsörjning.
- Karlskrona kommun färdigställde i slutet av maj 2025 en utbyggnad av en ny vattenledning från Lyckeby till Jämjö. Vilket på sikt kommer minska grundvattenuttagen samt säkra vattenförsörjningen i de östra delarna av Karlskrona kommun.
- Karlskrona kommun planerar nya överföringsledningar för att säkra vattenförsörjningen i de norra delar av kommunen. Vilket på sikt kommer minska grundvattenuttagen i de norra delarna av Karlskrona kommun.

Tillstånd och bedömning för Grundvatten av god kvalitet – Blekinge

Målet bedöms inte vara möjligt att nå till år 2030 med i dag beslutade styrmedel. Utvecklingen i miljön är otydlig. Kunskapsnivån om grundvatten, miljökvalitetsnormer för grundvatten samt påverkansrisker är låg och förbättras inte tillräckligt fort. Klimatförändringar innebär stora utmaningar i arbetet med att trygga dricksvattenförsörjningen i Blekinge. Tillsyn av vattenuttag och andra verksamheter som kan påverka vattentillgången eller vattenkvaliteten behöver förstärkas. Arbetet med vattenförsörjningsplaner behöver fortsätta i länet och arbetet med vattenskyddsområden måste prioriteras.

Bedömning av preciseringar

Precisering till miljö kvalitetsmål	Bedömning (ja, nära, nej)
	Ja Nära Nej
Grundvattnets kvalitet	Nej
God kemisk grundvattenstatus	Nej
Kvaliteten på utströmmande grundvatten	Nej
God kvantitativ grundvattenstatus	Nej
Grundvattennivåer	Nej
Bevarande av naturgrusavlagringar	Nära

Analys utifrån preciseringarna

Grundvattnets kvalitet

Utifrån tillgängliga data går det inte att se några generella förändringar av grundvattenkvaliteten. Grundvattenbildning är en långsam process och kvalitetsförändringar sker i regel långsamt.

Data från regional miljöövervakning visar att de vanligaste kvalitetsproblemen i Blekinges kommunala grundvattentäkter är förekomst av bekämpningsmedelsrester och PFAS samt förhöjda klorid-, nitrat- och sulfathalter. Mest omfattande påverkan är PFAS på grundvattnets kvalitet i förekomsten Bredåkra⁹⁰ i Kallinge, där vattentäkten inte längre kan användas.

Förebyggande åtgärder krävs för att hindra förorening av grundvatten. Vattenskyddsområden inrättas för att skydda nuvarande och framtida vattentäkter mot verksamheter och åtgärder som kan medföra förorening eller minska tillgången på vatten. Det finns fortfarande grundvattentäkter som saknar ett vattenskyddsområde, samt vattenskyddsområden som inte har föreskrifter enligt miljöbalken. Det innebär att många vattenskyddsområden behöver uppdateras för att kunna ge ett bra skydd.

⁹⁰ [Bredåkra - Grundvatten - VISS - VattenInformationssystem för Sverige](#), viss.lansstyrelsen.se

Arbetet med att bilda nya vattenskyddsområden och revidera äldre vattenskyddsföreskrifter behöver prioriteras.

I Blekinge finns cirka 10 000 hushåll som tar vatten från egen brunn. Kunskapen om vattenkvaliteten i enskilda brunnar är mycket låg, samtidigt som kvalitetsproblem verkar vara vanligt⁹¹. Enskilda brunnsägare behöver informeras om behovet av att, ur hälsosynpunkt, bedöma påverkansrisker och analysera sitt vatten minst vart tredje år. Samtidigt bör de uppmuntras att godkänna överföring av analysresultaten till den nationella databasen som ligger till grund för analyser av kvalitetsproblem.

God kemisk grundvattenstatus

Enligt statusklassning som gjordes 2021 är det sju av 54 grundvattenförekomster i Blekinge som bedöms ha otillfredsställande kemisk status. Analysdata saknas dock för ungefär hälften av förekomsterna, vilket innebär att osäkerheten är stor.

Kvaliteten på utströmmande grundvatten

Undersökningar från bland annat Bredåkra i Kallinge har visat att grundvatten med mycket höga PFAS-halter rinner ut i angränsande vattendrag. Föroreningarna sprids därför snabbt och påverkar ytvattenmiljöer negativt.

God kvantitativ grundvattenstatus

Vid den senaste statusklassning som gjordes 2021 har en grundvattenförekomst bedömts ha dålig kvantitativ status. Det saknas analysdata över grundvattennivåerna på grundvattenförekomstnivå, vilket innebär att osäkerheten är stor.⁹²

Grundvattennivåer

I Blekinge finns det en nationell övervakningsstation av grundvattennivåer i en grundvattenförekomst. Arbetet med att inrätta flera övervakningsstationer för grundvattennivåer måste fortsättas, för att förbättra bedömningarna hur den kvantitativa grundvattensituationen ser ut i Blekinge. Under 2025 mellan 13 maj och 18 november har det varit risk för vattenbrist på grund av låga grundvattennivåer i små grundvattenmagasin i Blekinge⁹³, i stora grundvattenmagasin har det varit risk för låga grundvattennivåer under 2025 mellan 13 maj och 28 oktober.

Bevarande av naturgrusavlagringar

Uttaget av naturgrus är mycket lågt i Blekinge och andelen naturgrus var bara två procent av den totala grusanvändningen 2022.⁹⁴ Blekinge ligger i

⁹¹ [Enskilda brunnars vattenkvalitet - Sveriges miljömål](https://sverigesmiljomal.se/tema/enskilda-brunnars-vattenkvalitet), sverigesmiljomal.se

⁹² [Länk till indikatorn God status för vatten](https://sverigesmiljomal.se/tema/lank-till-indikatorn-god-status-for-vatten), sverigesmiljomal.se

⁹³ [Varningar och meddelanden – SMHI](https://smhi.se/varningar-och-meddelanden), smhi.se

⁹⁴ [Länk till indikatorn Naturgrus användning](https://sverigesmiljomal.se/tema/lank-till-indikatorn-naturgrusanvandning), sverigesmiljomal.se

ett område med relativt få sand- och grusavlagringar. Trots att uttaget av naturgrus är mycket lågt, bör behovet av att ta fram en regional materialförsörjningsplan⁹⁵ för att långsiktigt skydda värdefulla naturgrusavlagringar utredas.

Miljöarbetets utveckling

Sex nya vattenskyddsområden har inrättats, vilket förbättrar förutsättningarna för att skydda grundvattnet mot föroreningar eller andra mänskliga aktioner som påverkar grundvattnet negativt. Men arbetet behöver prioriteras för att säkerställa att alla dricksvattenuttag har uppdaterade föreskrifter enligt miljöbalken.

Arbetet med efterbehandling av förorenade områden har fortgått, vilket minskar den belastning som grundvattnet har idag. Men arbetet behöver öka i takt för att kunna ha en chans att uppnå målen till 2030.

Behov av förändrad styrning

Finansieringen till miljöövervakningen behöver öka, idag finns det inte tillräckligt med medel för att uppnå ett heltäckande miljöövervakning i Blekinge för både den kvantitativa och kvalitativa övervakningen. Vilket behövs för att ha underlag till bedömningar av statusen för grundvattnet, identifiera vilka åtgärder som behövs och vart man ska genomföra åtgärderna.

Livsmedelverket och Sveriges geologiska undersökningar (SGU) behöver finansiering för att ta fram och förvalta en nationell portal för en samordnad och effektiv hantering av information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar på råvatten och dricksvatten⁹⁶. Detta hade varit ett extremt hjälpsamt verktyg för att öka kunskapsläget om hur grundvattensituationen ser ut runt vattentäkterna.

Ett översynsarbete av befintliga vattenuttag behöver genomföras, många befintliga tillståndsgivna vattenuttag saknar tidsbegränsning och är anpassade för andra förutsättningar än idag. Klimatförändringarna kommer leda till att förutsättningarna för grundvattenbildning ändras⁹⁷. För att säkerställa hållbara vattenuttag behövs tillstånden uppdateras utifrån dagens förutsättningar, samt var tidsbegränsade för att kunna ha regelbundna uppdateringar för att säkerställa att uttaget tillsammans med andra uttag inte leder till överuttag. Även finansieringen till tillsyn av vattenuttag behöver öka.

⁹⁵ [Länk till Metodbeskrivning för regional materialförsörjningsplanering](#), SGU, rapport 2015:05

⁹⁶ [Nationell insamling av information från dricksvattenleverantörer](#), Livsmedelverket Dnr 2023/02891 och SGU Dnr 314-1699/2023

⁹⁷ [Grundvatten och förändrat klimat](#), sgu.se

Hav i balans Blekinge

Sammanfattning för Hav i balans – Blekinge

Övergödning, miljögifter, fiske, klimatförändringar och exploatering påverkar det marina ekosystemet, ofta på ett storskaligt och gränsöverskridande sätt. Flera allvarliga störningar är svåra att koppla till någon speciell mänsklig påverkan. Sviktande reproduktion av gädda längs Blekingekusten innebär en varningssignal och ett allvarligt hot mot det kustnära ekosystemet. Oljeutsläppet i Pukaviksbukten den 22 oktober 2023 innebär fortfarande en stor påverkan på Blekinges strandmiljöer och sjöfåglar.

Utveckling i miljön och målbedömning för Hav i balans – Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEGATIV
- Nås miljökvalitetsmålet till 2030? NEJ

Åtgärdsarbete för Hav i balans – Blekinge

Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Länsstyrelsen Blekinge har arbetat med att skydda ekologiskt värdefull kustnära natur. Naturreservatet Västra Näsnabben har reviderats. Reservatet har utvidgats och är numera ett marint naturreservat. Både beslut och skötselplan har uppdaterats. Nya namnet för reservatet är Näsnabbarna.

Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Sölvesborgs kommun har fortsatt arbetet med sanering av olja efter Marco Polos grundstötning.
- Strandstädning av kuststräckan i Karlshamns kommun har genomförts under sommaren med projektledning från Blekinge Arkipelag.

Övriga åtgärder

- Global Underwater Explorers (GUE-Sweden) har avslutat sitt projekt "Operation spöknät". Under 2024 och 2025 har de tagit upp ca 2000 kg förlorade fisknät och bedömningen är att samtliga spöknät som observerats och som fångat fisk i betydande omfattning i havet utanför

Blekinge är bärgade. Projektet har utförts med LOVA-bidrag administrerade av Länsstyrelsen Blekinge.

Tillstånd och bedömning för Hav i balans – Blekinge

Miljökvalitetsmålet kommer troligen inte att nås till 2030. Trenden för utvecklingen i havsmiljön bedöms vara negativ. För de flesta preciseringar går det inte att se en tydlig trend i miljön. För att nå miljökvalitetsmålet krävs omfattande åtgärder i samverkan med andra länder runt Östersjön, särskilt när det gäller åtgärder för hållbart fiske, minskad övergödning och minskad spridning av miljögifter. Havsplanering och inrättande av skyddade områden kan i viss mån hindra en försämring, men innebär sällan att havsmiljön blir bättre. Flera problem med stor betydelse för miljön i Blekinges kustvatten har inte ännu förklarats eller kopplats till någon specifik mänsklig påverkan. Till dessa problem hör rekryteringsstörningarna för abborre och gädda, effekter av miljögifter i fisk, fågeldöd, sjuka laxar och tiaminbrist. Även den uteblivna återhämtningen av torskbeståndet efter fiskestoppet är svår att förklara. Mer forskning, understödd av data från miljöövervakningen, behövs för att kunna peka på orsaker och möjliga åtgärder. Trots problemen finns många positiva trender. Toppredatorer som havsörn och säl ökar i antal och utbredning i Blekinge, främst beroende på minskad exponering för vissa miljögifter.

Analys utifrån preciseringarna

Grunda kustnära miljöer

Trots de storskaliga störningarna i Östersjön har större delen av Blekingekusten haft relativt väl fungerande kustnära ekosystem med frisk vegetation och mycket god rekrytering av fisk som gädda och abborre. Men efter flera års minskande eller utebliven rekrytering av gädda i flertalet av de kustområden som övervakas bedömer Länsstyrelsen att det pågår en tydlig försämring av situationen sedan några år tillbaka. Dessa problem har funnits under flera år på ostkusten⁹⁸ och tycks nu spridas i snabb takt till andra delar av Blekingekusten. Det stora utsläpp av olja som skedde i Pukaviksbukten den 22 oktober innebär en mycket stor påverkan på strandmiljön och på sjöfåglarna.

God ekologisk och kemisk status

Till följd av övergödning har Blekinges kustvatten inte god ekologisk status. Ingen tydlig förändring har skett det senaste året. Trots vidtagna åtgärder är näringsbelastningen fortsatt hög. Mer information finns under Ingen

⁹⁸ [Rekryteringsproblem hos Östersjöns fiskbestånd, Fiskeriverket, Finfo Rapport 2005:5](#)

övergödning. Blekinges kustvatten uppnår inte heller god kemisk status. Fisk och andra organismer påverkas av metaller (till exempel kvicksilver) och organiska miljögifter (till exempel bromerade flamskyddsmedel). Mer information finns under Giftfri miljö.

God miljöstatus

Länsstyrelsen Blekinge har inte gjort någon bedömning av miljöstatusen enligt havsmiljöförordningen. Den inledande bedömning som gjordes av Havs- och vattenmyndigheten 2012 visade att havets miljöstatus i de flesta avseenden inte var god. Den senaste bedömningen gjordes 2024⁹⁹ och de övergripande dragen i bedömningen från 2012 kvarstår.

Ekosystemtjänster

Värden för Blekingekusten som till exempel turism, rekreation och fiske har skadats eller hindrats från att utvecklas av algbloomingar och av att vissa fiskbestånd är svaga. Överfisket av torsk och sill riskerar att ge svåra långsiktiga konsekvenser både för de fiskade bestånden och för Östersjöns ekosystem. Eftersom säl och skarv har en betydande effekt på fiskbestånden och orsakar direkt skada på yrkesfisket finns en tydlig målkonflikt mellan bevarandet av stora bestånd av dessa arter och ett livskraftigt kustnära fiske. Skräp är ett växande problem i havsmiljön. Små plastpartiklar, så kallade mikroplaster, misstänks orsaka störningar i den marina näringskedjan. Filtrande djur får i sig miljögifter bundna till partiklarna och för dem vidare i näringskedjan. Mikroplaster kommer från många källor, som till exempel bildäck, konstgräsplaner och syntetkläder.

Främmade arter och genotyper

Den svartmunnade smörbulten har spritt sig till större delen av Blekingekusten. Under senare år har man noterat massförekomst av den främmande arten vitfingrad brackvattenskrabba i vattnen runt Karlskrona. Arten är nu väl etablerad och kommer troligen att sprida sig längs hela Blekingekusten. Effekterna på ekosystemet är okända.

Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation

Flera arter, bland andra ål, havsörn, kentsk tärna och skräntärna anses hotade i Blekinge. En positiv trend är att beståndet av häckande ejdrar på Utklippan ökar, och har mer än fördubblats sedan 80-talet. Populationerna av gråsäl och knubbsäl är stabila eller ökande. Däremot tycks tumlaren vara på gränsen till utrotning i Östersjön.^{100 101} Tumlaren hotas av bland annat bifångst i fiskenät och störning från undervattensbuller. Starka ljud från till exempel pålning i vattnet eller militära sprängningar kan skada tumlare på

⁹⁹ [Marin strategi för Nordsjön och Östersjön 2024-2029. Bedömning av miljötillstånd och socioekonomisk analys. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2018:27](#)

¹⁰⁰ [Skyddsvärda områden för tumlare i svenska vatten, AquaBiota rapport 2016:04](#)

¹⁰¹ [Information om tumlare, Naturhistoriska riksmuseet](#)

upp till flera kilometers avstånd. Militärens behov att bedriva sin verksamhet ett möjligt hot mot Östersjötummlaren. För att minska risken att populationen utrotas behövs tydliga riktlinjer om hur potentiellt störande verksamheter får bedrivas samt mer kunskap om tumlarnas utbredningsmönster och effekten av olika typer av störningar.

Miljöarbetets utveckling

Arbetet fortsätter med att införa områdesskydd i marina områden och att återskapa eller skapa nya kustnära våtmarker. En förbättrad uppföljning och miljöövervakning behövs för att visa på eventuella positiva miljöeffekter av det arbetet. Områdesskydd har i bästa fall en bromsande effekt när det gäller vissa typer av störningar, som till exempel fysisk exploatering, men det leder sällan till en tydlig förbättring i miljön. Storskaliga problem som övergödning, giftspridning och överfiske i utsjön är svåra eller omöjliga att åtgärda med lokala naturreservat. Kommunernas och industriernas arbete med att förbättra avloppsreningen samt åtgärder mot näringsläckage i jord- och skogsbruk har stor betydelse för att motverka övergödningen i kustnära vatten. Restaurering i marin miljö bedöms ha mycket små förutsättningar att vända den negativa trenden i miljötillståndet.

Behov av förändrad styrning

Miljöproblemens storskaliga och gränsöverskridande karaktär gör att beslut krävs både i Sverige och internationellt inom en mängd olika samhällssektorer för att vända utvecklingen.

Ny forskning visar allt tydligare att ekosystemet i Östersjöns kustvatten är starkt påverkat av vad som sker i utsjön. Genom så kallade trofiska kaskader kan förändringar i utsjöns näringsväv orsakade av till exempel fiske, övergödning eller klimatförändringar leda till kraftiga störningar i kustnära vatten. Ett exempel på det är att det ökande beståndet av storspigg leder till minskade bestånd av rovfiskarna abborre och gädda vid kusten. Troligen har fisket efter torsk och sill bidragit till att storspiggen har ökat.

Fiskeripolitiken behöver i ökad utsträckning ta hänsyn till att många kommersiellt fiskade arter har en reglerande roll i ekosystemet. I stället för att fiskekvoterna inriktas på MSY, maximum sustainable yield, bör ekosystemansatsen tillämpas.

Ett lokalt kustfiske är beroende av att kunna växla mellan olika fisken allt efter tillgång och prisbild. Antalet arter som varje fiskare får fiska begränsas genom myndighetsbeslut. När flexibiliteten i fisket försvinner så minskar också möjligheten att försörja sig med ett lokalt kustfiske.

Myllrande våtmarker Blekinge

Sammanfattning för Myllrande våtmarker – Blekinge

Blekinge har förlorat över 60 procent av sina våtmarker genom utdikning och ändrad markanvändning, vilket gett stora ekologiska konsekvenser såsom igenväxning, minskad vattenhållande förmåga och torvnedbrytning. Den nationella våtmarkssatsningen har ökat åtgärdstakten, men föråldrad markavvattningslagstiftning och svaga ekonomiska incitament begränsar fortsatt restaureringsarbetet.

Utveckling i miljön och målbedömning för Myllrande våtmarker – Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEUTRAL
- Nås miljökvalitetsmålet till 2030? NEJ

Åtgärdsarbete för Myllrande våtmarker – Blekinge

Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Skogsstyrelsens arbete med återvätnings¹⁰² av utdikad torvmark har tagit god fart under 2025. Under året har 22,6 hektar torvmark återvätats och ytterligare återvätningsavtal har skrivits på 19,2 hektar. Syftet med återvätningsarna är främst att bromsa utsläpp av växthusgaser.
- Skogsstyrelsen har genom projektet GRIP on LIFE IP¹⁰³ och i sin ordinarie verksamhet hållit flertalet informationsträffar och vattendragsvandringar informerat om skogens vatten, åtgärdsarbete i vatten och hänsyn vid skogsbruk nära vatten.
- Länsstyrelsen Blekinge har med Naturvårdsverkets satsning på våtmarksåtgärder i skyddade områden och åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper¹⁰⁴ skapat ett småvatten och återvätat en 1 hektar

¹⁰² [Återvätningsavtal](#), Skogsstyrelsen

¹⁰³ [GRIP on LIFE IP](#), Skogsstyrelsen

¹⁰⁴ [Stöd för våtmarker i skyddade områden och för ÅGP](#), Naturvårdsverket

stor före detta åkermark i Järnavik naturreservat för att gynna långbensgroda och större vattensalamander.

- Genom samma satsning har Länsstyrelsen Blekinge låtit genomföra en inventering av restaureringsbehov av småvatten som anlagts för den hotade groddjursarten strandpadda samt tagit fram förslag på nya småvatten anpassade för strandpadda.
- Inom EU projektet Improve Aquatic LIFE¹⁰⁵ arbetar Länsstyrelsen Blekinge aktivt med att hitta våtmarksintressenter. Inom projektet har bland annat två våtmarksprojekteringar upphandlats och grundvattenmätningar initierats inför kommande våtmarksanläggningar.
- Med finansiering från EU-projektet GRIP on LIFE IP har en våtmarksutställning inrättats på Naturum Blekinge. Till utställningen har ett flertal korta filmer tagits fram som beskriver bland annat våtmarkernas historia, nyttor och status. En längre film om Blekinges åar har också köpts in.
- Inom EU-projektet GRIP on LIFE har Länsstyrelsen Blekinge även återställt ett sjöutlopp i Ire naturreservat. Åtgärden förväntas återväta ca 2 hektar torvmark och gynna fågel- och fladdermöss i området.
- Inom de två EU-projekten GRIP on LIFE IP och Improve Aquatic LIFE har ett antal informationsinsatser och material kopplat till våtmarker gjorts. Såsom fältträffar, skyltar och broschyrer.
- Med medel från Strategiska planen för EU:s jordbrukspolitik¹⁰⁶ har under året tre våtmarker anlagts för att gynna biodiversitet och för att minska näringsbelastningen. Total yta för de tre våtmarkerna är ungefär 2,5 hektar.

Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Karlskrona kommun har hjälpt en privat markägare att restaurera ett 2 hektar stort svämplan i St. Petriån. Åtgärden innefattade en upptröskling av åfåran för att höja åns basflöde, rövning av salix och skapandet av två småvatten för att gynna bland annat långbensgroda. Åtgärderna finansierades av naturvårdsverket via LONA.¹⁰⁷
- Karlskrona kommun har, med LONA-medel upphandlat en förstudie för skapandet av ett småvatten och restaurering av två utdikade kärr på en privat fastighet i anslutning till Lyckebyån. Syftet är att förstärka våtmarksbiotoperna och dämpa flödet till Lyckebyån. Inom samma

¹⁰⁵ [Improve Aquatic LIFE](#)

¹⁰⁶ [Investeringsstöd för vattenvårdsåtgärder](#), Jordbruksverket

¹⁰⁷ [LONA \(Lokala naturvårdsprojekt\)](#), Naturvårdsverket

projekt kommer en inventering av våtmarksflora och fauna utföras för att möjliggöra lämplig effektuppföljning.

- Sölvesborgs kommun fortsätter processen med att restaurera en våtmark belägen centralt i Sölvesborgs tätort. Våtmarken kommer i första hand ge en pedagogisk nytta för skolbarn där man kan lära om vattenmiljöers vikt för biodiversitet och ekosystemtjänster.
- Olofströms kommun har blivit beviljade två LONA-projekt för att skapa två mindre våtmarker på privata fastigheter. Våtmarkerna syftar främst till att minska näringsbelastningen på Gaslundaån och på att skapa nya biotoper för groddjur och födosöksmiljöer för fladdermöss.
- Åtgärdssamordnarna i Ronneby kommun och Lyckebyåns avrinningsområde arbetar fortsatt aktivt med att uppsöka och uppmuntra privata markägare och andra aktörer att nyskapa och restaurera våtmarker. Utöver detta arrangerar de träffar och exkursioner samt informerar om möjligheterna till våtmarksbidrag och det projektstöd som kan erbjudas.

Åtgärder inom näringslivet

- I samarbete med Affärsverken har Karlskrona kommun handlat upp en våtmarksutredning på Mältans återvinningscentral. Målet är att skapa en våtmark som kommer gynna biologisk mångfald, samtidigt som den bidrar till ett cirkulärt system för anläggningens vattenbehov. Projektet finansieras med LONA-medel.

Övriga åtgärder

- Fotbollsföreningen Rödeby AIF har beviljats LOVA bidrag för att projektera en våtmark som syftar till att bidra med en mer hållbar vattenförsörjning genom att minimera behovet av vattenuttag från Silletorpsån. Samtidigt kommer våtmarken öka den biologiska mångfalden och öka den allmänna medvetenheten av hållbar vattenanvändning.
- Föreningen Biosfärområde Blekinge Arkipelag fortsätter att arbeta med sitt våtmarksprogram som till stor del finansieras av LONA. Under året har ett flertal småvatten och våtmarker anlagts på Stensnäs gård i Karlshamns kommun för att gynna lokal biodiversitet och minska näringsbelastningen på östersjön. Samtidigt fortsätter processerna för ett flertal andra våtmarker rör sig i rätt riktning.
- Karlskrona Golfklubb har med LONA-medel anlagt två småvatten för att gynna långbensgroda och större vattensalamander och för att möjliggöra en mer hållbar vattenanvändning.

Tillstånd och bedömning för Myllrande våtmarker – Blekinge

Miljökvalitetsmålet bedöms inte kunna nås till år 2030 med nuvarande styrmedel, och denna bedömning kvarstår oförändrad jämfört med föregående år. Tillståndet för länets våtmarker är fortsatt svagt. Blekinge hör till de mest våtmarksfattiga länen i landet och endast en liten del av landarealen utgörs av våtmarker. Majoriteten är små och fragmenterade. Förlust av våtmarksmiljöer genom historisk utdikning och förändrad markanvändning fortsätter att påverka ekosystemens funktion negativt.

Utvecklingen i miljön bedöms som neutral. Viss återhämtning sker genom restaureringsinsatser, men i en takt som inte väger upp de långsiktiga effekterna av tidigare markavvattning och pågående igenväxning. Arbetet inom den nationella våtmarkssatsningen har lett till fler restaureringsprojekt, men effekterna i miljön blir synliga först efter flera år. Trots pågående åtgärder bedöms därför varken utvecklingen eller möjligheten att nå målet vara positiv på kort sikt.

Bedömning av preciseringar

Precisering till miljökvalitetsmål	Bedömning (ja, nära, nej)
	Ja Nära Nej
Hotade arter och återställda livsmiljöer	Nej
Bevarade natur- och kulturmiljövärden	Nära

Analys utifrån preciseringarna

Hotade arter och återställda livsmiljöer

I Blekinge finns tre groddjursarter som vi aktivt arbetar med, långbensgroda, strandpadda och grönfläckig padda. Dessa är helt beroende av ett nätverk av välhåvade, helst fiskfria småvatten för att förutsättningarna för deras populationer ska vara gynnsamma. Långbensgrodan har svarat mycket bra på de småvatten och våtmarker som anlagts och kommer troligen tas bort från rödlistan¹⁰⁸. Läget för strandpadda och grönfläckig padda är fortfarande oroväckande, men kommande insatser inger hopp om positiva trender.

¹⁰⁸ [Rödlistan](#), Artdatabanken, SLU

I kontrast till de ca 30 hektar våtmark som i år restaurerats eller nyskapats i Blekinge så påverkas ungefär 5 hektar våtmark negativt av nyanläggning av vägar, järnvägar och dikesrensningar i Blekinge. Förutom direkt påverkan genom att exploateringen tar våtmarksyta i anspråk så sker även en påverkan på en större yta genom att naturliga flödesvägar i marken leds om eller bryts, vilket kan leda till degenerering av våtmarksbiotoper. Ytterligare våtmarker påverkas fortfarande av igenväxning, torvnedbrytning och invasiva arter, men sammantaget ser ändå trenden uppåtående ut.

Bevarade natur- och kulturmiljövärden

Nio av tio våtmarker i myrskyddsplanen ingår i Natura 2000 och har därmed ett långsiktigt skydd; de flesta är dessutom naturreservat. Även den tionde våtmarken är skyddad, men genom naturvårdsavtal. Intresset hos markägare är betydande, men arbetet går långsamt. Dessutom är kunskapen om natur- och kulturmiljövärdena i de mindre våtmarkerna bristfällig. En inventering är angelägen, men medel till detta saknas.

Miljöarbetets utveckling

Lagstiftning och tillståndprocesser medför ofta att vägen från idé till genomförd våtmarksåtgärd blir lång och komplex. Konsekvensen är att de åtgärder som realiserats inte alltid motsvarar de lösningar som hade varit mest ändamålsenliga ur ett miljö- eller landskapsperspektiv. Tidigare har osäker långsiktig finansiering varit ett hinder för större satsningar, men regeringens senaste riktade stöd har gjort att kommuner och större aktörer i näringslivet i högre grad initierar våtmarksprojekt.

I odlingslandskapet är igenväxning ett fortsatt problem. Tillgången på betesdjur är otillräcklig på flera håll i länet, vilket försvårar skötseln av våtmarker. Alternativa metoder, såsom maskinslätter och betesputsning, behöver därför användas i större utsträckning. Våtmarkernas utveckling påverkar dessutom måluppfyllelsen inom flera andra miljö kvalitetsmål, vilket understryker behovet av ett samlat arbetssätt.

För att skala upp och effektivisera åtgärdsarbetet krävs god samordning och tydlig kommunikation mellan myndigheter, kommuner och andra aktörer. Samordningen har stärkts under de senaste åren genom satsningar på lokala åtgärdssamordnare och en våtmarkssamordnare vid Länsstyrelsen Blekinge. Även samverkansprojektet GRIP on LIFE IP har bidragit till att förbättra kontaktvägarna mellan myndigheter, kommuner och den privata sektorn, vilket skapar bättre förutsättningar för ett mer sammanhållet våtmarksarbete.

Behov av förändrad styrning

Arbetet med restaurering och nyanläggning av våtmarker är beroende av de styrmedel som finns tillgängliga genom främst LOVA, LONA, Naturvårdsverkets satsning på våtmarker i skyddade områden och åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper, Strategiska planen för

EU:s jordbrukspolitik och Skogsstyrelsens återvättningsprogram. Trots dessa ekonomiska styrmedel är det svårt att skala upp arbetet på grund av lagstiftning som hindrar snabba processer. Markavvattningsföretag och strandskyddsbestämmelser gör att få vågar ge sig in i större våtmarksprojekt.

Med ändrade regler, ökade anslag samt ökade resurser till handläggning av tillståndsärenden och dispenser, skulle fler våtmarker kunna restaureras. Mer resurser skulle även ge bättre möjligheter att planera och utforma våtmarkerna så att deras ekosystemtjänster tas till vara på ett optimalt sätt. För att öka åtgärdstakten är det viktigt att bidragsmöjligheter likt våtmarkssatsningen består långsiktigt.

Anpassningar av våtmarkerna för att gynna den enskilde näringsidkaren, till exempel tillåta uttag för bevattning, är viktigt för att fler ska ta steget att anlägga eller restaurera en våtmark. Med den ökade satsningen på återvätning av organogen mark, har restaurering av torvmarker i skogsmiljö blivit vanligare i Blekinge. Åtgärder i sådan miljö är oftast mycket kostnadseffektiv och har stor potential att bidra till att uppnå miljömålet Myllrande våtmarker. En kvalitetsuppföljning av redan anlagda våtmarker skulle vara värdefullt underlag i planeringsarbetet. Riktade medel för både detta och långsiktiga medel för skötsel av våtmarker hade varit önskvärt.

Särskilda frågor Myllrande våtmarker – Blekinge

Länsstyrelsen Blekinge har inte har någon uppfattning om de särskilda frågorna gällande dikesrensning.

I ett våtmarksfattigt län som Blekinge är exploatering på våtmarker ett problem även om den totala arealen exploaterad våtmark kan anses vara låg i jämförelse med andra län. Förutom direkt påverkan genom att exploateringen tar våtmarksyta i anspråk så sker även en påverkan på en större yta genom att naturliga flödesvägar i marken leds om eller bryts, vilket kan leda till degenerering av värdefulla våtmarksbiotoper.

Levande skogar Blekinge

Sammanfattning för Levande skogar – Blekinge

Miljöarbetet för skogarna i Blekinge går i positiv riktning, men inte så snabbt som det vore önskvärt. För att trygga den biologiska mångfalden behöver mer skog skyddas. Många skyddade områden är i akut behov av naturvårdande skötsel. En stor andel värdefulla biotoper skadas eller försvinner i samband med skogsbruksåtgärder och exploatering. Kvaliteten på miljöhänsynen behöver bli bättre samtidigt som ökade bevarandeinsatser krävs.

Utveckling i miljön och målbedömning för Levande skogar – Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEGATIV
- Nås miljökvalitetsmålet till 2030? NEJ

Åtgärdsarbete för Levande skogar – Blekinge

Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Skogsstyrelsen har i Blekinge under 2024 genomfört kurser och fältträffar om kulturmiljövård, ädellövskogsskötsel, naturvårdande skötsel, återvätning, hyggesfritt skogsbruk och särskilt viktiga arter, där målgruppen har varit skogsägare och yrkesverksamma i skogen.
- Arealen formellt skyddad skog ökade med ca 180 ha i Blekinge län under 2024.¹⁰⁹
- Länsstyrelsen Blekinge och Skogsstyrelsen utför löpande skötsel- och restaureringsinsatser i länets skyddade områden. Längs Mörrumsån har restaurering av ädellövskog gjorts på tre olika platser i tre angränsande naturreservat. I naturreservatet Högasand har en sandtallskog glesats ut för att skapa gynnsamma livsmiljöer för både vedlevande och sandlevande organismer¹¹⁰. Skogsstyrelsen har tecknat flera betesavtal

¹⁰⁹ Uppgifter från Länsstyrelsen Blekinge och Skogsstyrelsen

¹¹⁰ Muntlig uppgift, Annika Lydänge, Länsstyrelsen Blekinge.

för biotopskyddsområden och naturvårdsavtal med hävdberoende värden.

- Länsstyrelsen Blekinge har under 2024 fått medel för ett 6-årigt EU-projekt (LIFE's a Beech) som ska arbeta med restaurering av naturvärden i bokdominerad ädellövskog. Projektet omfattar 15 områden i Blekinge. Under 2025 har arbetet inletts med inventering av fladdermöss, upphandling av inventering av kryptogamer och mulmholkar samt fältbesök inför planering av åtgärder.¹¹¹
- GRIP on LIFE Blekinge¹¹² har 2024 genomfört 2 vattendragsvandringar med temat hänsyn till vatten inom skogsbruket. Projektet delfinansieras av EU och drivs i Blekinge framför allt av Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen Blekinge och SÖDRA.
- Skogsstyrelsen arbetar med återvätning av skogsmark¹¹³. Det påverkar skogsmarkens förmåga att binda växthusgaser i torv, men även att hålla kvar vatten i landskapet samt att gynna naturvärden knutna till fuktigare miljöer.

Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Flera tidigare beviljade LONA-projekt bidrar till miljömålet Levande skogar¹¹⁴.
- Olofströms kommun har ökat användandet av skötselmetoden luckhuggning, för att minimera kalhuggningen i kommunen.
- Karlskrona kommun har ett pågående arbete för att ta fram en skogspolicy för kommunens skogar.
- Karlshamns kommun har via en konsult tagit fram en landskapsekologisk analys med fokus på skogslevande fladdermöss i Karlshamns kommun. Utredningen ger en inblick i vilka områden i kommunen som är särskilt värdefulla för fladdermöss och som därmed inte bör exploateras eller där särskild hänsyn behöver tas vid exploatering. Utredningen kommer att användas som underlag i kommunens planprocesser.

Åtgärder inom näringslivet

- Cirka 70 % av Blekinges skogsmark är certifierad enligt FSC eller PEFC¹¹⁵

¹¹¹ Muntlig uppgift, Ulrika Widgren, Länsstyrelsen Blekinge

¹¹² [GRIP on LIFE - Skogsstyrelsen](#)

¹¹³ [Återvätning av torvmark - Skogsstyrelsen](#)

¹¹⁴ Naturvårdsverket. [LONA - Lokala Naturvårdssatsningen](#). (Hämtat 2025-10-17)

¹¹⁵ [SCB Statistikdatabas. Tabell Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark. År 2018 - 2021](#)

- Arealen frivilliga avsättningar uppgår till ca 13 200 hektar.¹¹⁶
- Markägare utför naturvårdande åtgärder i sina skogar såväl med som utan statligt stöd. Under 2024 betalades 636 000 kr i NOKÅS-stöd (delfinansiering på upp till 70%) av Skogsstyrelsen för naturvård och 1 034 000 kr för ädellövskogsbruk.¹¹⁷
- Markägarorganisationer och skogsföretag genomför kontinuerliga utbildningar och kalibreringar gällande målbilder för god miljöhänsyn, naturvärdesbedömning och hyggesfritt skogsbruk.

Tillstånd och bedömning för Levande skogar – Blekinge

Skogsstyrelsen bedömer att målet för Levande skogar i Blekinge län inte kommer att nås till år 2030 med de styrmedel som idag är beslutade.

Skogsområden med höga naturvärden skadas fortfarande genom skogsbruk och exploatering. Naturvärden som försvinner är oftast omöjliga att återskapa.

Skogsstyrelsen bedömer att utvecklingen för Levande skogar i Blekinge är negativ. Utvecklingen i miljön går delvis åt rätt håll, men för långsamt. Minskande anslag för bildande och förvaltning av formellt skydd samt åtgärdsprogram för hotade arter och stopp för statligt LONA-stöd ger snabbt negativ effekt på många av Levande skogars preciseringar.

Den sammanvägda bedömningen är att miljökvalitetsmålet Levande skogar i Blekinge län inte är möjligt att nå till år 2030.

Analys utifrån preciseringarna

Skogsmarkens egenskaper och processer

I Blekinge beräknas det årliga kvävenedfallet till barrskog till 7,4 kg per hektar. Den kritiska belastningsgränsen är 5 kg per hektar och år. Ett långvarigt överskridande påverkar skogens markvegetation och ökar risken för nitratläckage till bäck-, sjö-, och grundvatten¹¹⁸.

Trots minskning av svavelnedfall till skog är markvattnet fortfarande försurat på många håll i Blekinge¹¹⁹. Ett intensivt skogsbruk med stort uttag av biobränsle bidrar till försurning och förtar effekten av minskat nedfall. De senaste fem åren har det i Götaland tagits ut biobränsle på cirka 65 procent

¹¹⁶ Utdrag ur Skogsstyrelsens databas, Navet (hämtat 2025-10-02)

¹¹⁷ Utdrag ur Skogsstyrelsens databas, Navet (hämtat 2025-10-02)

¹¹⁸ Om Nedfall av kväve till barrskog på Sveriges miljömåls webbplats

¹¹⁹ [Försurning och övergödning i Blekinge län](#). IVL Svenska Miljöinstitutet 2020

av den avverkningsanmälda arealen.¹²⁰ Genom askåterföringen kan effekten av försurning minskas. Askåterföring utfördes på ca 500 ha i Blekinge under 2024¹²¹

Skogsmarkens kolinlagring har minskat på grund av stora avverkningsnivåer de senaste åren, på grund av torkan 2018 med påföljande granbarkborreangrepp, och därefter på grund av höga priser på träråvara och flis.

Grön infrastruktur

En funktionell grön infrastruktur innebär ett nätverk av livsmiljöer för biologisk mångfald på landskapsnivå. Formellt skydd och frivilliga avsättningar är centrala verktyg för att nå dit.

Naturhänsynen vid avverkningar i Götaland ligger kring 7 %.¹²²

I Blekinge är ca 5 procent av den produktiva skogsmarken formellt skyddad och ytterligare 6 procent frivilligt avsatt¹²³.

I Blekinge finns utanför skyddade områden ca 5000 hektar produktiv skogsmark med gammal skog med indikation på höga naturvärden.¹²⁴ Arealen gammal skog ökade tidigare, men har det senaste decenniet legat relativt stabilt, och låg 2022 på ca 6000 hektar¹²⁵. Även mängden äldre lövrik skog och grova träd (strukturer i skogen) ligger sen ca 10 år relativt stabilt i södra Götaland.

Arealen skog som brukas med hyggesfria metoder visar nationellt sett en långsam ökning, men ligger fortsatt på väldigt låga nivåer.¹²⁶

Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation

Flera skogsnaturtyper och arter i Blekinge län har dålig status, vilket framgår av den senaste nationella bedömningen av naturtyper i skog från 2013–2018.¹²⁷ Avverkning har stor negativ påverkan på arter som kräver eller gynnas av skoglig kontinuitet.¹²⁸ En stor del av Sveriges rödlistade arter är

¹²⁰ PxWeb -Skogsstyrelsens statistikdatabas. Skogsstyrelsen 2024

¹²¹ PxWeb -Skogsstyrelsens statistikdatabas. Skogsstyrelsen 2024

¹²² PxWeb -Skogsstyrelsens statistikdatabas. Skogsstyrelsen 2024

¹²³ Statistikdatabas på SCBs webbplats

¹²⁴ PxWeb -Skogsstyrelsens statistikdatabas. Skogsstyrelsen 2024

¹²⁵ PxWeb -Skogsstyrelsens statistikdatabas. Skogsstyrelsen 2024

¹²⁶ PxWeb -Skogsstyrelsens statistikdatabas. Skogsstyrelsen 2024

¹²⁷ Sveriges arter och naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv. Naturvårdsverket 2020. [Ladda ner rapporten från Naturvårdsverkets webbplats.](#)

¹²⁸ SLU Artdatabanken (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala. [Ladda ner rödlistan från artdatabankens webbplats](#)

knutna till skogar med lång kontinuitet av ädla lövträd¹²⁹. Dessa skogar är ofta små och har en fragmenterad utbredning i landskapet. Den gröna infrastrukturen måste bli bättre om naturvärden ska bevaras. Övergripande landskapsperspektiv och helhetssyn behövs för att bevara och förstärka mångfalden i skogen.

Stora delar av Blekinges skogar är i akut behov av naturvårdande skötsel. Höga naturvärden försvinner löpande på grund av igenväxning likaväl som på grund av avverkning och exploatering.

Hotade arter och återställda livsmiljöer

Antalet rödlistade arter som är beroende av skog eller träd ökar i Sverige. I Blekinge län finns drygt 500 rödlistade arter som är knutna till skog eller andra trädmiljöer.¹³⁰ Merparten av dessa arter lever i ädellövskog och träd bärande betesmarker med ädellövträd. Många svårspredda arter knutna till gamla ädellövträd är hotade på grund av nutida och framtida brist på gamla träd.

Ett stort uttag av grenar och toppar av lövträd (skogsbränsle) samt efterföljande lagring över sommaren har en starkt negativ påverkan på vissa vedlevande insekter, varav flera är rödlistade.

Utvecklingen för skogens fåglar har i Södra Götaland totalt sett varit svagt positiv under de senaste åren. För flera arter går det dock inte att se någon tydlig trend.¹³¹

Bevarande av natur- och kulturvärden

Många kulturlämningar är okända och oregistrerade. Andel kända kulturlämningar som skadas vid avverkning, markberedning och plantering, med tydlig påverkan samt grova skador, ligger på 11 procent¹³² i Götaland. 15 procent av lämningarna är markerade med kulturstubbar. Av de som saknar markering är 12 %¹³³ skadade eller grovt skadade.

Länsstyrelsen Blekinge har sedan ändrad ärenderutin hos Skogsstyrelsen 2019 fått in mycket färre ansökningar om tillstånd till ingrepp till fornlämning. Förändringen innebär att markägare och skogsbolag själva skulle ansöka om tillstånd hos Länsstyrelsen Blekinge.

¹²⁹ [Att sköta ädellövskog](#). Skogsstyrelsen 2021

¹³⁰ [Sökfunktion för rödlistade arter](#) Artfakta på SLU Artdatabankens webbplats

¹³¹ [Lunds universitet. Svensk Fågeltaxering. 2024](#)

¹³² [Andel kända kulturlämningar som påverkats vid förnygringsavverkning](#). PxWeb

¹³³ [08. Andel kända kulturlämningar som påverkats vid förnygringsavverkning efter användning av kulturstubbar eller annan tydlig utmärkning efter Variabel, Typ av märkning, Skadegrad, procent och År](#). PxWeb

En genomförd GIS-analys hos 14 av landets länsstyrelser¹³⁴ bekräftar detta och år 2023 ansöktes det om tillstånd på endast 37 % av alla avverkningsanmälningar inom 30 m från registrerad lämning med fornlämningskydd.

Det finns en stor risk att föryngringsavverkningar utan tillstånd enligt kulturmiljölagen har ökat vilket sannolikt innebär att fler fornlämningar skadas i skogsbruket.

Miljöarbetets utveckling

Arbetet har fortsatt sedan förra fördjupade utvärderingen 2023 med implementering av de i samverkan med skogssektorn framtagna målbilderna för god miljöhänsyn.

Anslagen för områdesskydd och skötsel av skyddad natur på nationell nivå har minskat märkbart sedan 2022¹³⁵.

För Skogsstyrelsen innebär rättsutvecklingen inom artskydd hårda prioriteringar inom tillsyn och rådgivning. Skogssektorn lägger resurser på att få till bättre förebyggande arbete. Det är viktigt att det övriga arbetet för skogens miljö-, kultur-, och sociala värden inte får stå tillbaka. Alla delar behövs för att Levande skogar ska nås.

Behov av förändrad styrning

Ryckighet i tilldelning och krympande anslag försvårar myndigheternas möjlighet att tillgodose markägarnas intresse för formellt skydd av skogar med höga naturvärden. Det är viktigt att ge myndigheterna långsiktig möjlighet att implementera och utveckla arbetssätt för strategin för formellt skydd.

Fortsatta medel till skötsel av värdefulla områden och restaurering av naturvärden behövs. Om naturvärden försvinner kan de inte återskapas inom överskådlig tid.

Samlad och aktuell kunskap om var hotade arter, värdefulla naturmiljöer, kulturmiljövärden och sociala värden finns är fundamental för skogsbrukets och skogsägarnas förebyggande arbete och planering av hänsyn. Långsiktiga resurser för ökad samverkan och tillgång till kunskapsunderlag vore önskvärt. Kunskapsbrist råder om var värdekärnor och hänsynskrävande biotoper finns. Inventeringar behöver identifiera värdekärnor för att länka samman dem i ett större landskapsperspektiv och skapa grön infrastruktur.

¹³⁴ Länsstyrelsen Västra Götaland PM diarienummer: **43472-2024**

¹³⁵ Regeringen. Prop 2023/24:1. Bilaga. 2023. [Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur](#)

Ett rikt odlingslandskap Blekinge

Sammanfattning för Ett rikt odlingslandskap – Blekinge

Den viktigaste förutsättningen för ett rikt odlingslandskap är ett hållbart och lönsamt jordbruk med betande djur. Idag växer betesmarker igen, brukandet av åkrar upphör eller rationaliseras, vilket hotar småbiotoperna, kulturvärdena, det öppna landskapet och den biologiska mångfalden. För att vända trenden krävs ökad lönsamhet för företag som utför åtgärder för att gynna hållbar livsmedelsproduktion, natur- och kulturvärden samt miljön, vilket också ger förutsättningar för friluftslivet.

Utveckling i miljön och målbedömning för Ett rikt odlingslandskap – Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEGATIV
- Nås miljökvalitetsmålet till 2030? NEJ

Åtgärdsarbete för Ett rikt odlingslandskap – Blekinge

Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Under 2025 har Länsstyrelsen Blekinge beslutat om tre 50-åriga naturvårdsavtal: Totasjö östra, Totasjö västra och Staggelid. Dessa områden omfattar hävdade gräsmarker och partier med inslag av ädellövsmiljöer. I Staggelid ingår även ädellövskog.
- Under årets slut väntas ytterligare beslut, bland annat för områden i odlingslandskapet såsom Jämsunda och Västra Näsnabben – som byter namn till Näsnabbarna – samt en revidering av Åmma naturreservat.
- Näsnabbarna omfattar hävdade hagmarker med inslag av ädellöv och marina miljöer. Åmma består av både öppna och trädbärande hagmarker samt betade skogar med ädellöv, barr och limniska miljöer.
- Det kan även komma att fattas beslut om bildandet av Örseryds naturreservat, som omfattar limniska miljöer, våtmarker, öppna och trädbärande hävdade hagmarker samt ädellöv- och barrskogar.

- LIFE-projektet RestoRED pågår mellan 2021 och 2027.¹³⁶ Restaureringar av igenväxta betesmarker i Blekinge har genomförts i bland annat Järnavik, Uttorp och Tjärö.
- Under 2025 har Länsstyrelsen Blekinge fördelat bidrag till kulturhistoriska miljöer till en rad projekt som bidragit till ett rikt odlingslandskap. Den kontinuerliga skötseln av ett antal fornminnesområden med bäring på ett rikt odlingslandskap har utförts under året och tillkomna platser utgörs av tegelindustriruinen vid Tromtö där bidrag lämnats för röjning av ruinen innan betespåsläpp. Likaså har kulturmiljöbidrag lämnats till stängsling kring gravfältet vid Store Backe vid Hallarum. Stängslingen innebär att ett större antal betesdjur i form av amkor med kalvar kan beta ett större område.
- Länsstyrelsen Blekinge har under 2025 finansierat träffar med syfte att uppnå målen i livsmedelsstrategin. Länsstyrelsen Blekinge har finansierat Smakfesten i Karlshamn sommaren 2025 med medel från strategisk plan. Under 2025 har en revidering påbörjats för Blekinges livsmedelsstrategi. Länsstyrelsen Blekinge jobbar med att ta fram en nulägesanalys som kommer att vara en utgångspunkt för att uppdatera regional livsmedelsstrategi.
- För att inspirera till en ökad ekologisk produktion anordnade Länsstyrelsen Blekinge under 2025 en större träff för målgruppen inom 'Mera Eko', i syfte att presentera resultaten från projektet.

Röjning av tegelruin i Tromtö naturreservat före och efter.

¹³⁶ [Startsida - LIFE restoRED](#)

Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Sölvesborgs kommun är delaktig i framtagandet av regional vägledning för jordbruksmark i syfte att värna jordbruksmarken vid exploatering.
- Olofströms kommun ställer om och verkar för att fler gräsmattor ska bli blomrika gräsytor.
- Blekinge Arkipelag stöttar och samarbetar med den ekonomiska föreningen Jordmån Blekinge för att gynna naturbetesmarker.
- Blekinge Arkipelag har påbörjat ett projekt där vi testar metoder för att genom extensivt bete med häst gynna biologisk mångfald och odlingslandskapet.

Åtgärder inom näringslivet

- En stor del av Blekinge läns ängar och betesmarker hävdas av lantbruksföretag, delvis via medel från Den Strategiska planen. För att uppfylla skötselreglerna hävdar och röjer lantbrukarna sina beteshagar och ängar årligen.

Tillstånd och bedömning för Ett rikt odlingslandskap – Blekinge

Länsstyrelsen Blekinge bedömer att målet inte kommer att nås till 2030 med nuvarande styrmedel. Utvecklingen i miljön är negativ. Trots att många åtgärder görs så är den långsiktiga trenden negativ. Antalet djur på bete minskar, arealen betesmark och slåtterängar minskar. Betesmarker växer igen och brukandet av åkrar upphör eller rationaliseras till större enheter. Arealen för certifierad ekologisk odling i Blekinge är fortsatt låg. Ny bebyggelse och vågar konkurrerar om användning av jordbruksmark. Arealen våtmarker och andra vattensamlingar är fortsatt låg.¹³⁷

Analys utifrån preciseringarna

Vildsvinsstammen i länet ger konsekvenser för jordbruken, åkrar bökas sönder och skördar förstörs, vilket bidrar till nedläggning av lantbruk. Många äldre brukare i Blekinge lägger ner verksamheten eftersom ingen tar över. Träd- och buskrika marker är svåra och kostnadskrävande att sköta, vilket innebär att de ofta växer igen. Större gårdar rationaliserar sin verksamhet för att nå lönsamhet, färre personer ska då sköta större områden. Spåren från historiskt brukande av odlingslandskapet försvinner och den biologiska mångfalden utarmas, vilket också påverkar attraktionskraften för turism och friluftsliv.

¹³⁷ Blekinges uppföljning av miljö kvalitetsmålet Myllrande våtmarker

Blekinge har ett speciellt ansvar för blekingeankan¹³⁸ och ringamålakon.¹³⁹ Ringamålakon har halverats i antal sedan 2018. Blekingeankan har ökat sedan man fann den 1994 men ökningen har planat ut de senaste åren. Antalet för bägge arter är fortfarande för litet för att säkerställa ett bevarande.

Ett rikt odlingslandskap är beroende av att det finns hållbart jordbruk. Det förutsätter att jordbruksföretagen är lönsamma utifrån de förutsättningar som finns på platsen. För att nå målet krävs åtgärder och styrmedel med en helhetssyn på landskapet ur både ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv.

Miljöarbetets utveckling

Blekinges odlingslandskap är variationsrikt med slättbygd, mellanbygd, skogsbygd samt skärgård. Blekinge län har ett särskilt ansvar för sitt eklandskap. Dessa miljöer har olika utmaningar och skötselbehov och kräver därför olika typer och nivåer av styrmedel.

I slättbygden har man historiskt strävat efter större åkrar ofta genom att ta bort små biotoper och kulturlämningar. Odlingen sker ofta mer intensivt med färre olika grödor i växtföljden. För att vända trenden behövs styrmedel som gynnar en ökad rumslig och tidsmässig variation i landskapet och i själva odlingen. Detta skapar bättre förutsättningar för biologisk mångfald, vilket också skulle bidra till att bevara eller återskapa viktiga ekosystemtjänster som jordbruket är beroende av.

Behov av förändrad styrning

Anslaget för skydd av natur under 2025 är inte tillräckligt för att täcka behovet i Blekinge. Flera års resursbrist har gjort att reservatsbildningsprojekt har dragit ut på tiden. Anslaget för skötsel av skyddade områden har drastiskt minskats vilket på sikt leder till igenväxta betesmarker och ohävd av slätterängar.

Den strategiska planen och Landsbygdsprogrammets olika ersättningar är viktiga styrmedel för att motverka igenväxningen av betesmarker och småbiotoper.¹⁴⁰ Dock inte tillräckligt för att vända trenden i Blekinge. För kulturlämningar som ofta utgör brukningshinder saknas det i Den strategiska planen helt medel för den löpande skötseln. Restaureringsstödet har övergått till Naturvårdsverket men har ännu inte kommit i gång och det minskar möjligheten till måluppfyllelse.

¹³⁸ [Svenska Lanthönsklubbens webbplats](#)

¹³⁹ [Föreningen Allmogekons webbplats](#)

¹⁴⁰ [Strategiska planen för EU:s jordbrukspolitik - Jordbruksverket.se](#), Jordbruksverkets webbplats

Styrmedel till Life-projekt är viktiga och har bland annat medverkat till att stora arealer betesmark har restaurerats.

Medel från Den strategiska planen och Landsbygdsprogrammet för att sköta marker kontinuerligt är ofta för låga eller så faller markerna utanför stödreglerna. För att nå målet behövs bättre anpassade styrmedel och högre ersättningar.

I skogs- och mellanbygd är nedläggning av lantbruk och upphörd produktion på jordbruksmark en utmaning och i skärgården är exempelvis transporter, tillsyn och restaureringsåtgärder extra tidskrävande och kostsamma. För att vända trenden krävs styrmedel för ökad lönsamhet i lantbruket och för att hålla betesdjur på naturbeten.

För ökad lönsamhet hos lantbruksföretagen krävs också insatser för ökad efterfrågan av lokalt producerade livsmedelsprodukter med betalt för mervärden, både av privat konsumtion och via statliga och kommunala upphandlingar.

God bebyggd miljö Blekinge

Sammanfattning för God bebyggd miljö – Blekinge

Det pågår omfattande arbete i länet för en hållbar utveckling. Kommunerna arbetar med att öka möjligheterna för gång, cykel och kollektivtrafik samt att bevara och utveckla grönområden. Ekosystemtjänster beaktas i detaljplaneringen. Ett stort bebyggelsetryck längs kusten innebär stora utmaningar kopplat till framtida stigande havsnivåer. Kommunerna och länsstyrelsen Blekinge arbetar intensivt med klimatanpassning i översikts- och detaljplanering och samverkan kring frågorna har ökat.

Utveckling i miljön och målbedömning för God bebyggd miljö – Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEUTRAL
- Nås miljökvalitetsmålet till 2030? NEJ

Åtgärdsarbete för God bebyggd miljö – Blekinge

Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Länsstyrelsen Blekinge har tillsammans med Lantmäteriet och andra länsstyrelser erbjudit interna utbildningar inom strandskydd, fornlämningar samt skogs- och jordbruksfrågor i fastighetsbildningsärenden.
- Länsstyrelsen Blekinge arbetar kontinuerligt med tvärsektoriella möten och rådgivning till kommunerna angående bland annat detaljplaner, översiktsplaner och riktlinjer för bostadsförsörjning.¹⁴¹
- Länsstyrelsen Blekinge arbetar med en checklista för hälsa och säkerhet, som ska utgöra ett stöd i kommunernas planhandläggning.
- Samtliga medarbetare på Plan och kulturmiljö har genomfört Länsstyrelsernas utbildning i Gestaltad livsmiljö.

¹⁴¹ <https://www.lansstyrelsen.se/blekinge/samhalle/planera-bygga-och-bo.html>

- Länsstyrelsen Blekinge har tagit fram en rapport gällande klimatanpassning av världsarvet Örlogsstaden Karlskrona. Syftet är att ge en samlad nulägesbeskrivning av hur olika aktörer som arbetar med världsarvet integrerar klimatanpassning i sitt arbete samt att föreslå hur samordning kring ett potentiellt kustskydd för Karlskrona kan se ut.
- Länsstyrelsen Blekinge arbetar med att ta fram riskkartor för Karlskrona och Karlshamn gällande översvänningsrisk från havet. Tätorterna är utpekade av MSB som 2 av 26 områden i Sverige som har betydande översvänningsrisk enligt Översvänningsdirektivet.
- Länsstyrelsen Blekinge driver regional kustsamverkan tillsammans med länsstyrelserna i Gotland och Kalmar samt SGI och SGU. Syftet är dialog och fortbildning för kommuner och andra intressenter i hur klimatrisker vid kusten kan hanteras. Årets teman är kommunikation och arbetet finansieras av SMHI genom Myndighetsnätverket för klimatanpassning.¹⁴²
- Länsstyrelsen Blekinge deltar i Interreg-projektet EURADAPT som är ett kapacitetshöjande projekt som syftar till att uppdatera och förbättra Blekinges regionala handlingsplan för klimatanpassning. Projektet kommer pågå under 2025–2029.¹⁴³
- Länsstyrelsen Blekinge har under 2025 beslutat om en reviderad klimat- och energistrategi för Blekinge, med det övergripande målet att koldioxidutsläppen ska halveras vart sjätte år. Strategin är framtagen i samverkan med Klimatsamverkan Blekinge.¹⁴⁴
- Länsstyrelsen Blekinge har, tillsammans med ytterligare elva partnerorganisationer i Europa, fortsatt arbeta i det fyraåriga projektet CycleRight inom programmet Interreg Europe. Målet med projektet är att genom erfarenhetsutbyte stärka kunskapen hos alla medverkande aktörer om åtgärder som främjar cykling. Länsstyrelsen Blekinges deltagande finansieras både med EU-medel och regionala tillväxtmedel.¹⁴⁵
- Länsstyrelsen Blekinge arrangerade Klimatsamtalet 2025, tillsammans med Karlshamns kommun. Årets tema var "Smart elektrifiering". Evenemanget var öppet för olika aktörer och samlade knappt 40 deltagare.¹⁴⁶

¹⁴² <https://www.regionalkustsamverkanblekingekalmargotland.se/>

¹⁴³ <https://www.lansstyrelsen.se/blekinge/om-oss/om-lansstyrelsen-blekinge/vara-projekt/euradapt.html>

¹⁴⁴ <https://www.lansstyrelsen.se/blekinge/om-oss/vara-tjanster/publikationer/2025/klimat--och-energistrategi-for-blekinge.html>

¹⁴⁵ <https://www.lansstyrelsen.se/blekinge/om-oss/om-lansstyrelsen-blekinge/vara-projekt/cycleright.html>

¹⁴⁶ <https://www.klimatsamverkanblekinge.se/valkommen-till-klimatsamtalet-2025/>

Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Sölvesborgs kommun har genomfört en trafiksäkerhetshöjande åtgärd i Ljungaviken för ökad cykling. Kommunen arbetar generellt med att föreslå nya gång- och cykelvägar samt bussgator i detaljplaneringen.
- Sölvesborgs kommun arbetar med att i största möjliga mån bevara och utveckla grönområden och beakta ekosystemtjänster i detaljplaneringen.
- Sölvesborgs kommun arbetar med översvämningsskydd längs delar av kusten.
- Olofströms kommun följer manualen för hållbar byggnation i ombyggnationer och nybyggnationer.
- Karlskrona kommun arbetar med klimatanpassning i varje enskild detaljplan, men det saknas övergripande beslut kring översvämningsskydd för hela Trossö. En ny infartsled planeras, som ska kunna säkra tillfartsvägen till Trossö vid översvämning.
- Karlskrona kommun och Karlshamns kommun arbetar med varsin handlingsplan för bostadsförsörjning i enlighet med den nya lagstiftningen från mars 2025. Karlshamns handlingsplan är just nu ute på remiss.
- Karlshamns kommun har under 2025 antagit en Grönplan som innefattar en Grönstrategi samt en Natur- och friluftspan. Grönplanen har arbetats fram efter att en inventering av nuvarande natur- och friluftsvärde genomförts samt en behovsinventering hos skolor, förskolor och föreningar i Karlshamn som har behov av tillgång till natur och friluftsliv för sina verksamheter. Grönplanen kommer att ligga till grund för arbetet med kommunens grönområden med mera samt användas som underlag i kommunens planarbete.
- Samtliga fem kommuner i Blekinge har under 2025 arbetat med att ta fram kommunala energiplaner. Sölvesborgs är beslutad, Karlshamns har skickats på remiss och övriga är under framtagning.¹⁴⁷
- En ny översiktsplan Ronneby 2045 har varit på samråd och arbete pågår nu med att färdigställa översiktsplanen. Den nya översiktsplanen inkluderar åtgärder för att hantera klimatförändringar och ökande resurskrav, såsom klimatanpassade strukturer och utveckling av resilienta samhällen. Sociala aspekter av livsmiljöer, som trygghet, delaktighet och inkludering, har också prioriterats genom att planera för bättre tillgång till gång- och cykelvägar samt grönområden.
- Karlskrona kommun har tagit fram ett hållbarhetsprogram inför planering av ett nytt bostadsområde i Torstäva.

¹⁴⁷ <https://solvesborg.se/bygga-bo-och-miljo/energi--och-klimatradgivning.html>

- Karlskrona kommun tar fram en ny vägstandard.

Tillstånd och bedömning för God bebyggd miljö – Blekinge

Den bebyggda miljön bedöms i dagsläget inte bidra tillräckligt till en hållbar utveckling, bland annat med hänsyn till klimatpåverkan. Däremot syns stora framsteg gällande tillgången till grönska och mindre framsteg gällande befolkningens möjlighet att efterfråga en bostad.

Många förbättringsåtgärder görs gällande gång, cykel och kollektivtrafik. Men tillgången till en knutpunkt inom 400 meter från bostaden har minskat och andelen nytillkomna bostäder nära hållplats varierar kraftigt mellan länets kommuner.¹⁴⁸

Analys utifrån preciseringarna

Hållbar bebyggelsestruktur, Hållbar samhällsplanering samt God vardagsmiljö

Konjunkturläget påverkar fortfarande bostadsbyggandet för Blekinges kommuner negativt. Detta tillsammans med faktorer som ”konflikt i relation till allmänna eller nationella intressen enligt plan- och bygglagen” och ”svårigheter i genomförande av detaljplaner i samband med andra prövningar” bidrar till kommunernas svårigheter att öka byggtakten.¹⁴⁹ Antalet färdigställda bostäder har sjunkit enligt SCB:s statistik från år 2024 och antalet påbörjade bostäder har enbart ökat marginellt.^{150 151} Samtidigt har två av kommunerna haft en balans på bostadsmarknaden både i kommunen som helhet och i centralorten de senaste två åren vilket är ett stort framsteg jämfört med tidigare år.¹⁵²

Infrastruktur

Den planerade Sydostlänken ska möjliggöra både för person- och godstrafik på sträckan Älmhult-Olofström-Blekinge kustbana. Sydostlänken har mycket stor betydelse för näringslivet i regionen. Villkoren för godstrafik förbättras till och från Blekinges hamnar och bidrar till mindre godstrafik på vägarna.

¹⁴⁸ Indikatorn Bostäder i kollektivtrafiknära lägen

¹⁴⁹ <https://www.lansstyrelsen.se/blekinge/om-oss/vara-tjanster/publikationer/2025/bostadsmarknadsanalys-for-blekinge-lan-2025.html>

¹⁵⁰ SCB Statistikdatabasen 2025-06-1 Antal påbörjade bostäder i Blekinge län år 2015–2024

¹⁵¹ SCB Statistikdatabasen 2025-05-10 Antal färdigställda bostäder i Blekinge län år 2015–2024

¹⁵² <https://www.lansstyrelsen.se/blekinge/om-oss/vara-tjanster/publikationer/2025/bostadsmarknadsanalys-for-blekinge-lan-2025.html>

Natur och grönområden

Tillgången till grönska blir bättre och bättre för boende i Blekinge. Andelen boende inom 1 000 meter från skyddad natur ökade från 26 procent år 2013 till 43 procent år 2024.¹⁵³

Kollektivtrafik, gång och cykel

År 2023 hade 74,9 procent av befolkningen inom tätort en knutpunkt inom 400 meter från bostaden. Det är den lägsta siffran som har uppmätts mellan åren 2014–2023.

Andelen nytillkomna bostäder 400 meter från en hållplats låg på 79,1 procent år 2023. Ett stort utvecklingsområde är att andelen skiljer sig markant mellan kommunerna. Enbart 10,3 procent av de nytillkomna bostäderna i Karlshamn finns inom 400 meter från en hållplats medan andelen är 87,3 procent i Karlskrona (år 2023).¹⁵⁴

Kulturvärden i bebyggd miljö

I Blekinge län finns 363 byggnader som är skyddade som byggnadsminne. Flest byggnader som skyddas som byggnadsminne finns i Karlskrona kommun. Länets statliga byggnadsminnen finns främst inom militära miljöer.¹⁵⁵

En av de största utmaningarna, framför allt i världsarvsstaden Karlskrona, är att finna en balans mellan bevarande, främjande och hållbart nyttjande av värdefulla kulturmiljöer. Blekinges mindre kommuner har inte tillgång till antikvarisk kompetens.

Hushållning med energi och naturresurser

Transportsektorn dominerar helt utsläppen av de klimatpåverkande gaserna i Blekinge. Det är därför viktigt att uppnå det regionala målet att var tredje resa i Blekinge görs med cykel, gång eller kollektivtrafik år 2031. Utsläppen i Blekinge ökade under såväl 2021 som 2022 på grund av energikrisen som ledde till att Karlshamnsverket var i drift mer än normalt. Under 2023 sjönk därefter utsläppen av klimatpåverkande gaser till sin lägsta nivå sedan 1990, 2,8 ton per invånare i Blekinge.

Jordbruksmarken i länet är i hög grad belägen i anslutning till tätorter där exploateringstrycket är högt. Det innebär därmed målkonflikter trots att andelen jordbruksmark totalt är låg länet och därför extra värdefull att värna. Detta medför i sin tur att även om intentionerna i miljöbalken följs så blir den kumulativa effekten påtaglig över tid.

¹⁵³ Indikatorn Tillgång till grönska

¹⁵⁴ Indikatorn Bostäder i kollektivtrafiknära lägen

¹⁵⁵ Indikatorn Skyddad bebyggelse

Miljöarbetets utveckling

Ändringarna i bostadsförsörjningslagen¹⁵⁶ 1 mars 2025 kommer förhoppningsvis leda till mer framåtsyftande bostadsplanering och att rätt bostäder tillkommer i kommunerna. En kommun i Blekinge har börjat arbeta med en handlingsplan för bostadsförsörjning enligt den nya lagen.

Sedan den 7 augusti 2025 är parkslide (inklusive släktingar jätteslide, hybridslide), samt lövplattmasken upptagna på EU-förteckning över invasiva främmande arter inom EU och omfattas därmed av lagstiftning och får inte spridas. Dessa arter förekommer i Blekinge och utgör ett stort hot mot god bebyggd miljö.

Behov av förändrad styrning

Det byggs för få bostäder på grund av ekonomiska faktorer och utmaningar i de lagkrav som ställs i detaljplaneprocessen. När det fanns ekonomiska incitament att bygga hyresrätter (stöd för hyresbostäder och bostäder för studerande) upplevde kommunerna att det genomfördes i högre grad än idag.

Starkare incitament krävs för att ställa om från bilberoendet och uppnå en bebyggd miljö som bidrar till en hållbar utveckling.

Länsstyrelsen Blekinge upplever begränsningar med att jordbruksmark inte utgör en prövningsgrund enligt Plan- och bygglagen. Det finns även behov av nationella definitioner av solsambbruk. Kommunerna behöver peka ut/skydda brukningsvärd jordbruksmark i sina översiktsplaner.

För att bättre kunna stötta kommunerna i kulturmiljöfrågan krävs att kulturmiljöanslaget för vård, information och tillgänglighetsinsatser ökar. Antikvarisk kompetens och kulturmiljöprogram i kommunerna är viktigt.

Invasiva arter har stor spridning i Blekinge. Inom alla verksamhetsområden som kan påverka förekomsten av invasiva främmande arter behövs därför försiktighetsåtgärder och förebyggande planering. För att lyckas med bekämpningen och inte orsaka ytterligare spridning behövs ökad kunskap hos både privatpersoner, kommuner, statliga myndigheter, företag, och entreprenörer.

Kommunerna behöver i större utsträckning vidta klimatanpassningsåtgärder i planeringen, som är ekonomiskt, tekniskt och juridiskt genomförbara.

¹⁵⁶ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20001383-om-kommunernas_sfs-2000-1383/

Ett rikt växt- och djurliv Blekinge

Sammanfattning för Ett rikt växt- och djurliv – Blekinge

I Blekinge hotas biologisk mångfald främst av rationaliserat jord- och skogsbruk, industriellt överfiske, exploatering, igenväxning, fragmentering och isolering samt invasiva främmande arter. Tillståndet för många livsmiljötyper och arter är ogynnsamt, och påverkan på ekosystemen hög. Stora insatser behövs för att bevara arter samt sköta och restaurera livsmiljöer. Åtgärder genomförs, men tillräckliga styrmedel saknas. Det krävs en betydande omställning för att vända utvecklingen.

Utveckling i miljön och målbedömning för Ett rikt växt- och djurliv – Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEGATIV
- Nås miljökvalitetsmålet till 2030? NEJ

Åtgärdsarbete för Ett rikt växt- och djurliv – Blekinge

Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Under 2025 har Länsstyrelsen Blekinge beslutat om ett nytt naturreservat, Tararps jättegrytor. Beslut har även fattats om tre 50-åriga naturvårdsavtal, Totasjö östra, Totasjö västra och Staggelid. Under slutet av året kommer ytterligare beslut tas; utvidgning av naturreservaten Björkelycke, Jämsunda och Näsnabbarna samt revidering av Åmma naturreservat. Dessa områden omfattar ädellöv- och tallskog, våtmarker, hävdade gräsmarker och marina och miljöer.
- Längs Mörrumsån har Länsstyrelsen Blekinge genomfört en restaurering av ädellövskog i tre angränsande naturreservat. Åtgärderna har bidragit till att stärka de långsträckta ädellövsmiljöerna intill ån. Granar har tagits bort och en variation i ljusförhållanden och trädslag har eftersträvat. I åtgärden ingick även restaurering av två mader för bete och slåtter. I naturreservatet Högasand har en sandtallskog (trädklädda dyner, en livsmiljötyp ovanlig för länet och landet) glesats ut

för att skapa gynnsamma livsmiljöer för både vedlevande och sandlevande organismer.

- Inom det nationella stödet för restaurering av ängs- och betesmarker¹⁵⁷ samt hamling av träd har ansökningar om stöd för restaurering av ca 21 hektar betesmark samt restaureringshamling av ca 50 träd beviljats. För ytterligare ca 14 ha pågår restaurering under 2025 i fleråriga åtagande enligt tidigare beslut.
- Inom arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter har Länsstyrelsen Blekinge konstaterat att återintroduktionen av större ekbock som inleddes 2017 verkar ha lyckats då kläckhål från skalbaggar hittats på flera nya träd. Arten som är en av landets mest hotade skalbaggar har därmed en konstaterad förekomst i Blekinge, efter att ha varit utdöd i länet under lång tid.
- LIFE-projektet RestoRED¹⁵⁸ pågår mellan 2021 och 2027. Restaureringar av igenväxta betesmarker i Blekinge har genomförts i bland annat Stora Rom, Västra Näsnabben, Hästholmen, Järnavik, Tjärö samt Hanö. Inom projektet har även flera informations- och diskussionsträffar samt utbildning arrangerats för berörda markägare och aktörer.
- Mot bakgrund av försämrad rekrytering av kustlekande gädda och ett ökande fisketryck fastslog Havs- och vattenmyndigheten fredningsområden i Blekinge under 2020¹⁵⁹. Länsstyrelsen Blekinge har genomfört provfiske och fortsatt ett akustiskt telemetriprojekt. En utvärdering av effekterna av fredningsområdena har genomförts under 2025, resultatet levereras till Länsstyrelsen Blekinge innan årsskiftet.
- Insatser genomförs av ett antal aktörer i flera av länets vattendrag i syfte att återskapa limniska biotoper. Under 2025 har åtgärder genomförts i Bräkneån, Mieån och Ulvsbäck. Arbeta för att skapa förutsättningar för hållbart nyttjande av våra viktiga resurser vatten och skog sker inom EU-projektet GRIP on LIFE IP under 2018–2025¹⁶⁰.
- Under 2025 har ett tvåårigt samarbete inletts mellan Länsstyrelsen Blekinge och SLU Centrum för naturvägledning, samt Mälarens och Nyköpingsåarnas vattenförbund. Inom samarbetet kommer en kommunikativ verktygslåda tas fram. Verktygslådan kommer innehålla metoder för att öka förståelsen, engagemanget och acceptansen hos olika aktörer, inför, under och efter åtgärder. Målet är att få till fler åtgärder i vatten och våtmarker genom en förbättrad kommunikation om restaurering.

¹⁵⁷ [Statligt stöd för restaurering av ängsmark, betesmark och hamlade träd](#)

¹⁵⁸ [Startsida - LIFE restoRED](#)

¹⁵⁹ [Nyhet på Havs- och vattenmyndighetens webbplats](#)

¹⁶⁰ [Projekt GRIP on LIFE Skogsstyrelsens webbplats](#)

- Under 2024–2031 kommer åtgärder för att förbättra livsmiljöer och vattenkvalitet, öka klimatresiliensen och förbättra situationen för flodpärlmussla och tjockskalig målarmussla att genomföras i Blekinge inom ramen för LIFE-projektet Improve Aquatic LIFE¹⁶¹. 17 aktörer i södra Sverige ingår. I Blekinge ligger fokus på restaurering i 4 vattendrag – Mörrumsån, Mieån, Bräkneån och Lyckebyån – med åtgärder huvudsakligen i våtmarker och strömmande vatten samt på svämplan och vandringshinder.
- Länsstyrelser har under 2025 låtit inventera stormusslor längs en del av Lyckebyån. Totalt påträffades tre levande och 30 döda flodpärlmusslor. Stora delar av det inventerade området är utan fynd. Lyckebyåns fåra är utmed stora delar kraftigt påverkade av mänskliga aktiviteter, framför allt genom de kraftigt rensade sträckorna. Situationen för länets flodpärlmusslor är mycket bekymmersam. Bekräftad föryngring har endast konstaterats i två vattendrag, Silletorpsån och Nättrabyån.
- Länsstyrelsen Blekinge har fortsatt bekämpat invasiva arter som gul skunkkalla, jätteloka, jättebalsamin, parkslide, blomsterlupin, kanadensiskt gullris och vattenpest på platser där bekämpningen påbörjats tidigare år och ser ett positivt resultat. Under året har bekämpning av vresros påbörjats inom skyddade områden. I limniska miljöer har det genomförts inventering, bekämpning av vattenpestarter, övervakning av sjögull samt metodutveckling. Länsstyrelsen Blekinge har informerat och väglett kommuner och andra aktörer i länet avseende invasiva arter.
- Inom arbetet med kulturmiljö har Länsstyrelsen Blekinge bekostat stängsling av en betesmark kring Snarket, Store backe vid Hallarum. Området bedöms ha varit en central plats för kontakter mellan inland och sjöfarande, och Store backe utgörs av ett järnåldersgravfält med varierade gravformer, med förekomst av rödlistade arter i den betespräglade gräsmarken.
- Skogsstyrelsen har utöver sin verksamhet med områdesskydd och skötsel genomfört flera utbildningsinsatser för skogsnäringen, framförallt vad gäller artskydd. Där har fokus varit på arter som är aktuella i vårt verksamhetsområde, framförallt havsörn, mindre hackspett, entita, talltita, fladdermöss, groddjur, läderbagge och knärot.

Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Olofströms kommun ställer om och verkar för att fler gräsmattor ska bli blomrika gräsytor. Kommunen har dessutom bekämpat större delen av alla jättelokor som har växt på kommunägda fastigheter, och gjort flera insatser i bekämpningen av jättebalsamin.

¹⁶¹ [Projekt Improve aquatic LIFE](#)

- Sölvesborgs kommun har anordnat och bjudit in övriga kommuner, Skogsstyrelsen mm. till en föreläsning om fladdermöss. En fjärilspark i Mjällby har invigts, och kommunen har anlagts en ekoxekompost i Brötalyckornas naturreservat.
- Karlshamns kommun Kommunen tagit fram en landskapsekologisk analys med fokus på skogslevande fladdermöss. Utredningen kommer att användas som underlag i kommunens planprocesser. Kommunen har även tagit fram en åtgärdsplan för bekämpning av invasiva växter och genomfört bekämpningsinsatser.
- Karlskrona kommun har påbörjat samordnade insatser för bekämpning och minskad spridning av invasiva landlevande växtarter. Inom parkförvaltningen arbetar man löpande på flera sätt för att gynna biologisk mångfald, tex genom uppsättning av fågel- och fladdermusholkar, bihotell och ekoxekomposter, slaghackning med uppsamling för att skapa blomrika ängsmarker i stället för gräsmattor, anpassning av planteringar och parker med växter och träd som gynnar pollinatörer samt friställning av gamla ekar och att lämna död ved i ekmiljöer, som gynnar vedlevande insekter.
- Ronneby kommun har antagit en handlingsplan för invasiva främmande växter. Arbeta pågår med att implementera planen, genom gis-analyser, prioritering och genomförande av bekämpning.
- Blekinge Arkipelag har med hjälp av Alvins fond genomfört naturvårdande skötsel på öarna Stora och Lilla färjan i Ronneby kommun samt genomfört en medborgaktiviteter med fokus på bekämpning av invasiva växter med stöd och i samarbete med Naturskyddsföreningen i Karlshamn. Föreningen har även påbörjat ett projekt där man testar metoder för att genom extensivt bete med häst i syfte att gynna biologisk mångfald i odlingslandskapet.

Tillstånd och bedömning för Ett rikt växt- och djurliv – Blekinge

Miljömålet kommer inte att nås till 2030. Varje år görs många insatser för att bevara, sköta och förbättra våra naturmiljöer. Trots detta minskar variationen i landskapet på grund av de storskaliga landskapsförändringar och exploateringar som pågår. Blekinge har ett stort nationellt och internationellt ansvar att bevara eklandskapet. Befintliga ekmarker behöver skötas och igenväxta områden restaureras. De minskade anslagen inom flera naturvårdsområden har lett till att skötsel och åtgärder inte kan genomföras i den omfattningen som behövs

Bedömning av preciseringar

Precisering till miljö kvalitetsmål	Bedömning (ja, nära, nej)
	Ja Nära Nej
Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation	Nej
Påverkan av klimatförändringar	Nej
Ekosystemtjänster och resiliens	Nej
Grön infrastruktur	Nej
Genetiskt modifierade organismer	
Främmande arter och genotyper	Nej
Biologiskt kulturarv	Nej
Tätortsnära natur	Nej

Analys utifrån preciseringarna

Gynnsam bevarandestatus, Genetisk variation och Biologiskt kulturarv

Den generella hänsynen i landskapet är inte tillräcklig. Skogar med höga naturvärden avverkas årligen. Lagring av flisvirke sommartid leder till utarmning av vedinsektsfaunan. Större variation av skogarnas trädslagsfördelning behövs för att möta framtida angrepp av bränder, skadeinsekter och viltbete.

Länsstyrelsen Blekinge genomför löpande skötsel- och restaureringsinsatser som bevarar de biologiska och kulturhistoriska värdena i länets skyddade områden, och genom Länsstyrelsen Blekingens fornvård hålls ett urval av fornlämningar fria från igenväxning och en del av mosaiklandskapet bibehålls. Men många skyddade områden har omfattande skötselbehov och resurserna räcker inte. Minskat antal betesdjur och upphört brukande i landskapet innebär en negativ påverkan på den biologiska mångfalden samt på kulturmiljöer och det biologiska kulturarvet.

Tillräckligt skydd för flera av våra värdefulla limniska och marina miljöer saknas. Även övergångsmiljöer och svämplan är viktiga att skydda.

Det finns vissa kunskapsluckor gällande utbredning av livsmiljötyper för ek och bok i länet. Nya kartunderlag indikerar att det finns trakter inom Blekinge där kan finnas relativt höga naturvärden. För att nå så gynnsam status som möjligt för livsmiljötyperna finns ett behov av att identifiera alla värdestrakter, samt riktade inventeringar.

Studier¹⁶² tyder på att överfisket på framför allt torsk och sill leder till så kallade trofiska kaskader som ändrar balansen även i kustnära vatten. Starka bestånd av rovfisk har en reglerande effekt på fisksamhället och i förlängningen på hela ekosystemet. Blekinges bestånd av kustlevande gäddor minskar¹⁶³ vilket medför en stor risk att diversiteten i kustnära vatten utarmas. Östersjötummlaren är starkt hotade och måste värnas. Verksamheter som ger upphov till starka ljud kan skada tummlare på flera kilometers avstånd.

Påverkan av klimatförändringar, ekosystemtjänster och resiliens

Restaurering av vattendrag och våtmarker är viktigt för att gynna biologisk mångfald, bidra till vattenförsörjning, ge motståndskraft mot klimatförändringar och flera andra ekosystemtjänster. För de limniska miljöerna är uttorkning ett växande hot. I takt med allt längre växtsäsong och minskade nederbörds mängder sommartid ökar risken att flödena i vattendragen når hotande låga nivåer, i synnerhet för de mindre rörliga starkt hotade musselarterna.

Främmande arter och genotyper

Invasiva främmande arter är ett växande hot, i Blekinge konstateras en fortsatt stor spridning och negativ påverkan på biologisk mångfald. För att vända den negativa trenden behövs ytterligare resurser till bekämpning och tillsyn av invasiva arter. Bristande resurser till bekämpning innebär en fortsatt stor spridning i länet, även inom skyddade områden. För att komma till rätta med spridningen krävs en långsiktig planering med återkommande bekämpningsåtgärder och metodutveckling.

Tätortsnära natur

Tätortsnära natur i Blekinge har generellt relativt höga naturvärden samtidigt som behovet av mark för exploatering i många fall ökar. Ek- och bokmiljöer som omger och är en del av Blekinges städer är redan relativt fragmenterade och utsatta eftersom de ofta ligger på mark och vid infrastruktur där det finns intressen av exploatering. Det är viktigt att undvika ytterligare fragmentering av dessa miljöer. Klimatförändringar med

¹⁶² [Havsutsikt 1/2024](#)

¹⁶³ [Faktablad från integrerad kustfiskövervakning 2022:4](#)

torka, översvämningar och värmeböljor ökar dessutom behovet av grönytor i städerna.

Miljöarbetets utveckling

Anslaget för skötsel av skyddade områden minskade 2023 till en tredjedel jämfört med året innan och kraftiga neddragningar gjordes även inom andra områden som hotade och invasiva arter samt grön infrastruktur. Anslaget för 2025 ligger fortsatt på en låg nivå. Det har lett till hårda prioriteringar och en kraftig minskning i åtgärdsarbetet. Medlen är långt ifrån tillräckliga för att täcka det verkliga behovet. Resursbrist under flera år för arbete med områdesskydd har gjort att flera reservatsbildningsprojekt dragit ut på tiden. Att många anslag ges med ett-års-budget är ett problem eftersom det skapar osäkerhet och försvårar långsiktig planering när medel måste användas på kort tid.

Behov av förändrad styrning

Ytterligare styrmedel behövs för att tillräcklig hänsyn till biologisk mångfald ska tas inom skogsnäring, jordbruk och vid exploatering. Befintliga ersättningssystem inom CAP behöver få en tydligare styrning mot åtgärder som främjar landskapets värden och ekosystemtjänster. Detta tillsammans med möjligheter att ersätta markägare som behöver begränsa sin pågående markanvändning på grund av höga naturvärden är en övergripande förutsättning för detta miljösmål och övriga landskapsrelaterade mål. Finansiering för arbetet med artbevarande och naturrestaurering samt uppföljning av åtgärder, inom såväl som utanför skyddade områden, behöver stärkas för att vi ska kunna uppnå mål inom naturrestaureringsförordningen, NRF.

Flera pågående verksamheter spelar en avgörande roll för att på sikt uppfylla miljömålet Ett rikt växt- och djurliv. Exempel på det är skydd och förvaltning av natur, åtgärdsprogram för hotade arter, friluftsliv, LONA, invasiva arter, grön infrastruktur och miljöövervakning. En annan viktig faktor är den befintliga hävden av gräsmarker samt inte minst arbetet med att restaurera betesmarker och slätterängar. Det är viktigt att de här verksamheterna fortsättningsvis får tillräckliga anslag för att kunna fullfölja sina uppdrag. Inte minst kommer de spela en avgörande roll för det kommande arbetet med NRF.

Särskilda frågor Ett rikt växt- och djurliv – Blekinge

Särskilda frågor om arbetet med grön infrastruktur (GI)

Hur har de regionala handlingsplanerna för GI implementerats i ert län?

Sedan arbetet med GI lades ned 2023 har inget aktivt arbete med GI implementerats i Blekinge, eftersom det inte finns något ekonomiskt utrymme för GI-samordning. Därför har GI mest implementerats internt tex. på områdesskydd.

Får de regionala handlingsplanerna för GI genomslag i planeringsprocesser, naturvårdsarbete etc.? Hur, och avseende vilka aktörer?

Inget aktivt arbete med GI pågår i Blekinge, därför är det svårt att utvärdera vilka specifika genomslag det har. Däremot så har det externa webbGIS:et varit populärt med över 5000 besökare vilket tyder på att externa användare även tillgodogör sig underlaget.

Finns behov av ytterligare eller förändrad styrning för att arbetet ska fortsätta att utvecklas och få ökat genomslag?

Stödgruppen för grön infrastruktur inom länsstyrelsernas förvaltningsobjekt natur och gruppen för regional utveckling & samverkan i miljömålssystemet (RUS) har tagit fram en rapport om hur underlaget för grön infrastruktur ska kunna användas för arbetet med naturrestaureringsförordningen. Det är troligen här GI har mest användning i framtiden. Det finns en stor mängd resultat och erfarenheter från Länsstyrelsen Blekinges arbete med grön infrastruktur som kan tas tillvara inom arbetet med naturrestaureringsförordningen.

Särskilda frågor om att hantera påverkan av klimatförändringar

Finns underlag från ert län som beskriver förändringar i tillstånd för arter/naturtyper relaterat till klimatförändringar? Vad visar de i så fall?

Inga publicerade rapporter eller statistiskt verifierat, utan mer observationer. Men vi kan ofta se en negativ effekt på blommande växter vid torka, blommorna torkar bort innan de hinner sätta frö, och minskad mängd blommor påverkar även nektarkrävande artgrupper som exempelvis fjärilar negativt. Vid torka kan det även bli så att vissa områden blir för hårt betade, vilket kan påverka floran negativt.

Arbetar ni riktat med åtgärder för att hantera negativa effekter av klimatförändringar på biologisk mångfald, kulturmiljö och/eller friluftsliv? Hur? Förväntad effekt?

- Inom arbetet med friluftsliv kan vi kanske inte säga att vi arbetar aktivt med det, men att vi är medvetna om klimatförändringarna och försöker ta höjd för dem när vi planerar ny infrastruktur.

- Vad gäller åtgärder som genomförs i vattendrag och våtmarker så syftar majoriteten till att öka klimatesiliensen genom att återskapa strukturer och processer som är så naturliga som möjligt. Detta bidrar till att öka den vattenhållande förmågan i landskapet, sakta ned vattnets väg genom landskapet och återskapa kontakt med den omgivande marken intill vattendragen. Alla dessa åtgärder gynnar den biologiska mångfalden genom att trygga vattentillgång under lågflöden och dämpa den negativa effekten vid högflöden, den gynnar de artrika svämplanen och svämlövskogarna som agerar som refugier för arter under varma, torra somrar och en ökad mängd våtmarker i landskapet samt ett lugnare flöde i vattendraget ökar den naturliga reningen av vattnet vilket är positivt ur biologisk mångfaldsaspekt. Genom att skapa variationsrika kantzoner med stort lövinslag som skuggar vattnet bidrar även åtgärdsarbetet till att gynna den biologiska mångfalden både på land och i vattnet. Då klimatförändringar leder till ökad vattentemperatur, lägre flöde och därmed sämre syrehalt i vattnet är beskuggning väldigt viktigt för att hålla nere vattentemperatur och därmed förbättra livsmiljön för arter såsom flodpärlmussla och öring.

-Inom områdeskydd har man i alla nya skötselplaner ett avsnitt som beskriver klimatförändringar, klimatscenarier samt förväntade havsnivåförändringar, hur detta förväntas påverka det aktuella området och hur skötseln kan anpassas.

Finns behov av ytterligare eller förändrad styrning för att hantera klimatanpassningsarbetet?

-Vi skulle behöva få bättre verktyg för att hantera markavvattningsföretag. Här finns stor klimatnytta att göra.

Länsstyrelsen
Blekinge

www.lansstyrelsen.se/blekinge